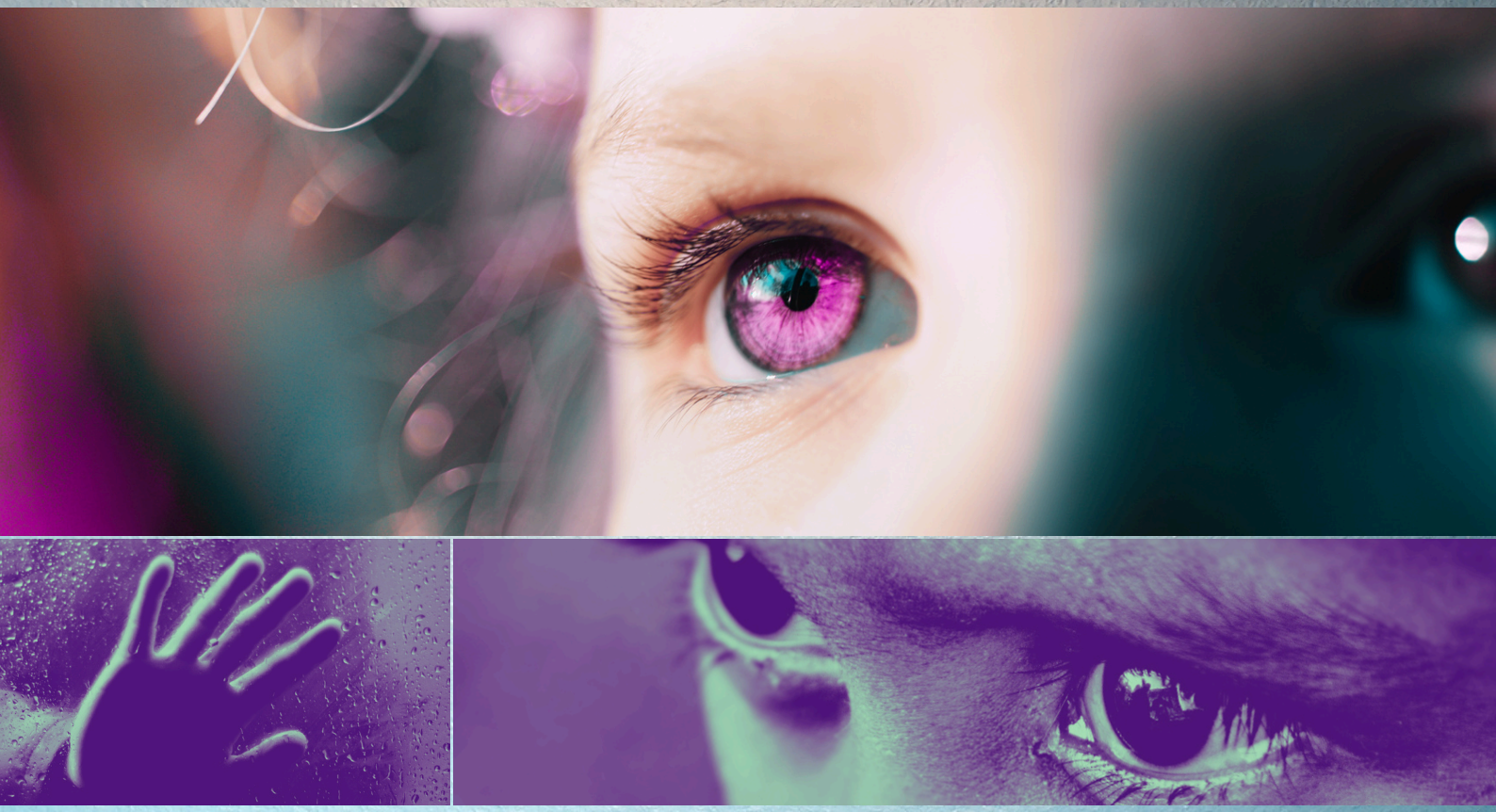
Iceland Liechtenstein Norway Active citizens fund

CENTRUL DE ADVOCACY SI DREPTURILE OMULUI

PACT.CO

PREVENIRE, ADVOCACY ȘI CONȘTIENTIZARE ÎMPOTRIVA TRAFICULUI DE COPII

RAPORT

ASISTENȚA ȘI PROTECȚIA COPIILOR, VICTIME ALE TRAFICULUI DE PERSOANE ÎN ROMÂNIA

Autori:
Alexandru Gulei,
Manuela Niță,
Dana Pîrvu,
Andreea Vieru
Oana Ursache
Livia Alexandra Roșca

2023

Proiect derulat de:

CAD Centrul de Advocacy și Drepturile Omului

Institutul Bucovina

Material realizat cu sprijinul financiar Active Citizens Fund România, program finanțat de Islanda, Liechtenstein și Norvegia prin Granturile SEE 2014-2021. Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Granturilor SEE și Norvegiene 2014-2021; pentru mai multe informații accesați www.eeagrants.org.

Introducere

Cercetarea de faţă a fost realizată de Asociaţia Alternative Sociale (AAS) la solicitarea Asociaţiei Centrul de Advocacy şi Drepturile Omului (CADO). Raportul îşi propune să contribuie, prin studiul unor documente relevante şi consultarea opiniilor specialiştilor din domeniul asistenţei victimelor minore ale traficului de fiinţe umane, la identificarea unor soluţii practice pentru optimizarea identificării copiilor victimă, îmbunătăţirea colaborării interinstituţionale şi furnizarea de servicii de asistenţă de calitate.

Studiul se apleacă asupra stării de fapt, la momentul realizării cercetării (din punctul de vedere al cadrului legislativ, de politici şi instituţional, al dimensiunii fenomenului traficului de minori, al parcursului instituţional în furnizarea de servicii). Este în acelaşi timp şi orientat către viitor – prin oferirea de puncte de vedere şi recomandări ce provin din consultarea specialiştilor din instituţii şi organizaţii relevante din România, atât publice cât şi private, de la nivel central şi local.

Analiza cadrului legislativ vizează reglementările relevante de la nivel internaţional şi naţional şi abordează, concentric, drepturile minorilor pe care îi vizează această cercetare atât din perspectiva calităţii de subiect pasiv al uneia dintre infracţiunile care intră în definiţia noţiunii de trafic, a celor prevăzute pentru protecţia victimelor criminalităţii în general, a celor care li se cuvin în calitate de copii, reflectate în principalele documente.

Aspecte metodologice

Studiul are la bază o metodologie de tip calitativ – incluzând analiza documentelor (a legislaţiei şi a altor documente relevante), interviul de profunzime şi focus grupul.

Principalele întrebări la care cercetarea şi-a propus să răspundă, ce provin din termenii de referinţă, sunt: care este cadrul legal, de politici şi instituţional privind protecţia şi asistenţa victimelor minore ale traficului de persoane? Care este dimensiunea oficială şi cea neoficială a fenomenului traficului de minori care beneficiază de serviciile de sprijin şi protecţie oferite de instituţiile statului sau ONG-uri? Care sunt obstacolele privind identificarea acestor copii? Care este parcursul instituţional şi de servicii pe care le poate accesa minorul victimă a traficului de persoane, de la identificare până la ieşirea

din sistemul de protecţie? Care sunt principalele probleme legate de asistenţa minorilor victime? Care sunt potenţialele soluţii pentru rezolvarea acestor probleme?

Pentru a răspunde acestor întrebări au fost invitate să participe la interviuri instituţii locale şi centrale publice şi private din domeniul asistenţei victimelor minore ale traficului de persoane, instituţii centrale cu rol în cercetarea penală a cazurilor de trafic de minori, cu rol în repatrierea victimelor traficului de fiinţe umane sau cu rol în identificarea cazurilor de minori cetăţeni străini sau apatrizi aflaţi pe teritoriul României. Pentru realizarea acestui raport au fost realizate 26 de interviuri cu specialişti din cadrul Autorităţii Naţionale pentru Protecţia Drepturilor Copilului, Inspectoratul General al Poliţiei de Frontieră, Agenţia Naţională împotriva Traficului de Persoane, direcţii general de asistenţă socială şi protecţia copilului[1], din centre regionale ale Agenţiei Naţionale împotriva Traficului de Persoane[2], organizaţii nonguvernamentale[3]. Interviurile au urmărit să colecteze puncte de vedere precum şi experienţe legate de identificarea minorilor victime ale traficului de persoane, serviciile disponibile şi colaborarea interinstituţională în domeniul asistenţei acestora.

Reprezentanţi ai 9 instituţii şi organizaţii nonguvernamentale dintre cele care au participat la interviuri au aprofundat o serie de aspecte legate de asistenţa victimelor minore ale traficului în cadrul unui focus grup.

Au furnizat date statistice[4] Ministerul Afacerilor Externe, Agenţia Naţională împotriva Traficului de Persoane, Direcţia de Investigare a Infracţiunilor de Criminalitate Organizată şi Terorism, Inspecţia Muncii din cadrul Agenţiei Naţionale pentru Orientarea Forţei de Muncă.

În cadrul acestei cercetări nu au fost realizate interviuri cu minori beneficiari ai serviciilor de asistenţă pentru victimele traficului de persoane sau cu familiile acestora, aceasta reprezentând una dintre limitele cercetării.

2. Rezumat

Majoritatea specialiştilor participanţi la studiu consideră că datele statistice disponibile nu reflectă adevărata dimensiune a fenomenului (punct de vedere împărtăşit şi de rapoartele independente consultate[5]).

Copiii care nu sunt identificaţi sau care sunt mai dificil de identificat sunt copiii din comunităţi închise, marginalizate (de ex. din comunitatea rromă), copiii exploataţi de familie, în special cei exploataţi în străinătate, copiii recrutaţi prin metoda „loverboy", copiii care nu cunosc semnele şi indicatorii traficului şi nu îşi dau seama că sunt traficaţi, copiii care nu au relaţii semnificative, de sprijin cu părinţii sau alţi adulţi, copiii din medii cu educaţie scăzută, copiii dispăruţi, copiii din instituţiile de protecţie, cei constrânşi să facă infracţiuni sau sunt forţaţi să cerşească şi care se tem de interacţiunea cu autorităţile, copiii exploataţi online.

[1] Bacău, Bihor, Braşov, Constanţa, Dolj, Galaţi, Hunedoara, Iaşi, Sibiu, Suceava, Timiş, Vaslui.
[2] Alba Iulia, Braşov, Central, Constanţa, Iaşi, Suceava.
[3] Asociaţia Betania, Asociaţia Reaching Out Romania, Asociaţia ASSOC, International Justice Mission Romania, Fundaţia People to People, Asociaţia eLiberare.
[4] Datele statistice se referă la perioada 2020-2022.
[5] Cu privire la dimensiunea fenomenului traficului de minori principala referinţă o reprezintă datele furnizate de ANITP. Rapoartele alternative consultate (ale diverselor structuri şi grupuri de lucru din cadrul Comisiei Europene, ale Consiliului European, ale Departamentului de Stat al SUA etc.) menţionează pentru perioada analizată (2020-2022) cifre asemănătoare cu cele raportate de ANITP. Totuşi, acestea subliniază faptul că statisticile oficiale reprezintă cel mai probabil doar o parte din numărul real al victimelor minore ale traficului.

În opinia specialiștilor participanți la cercetare **factorii care influențează negativ identificarea copiilor victime ale traficului** sunt factori care țin de profesioniști (atitudinea față de anumite categorii de copii sau față de anumite grupuri/comunități, practica neunitară în ceea ce privește identificarea și încadrarea juridică a unor fapte, lipsa de formare specifică, supraîncărcarea specialiștilor), factori care țin de instituții (lipsa de proactivitate), factori care țin de comunitate (implicarea redusă, existența unor comunități închise), factori care țin de familie (părinții care încearcă să acopere, nu vor să sesizeze cazurile, frica de stigmatizare, prejudecățile, lipsa de încredere în autorități), factori care țin de copiii victime (multiplele bariere interne ale victimelor, frica de proceduri penale, dependențele create, incapacitatea de autoidentificare, credința copiilor victime că vor fi blamați) și alți factori (limitări legislative, lipsa instrumentelor IT de identificare a victimelor, interpretarea diferită a unor concepte, colectarea din mai multe surse a datelor – organizații diferite care oferă asistență, fără un manager de caz care să centralizeze informațiile, colectarea manuală a datelor - fapt care face dificilă procesarea și partajarea acestora).

Conform ANITP numărul copiilor victime ale traficului de minori variază în ultimii 3 ani de la 255 (2020), la 228 (2021) și la 234 (2022)[6] (Fig.1.) . Mediul de proveniență al victimelor este în principal cel rural, dar procentul celor care provin din mediul urban este semnificativ.

Principalele județe de exploatare sunt Dolj, Bacău, București, Timiș (județe care apar în pe primele locuri în statisticile ANITP, în fiecare an din perioada analizată).

Principalele țările de exploatare: Italia, Marea Britanie, Germania, Spania (care apar în pe primele locuri în statisticile ANITP, în fiecare an din perioada analizată[7]).

Procentul copiilor obligați la diversele forme de exploatare sexuală (principala formă de exploatare a acestei categorii de victime) **este în scădere** (de la 84% în 2020, la 81% în 2021, la 72% din totalul copiilor identificați). Se constată și o scădere a vârstei victimelor exploatate sexual. **Datele indică o scădere a procentului victimelor aparținând intervalului de vârstă 14-17 ani, de la an la an, de la 74% în 2020 la 72% în 2021 și 62% în 2022.** (Fig.2.)

Există diferențe între datele colectate de diversele instituții publice (ANITP, DIICOT[8], Ministerul Afacerilor Externe), fapt explicat în parte de perspectiva din care se face înregistrarea datelor privind victimele traficului.

Fig.1

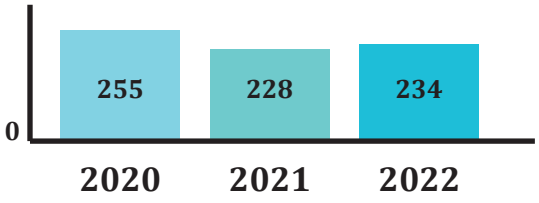
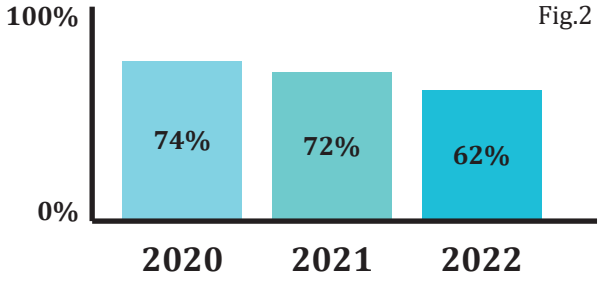

Fig.2

[6]Potrivit datelor furnizate de ANITP în Răspunsul nr. 456211/S1/ANITP/NP din 14.03.2023 la solicitarea Asociației Alternative Sociale din 28.02.2023.

[7]Marea Britanie nu apare în statisticile ANITP din 2021, dar apare în cele ale Ministerului de Externe (Răspuns M2-1/17125/13.03.2023 la solicitarea Asociației Alternative Sociale nr. 38/27.02.2023).

[8]DIICOT raportează 171 de cazuri înregistrate în dosare instrumentate în anul 2020 (30 de cazuri noi identificate), 142 de cazuri în dosare instrumentate în 2021 (7 cazuri noi identificate) și 136 de cazuri de copii victime ale traficului în dosare instrumentate în 2022 (nu sunt publicate date privind cazurile noi identificate).

De exemplu, nu toate victimele ajung la DIICOT ca parte vătămată într-un dosar. Pentru alte diferenţe însă explicaţia nu este la fel de evidentă (de exemplu numărul de minori repatriaţi raportate de MAE faţă de numărul de minori repatriaţi raportat de ANITP în perioada de referinţă – 2020-2022).

ANPDCA colectează informaţii suplimentare faţă de cele înregistrate în sistemul SIMEV, pe care le partajează cu alte instituţii dar care nu sunt publice. Datele sunt însă colectate manual, iar persoanele implicate în această activitate nu sunt specializate pe temele pe care colectează informaţii, ceea ce face ca acestea să fie dificil de valorificat şi/sau partajat.

Alte surse de informaţii relevante sunt DGASPC şi organizaţiile neguvernamentale implicate în asistenţa victimelor minore ale traficului, care colectează de asemenea date, pe care le partajează cu ANITP sau cu organele de urmărire penală şi/sau le utilizează pentru realizarea de statistici, analize, furnizarea serviciilor, îmbunătăţirea programelor educative şi de formare, realizarea designului programelor de prevenire.

Colectarea datelor cu privire la grupurile vulnerabile a fost extinsă şi la copiii refugiaţi din Ucraina, prin intermediul aplicaţiei Primero. Participanţii la studiu nu au putut indica modalităţi prin care aceste date sunt valorificate pentru identificarea victimelor minore ale traficului de persoane. De altfel, aceştia menţionează (fapt susţinut şi de statisticile ANITP) că identificarea unor minori victime ale traficului cetăţeni străini sau apatrizi în România este excepţională.

Nu sunt înregistrate date cu privire la faptele penale asociate traficului de minori care au dus la identificarea de copii victime. Participanţii la cercetare menţionează faptul că în practica lor au întâlnit situaţii în care copii victime ale traficului de persoane au fost identificaţi în cursul cercetării altor tipuri de infracţiuni (pornografie infantilă, trafic de droguri etc.)

Principalele surse de referire sunt instituţiile publice. În unele situaţii victimele sunt referite şi de ambasade sau consulate, ONG-uri sau organizaţii interguvernamentale (OIM). Prin numărul Telverde vin puţine sesizări.

Acţiuni cu eficacitate sporită în ceea ce priveşte identificarea copiilor victime, potrivit specialiştilor sunt activităţile de informare, conştientizare desfăşurate în şcoli, educarea familiei cu privire la semnele şi indicatorii de trafic, formarea profesioniştilor din educaţie, servicii sociale, instituţii de aplicare a legii, instituţii medicale cu privire la semnele şi indicatorii de trafic de persoane, educarea comunităţii pentru a raporta (schimbarea atitudinii faţă de raportare; promovarea indicatorilor, a modalităţilor de a raporta suspiciunile sau cazurile de trafic, inclusiv a faptului că raportarea poate fi făcută anonim).

În România sunt licenţiate 12 servicii destinate asistenţei victimelor traficului de fiinţe umane (4 oferite de furnizori privaţi şi 8 de către furnizori publici). Dintre acestea **5 servicii (din care 4 publice şi 1 privat) vizează în mod specific copiii victime ale traficului de persoane, pentru care există doar servicii organizate ca centre rezidenţiale.** Pentru copilul victimă a traficului de fiinţe umane nu există un standard specific de organizare ca centru de zi, ci doar ca centru rezidenţial (spre deosebire de serviciile pentru adulţi). Existenţa mai multor tipuri de servicii (rezidenţiale sau de zi) este asociată cu o mai bună prevenire, identificare şi asistenţă a copiilor victime ale traficului de către specialiştii participanţi la cercetare.

Pe lângă cele menţionate servicii pentru copiii victime ale traficului de fiinţe umane mai sunt oferite în cadrul unor structuri nelicenţiate sau licenţiate pentru alte

categorii de victime (de ex. pentru adulți, pentru victimele violenței domestice, ale abuzului etc.).

Principalele motive pentru care nu există mai multe servicii licențiate destinate în mod specific copiilor victime ale traficului identificate de participanții la cercetare sunt: numărul redus de copii victime ale traficului de minori identificați; lipsa unui standard pentru un serviciu de tip centru de zi (fără cazare); faptul că standardul pentru serviciul rezidențial destinat copiilor victime ale traficului a fost adoptat recent (2020); procedurile greoaie și rigide, neadaptate specificului lucrului cu acest grup vulnerabil; lipsa personalului specializat; lipsa fondurilor pentru menținerea acestor servicii.

Colaborarea interinstituțională este apreciată de participanții la cercetare ca fiind bună. Totuși aceasta este afectată de lipsa de claritate sau de asumare a rolurilor de către unele instituții. În unele situații organele de urmărire penală nu răspund prompt la sesizările DGASPC, unele DGASPC așteaptă inițiativa ANITP pentru asigurarea asistenței copiilor victime, precum și asumarea unui rol de manager de caz, serviciile publice de asistență socială nu furnizează informații și nu sprijină activitatea de monitorizare așa cum și-ar dori DGASPC. Organizațiile nonguvernamentale subliniază beneficiile lucrului în rețea, care permite valorificarea eficientă a resurselor pentru furnizarea asistenței și acoperirea nevoilor copiilor victime. Cu privire la un singur aspect sunt de acord toate instituțiile și organizațiile participante: „Omul sfințește locul".

Numărul copiilor victime care doresc anonimizare datelor înregistrate în SIMEV este în creștere (de la 12% și 7% în 2020 și 2021, la peste 20% în 2022).

Aproximativ jumătate dintre victimele minore identificate în anul 2021 și 2022 nu doresc să beneficieze de perioadă de recuperare și reflecție. În opinia specialiștilor acest fapt poate afecta acuratețea statisticilor referitoare la numărul de copii victimă (în situația retraficării același copil poate fi înregistrat de mai multe ori) dar nu este relevant din perspectiva acordării asistenței.

În opinia specialiștilor participanți la studiu, **profesioniștii care investighează cazurile de trafic de minori și cei care furnizează servicii de asistență trebuie să dețină o serie de cunoștințe și abilități,** printre care: elemente de psihologie (victimologie, psihologia traumei, etapele de dezvoltare ale copilului, cunoașterea unor elemente de minime cunoștințe în victimologie în vederea evitării victimizării secundare), abilități și tehnici de audiere (ascultare activă, empatie, etc.), cunoștințe privind domeniul traficului de persoane. Experiențele respondenților sunt diverse, unii afirmând că investigatorii cu care au interacționat „au abilități minime de empatie și răbdare, foarte puțin de psihologia traumei și mai puțin de psihologia vârstelor, iar ascultarea activă absolut deloc" și nu au studii relevante, alții se declară mulțumiți cu privire la abilitățile și cunoștințele pe care investigatorii le dețin (în special cei din cadrul BCCO). Despre furnizorii privați de servicii implicați în asistența copiilor victime respondenții apreciază că „au personal specializat și experimentat", ca și în cazul DGASPC care au servicii dedicate. **Majoritatea DGASPC nu au însă personal pregătit să ofere serviciile necesare copiilor victime ale traficului de ființe umane. Participanții la studiu consideră că reprezentanții organelor de cercetare penală nu vor identifica copii victimă în lipsa unei specializări.**

O dimensiune insuficient neacoperite este cea a colaborării între instituțiile de aplicare a legii și cele care oferă asistență (pentru care sunt necesare întâlniri și formări

comune).

Principalele provocări în asistența copiilor victime ale traficului de minori identificate de participanții la cercetare sunt: colaborarea cu familia; asigurarea resurselor pentru participarea copilului la diverse activități de asistență; refuzul victimei de a colabora; vârsta copilului victimă; lipsa specialiștilor; fluctuația personalului specializat; supraîncărcarea; personalul insuficient pregătit; lipsa serviciilor în cadrul primăriilor de domiciliu (centre de zi); modelele culturale care favorizează retraficarea; reducerea numărului/tipurilor de teste medicale gratuite pentru victimele minore ale traficului.

Pentru îmbunătățirea asistenței copiilor victime ale traficului de minori participanții la studiu consideră ca fiind necesare următoarele: asigurarea resurselor umane la nivelul DGASPC; asigurarea finanțării serviciilor de asistență (publice și private); elaborarea unor proceduri foarte clare, cu atribuțiile fiecărui actor, pe diferite etape; formarea specialiștilor (judecători, polițiști, asistenți sociali, psihologi, avocați, executori), specializarea investigatorilor pe tema traficului de persoane, pe lucrul cu minorii victime, formarea actorilor formali și informali (preoți, cadre medicale, studenți la medicină, personal din cadrul echipelor acestea mobile care intervin în cazuri de urgență, diverse categorii profesionale care pot să intre în contact cu categorii vulnerabile); un program coerent de pregătire a specialiștilor; crearea unor centre rezidențiale regionale pentru copilul victimă a traficului (după organizarea ANITP); crearea unor centre de zi pentru reabilitarea copiilor victimă a traficului de persoane; activarea consiliilor comunitare consultative; monitorizarea proactivă a copiilor în situație de risc; crearea unui fond pentru victimele infracțiunilor; schimbări legislative pentru diferențierea clară dintre traficul de persoane și alte infracțiuni; eliminarea principiului teritorialității în furnizarea asistenței; copii care au fost exploatați în industria sexului ar trebui să beneficieze de teste pentru toate bolile transmisibile sexual; metodologii de identificare a victimelor traficului de ființe umane în punctele de trecere a frontierei; aplicație de semnalare pe telefon; includerea opiniei minorului în deciziile care îl privesc, pe parcursului asistenței acestuia; campanii de informare la nivel de comunități și acțiuni desfășurate în echipa multidisciplinară.

Exemple de bune practici menționate de respondenți: activitatea Asociației Reaching Out, activitatea DGASPC Cluj de la Câmpia Turzii (de asistență a copiilor victimă); capacitatea de adaptare a personalului ANITP la restricțiile din pandemie, când au desfășurat activități de asistență și monitorizare online; asigurarea expertizei legată de asistența victimelor traficului în timpul audierilor de către personalul ANITP, programele educaționale implementate în școli (Asociația eLiberare).

Participanții menționează și o serie de factori care au contribuit la succesul în asistența copiilor victime identificați în practică: stabilirea de relații de colaborare personale, specializarea avocaților pe problematica traficului de ființe umane, expertiza psihologică extrajudiciară care poate fi folosită în dosarul penal, lucrul în echipă interinstituțională, integrat și cu întreaga familie, programe de asistență diferite în funcție de metoda de recrutare și tipul de exploatare; serviciile integrate și serviciile de cazare sau adăpost.

Capitolul I. **Analiză privind cadrul legal internațional și național relevant pentru protecția și sprijinul acordat victimelor traficului de minori**

Asigurarea protecţiei şi asistenţei copiilor victime ale traficului de fiinţe umane se realizează prin prisma unei legislaţii complexe care abordează calitatea acestora de victimă a traficului de fiinţe umane, de victimă a unei infracţiuni sau de copii. Astfel, actele normative existente prevăd o serie de drepturi pentru minorul traficat căruia trebuie să i se asigure protecţie atât din perspectiva copilului ca victimă a traficului de fiinţe umane, a copilului ca subiect pasiv al uneia dintre infracţiunile care intră în definiția noțiunii de exploatare, așa cum este prevăzută/înțeleasă aceasta la nivel internațional[9] și național[10], a protecţiei victimelor criminalităţii, cât şi din perspectiva drepturilor copiilor în general.

Având în vedere că România a ratificat „Convenţia Consiliului Europei privind prevenirea şi combaterea violenţei împotriva femeilor şi a violenţei domestice”[11], recunoscut fiind specificul de gen al traficului de persoane, luând în considerare în același timp recomandările Parlamentului European din „Raportul referitor la punerea în aplicare a Directivei 2011/36/UE privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane şi protejarea victimelor acestuia”[12] în care se fac referiri la perspectiva de gen

[10]A se vedea: Art. 3, lit. a) din Protocolul privind prevenirea, reprimarea şi pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor şi copiilor, adiţional la Convenţia Naţiunilor Unite împotriva criminalităţii transnaţionale organizate; art. 34 din Convenţia cu privire la drepturile copilului, adoptată de Adunarea Generală a Organizaţiei Naţiunilor Unite la 20 noiembrie 1989; art.4, lit (a) din Convenţia din 16 mai 2005 a Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de fiinţe umane; Art.4. din Directiva 2011/93/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor şi a pornografiei infantile şi de înlocuire a Deciziei-cadru 2004/68/JAI a Consiliului; Art.3, lit. (b) a Convenţiei Consiliului Europei din 2007 pentru protecţia copiilor împotriva exploatării sexuale şi a abuzurilor sexuale; Art 2, alin (3) din Directiva 2011/36/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 5 aprilie 2011 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane şi protejarea victimelor acestuia, precum şi de înlocuire a Deciziei-cadru 2002/629/JAI a Consiliului. La momentul realizării cercetării directiva 2011/36/UE este în curs de revizuire, una dintre modificările propuse fiind: „includerea căsătoriei forţate ca formă specifică de violenţă împotriva femeilor şi a fetelor şi a adopţiei ilegale pe lista formelor minime de exploatare”- Propunere de Directivă a Parlamentului European şi a Consiliului de modificare a Directivei 2011/36/UE privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane şi protejarea victimelor acestuia (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022PC0732&from=EN. Propunerea se află în discuţii în cadrul Consiliului sau al organismelor pregătitoare ale acestuia. Propunerea a fost trimisă de Comisia Europeană şi Parlamentelor naţionale. În acest sens, Senatul României considerând „necesară adăugarea explicită a căsătoriilor forţate şi a adopţiilor ilegale ca un răspuns proporţional la creşterea procentului de cazuri de trafic de persoane în alte scopuri decât exploatarea sexuală şi prin muncă, forme de exploatare care în prezent nu sunt menţionate în mod explicit în Directiva privind combaterea traficului de persoane;”. Pentru mai multe detalii a se vedea: Hotărârea nr. 30 din 3 aprilie 2023 referitoare la propunerea de Directivă a Parlamentului European şi a Consiliului de modificare a Directivei 2011/36/UE privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane şi protejarea victimelor acestuia - COM (2022) 732 final, disponibilă https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/266731.

În acest sens, amintim că în accepţiunile „Convenţiei Consiliului Europei privind prevenirea şi combaterea violenţei împotriva femeilor şi a violenţei domestice", în cazul tuturor formelor de violenţă (inclusiv trafic de persoane), noţiunea de „femei" este privită integrativ, cuprinzând deopotrivă şi „fetele cu vârsta până în 18 ani." [13]

I.1 Cadrul legal internaţional

Propunem în continuare o analiză a prevederilor cadrului internaţional în ceea ce priveşte protecţia şi asistenţa copiilor victime ale traficului de fiinţe umane prin prisma dispoziţiilor referitoare la: prevenirea, identificarea, asistenţa şi post-asistenţa acestora.

I.1.1 Prevenirea traficului de fiinţe umane în rândul copiilor

Dispoziţiile[14] existente la nivel internaţional în materia prevenirii traficului de persoane şi implicit a traficului de minori reliefează aspecte privitoare la: eliminarea oricăror forme de muncă a copiilor, vânzarea de copii, prostituţia copiilor, pornografia infantilă, forme de exploatare sexuală şi violenţă sexuală, trafic de copii, trafic de persoane.

Organismele internaţionale invită statele să adopte diverse măsuri menite a contribui la prevenirea traficului de minori, printre care amintim: cercetări; campanii de informare; iniţiative sociale şi economice; politici şi programe prin care să se asigure formarea specialiştilor implicaţi în combaterea traficului de fiinţe umane, respectiv în vederea reducerii vulnerabilităţii persoanelor la trafic; măsuri legislative; campanii de sensibilizare; educaţie; formare, în special pentru copiii victime; cooperarea cu alte organizaţii neguvernamentale şi alte organizaţii competente; întărirea cooperării pe plan naţional, bilateral şi multilateral cu scopul eliminării sărăciei, subdezvoltării, a inegalităţii şanselor şi descurajării cererii care favorizează exploatarea persoanelor.[15]

Un accent deosebit este pus asupra creării unui mediu protector pentru copil căruia trebuie să i se asigure o dezvoltare sănătoasă din punct de vedere social, cognitiv, emoţional, fizic şi comportamental.

[10] A se vedea: art.182 „Exploatarea unei persoane" Cod Penal.

[11] Pentru mai multe detalii, a se vedea: Convenţia Consiliului Europei privind prevenirea şi combaterea violenţei împotriva femeilor şi a violenţei domestice, disponibil la https://rm.coe.int/168046253e .

[12] „Este necesară o perspectivă de gen asupra traficului de persoane, iar statele membre ar trebui să consolideze şi să dezvolte mai mult dimensiunea de gen în monitorizarea aplicării legislaţiei UE în domeniul combaterii traficului de persoane."- Raportul referitor la punerea în aplicare a Directivei 2011/36/UE privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane şi protejarea victimelor acestuia, 2021.

[13] Articolul 3, lit. f din Convenţia Consiliului Europei privind prevenirea şi combaterea violenţei împotriva femeilor şi a violenţei domestice.

[14] Pentru detalii a se vedea: Art.9, alin, (1), lit,.a) din Protocolul privind prevenirea, reprimarea şi pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor şi copiilor, adiţional la Convenţia Naţiunilor Unite împotriva criminalităţii transnaţionale organizate; Art. 9, par.2 din Protocolul facultativ la Convenţia cu privire la drepturile copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituţia copiilor şi pornografia infantilă; Art.7,alin. 2, lit. a) din Convenţia nr.182- privind interzicerea celor mai grave forme ale muncii copiilor şi acţiunea imediată în vederea eliminării lor, adoptata la cea de-a 87-a sesiune a Conferinţei Generale a Organizatiei Internationale a Muncii la Geneva la 17 iunie 1999; Art. 34-36 din Convenţia cu privire la drepturile copilului adoptată de Adunarea Generală a Organizaţiei Naţiunilor Unite la 20 noiembrie 1989; Art.5, alin. 1 din Convenţia Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de fiinţe umane din 16 mai 2005; Art.12, alin 2 din Convenţia Consiliului Europei privind prevenirea şi combaterea violenţei împotriva femeilor şi a violenţei domestice.

[15] Pentru detalii a se vedea: Art.9, alin, 2-5 din Protocolul privind prevenirea, reprimarea şi pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor şi copiilor, adiţional la Convenţia Naţiunilor Unite împotriva criminalităţii transnaţionale organizate; Art. 9, par.2 din Protocolul facultativ la Convenţia cu privire la drepturile copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituţia copiilor şi pornografia infantilă; Art.2, Art.6 din Convenţia Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de fiinţe umane din 16 mai 2005.

Pentru realizarea acestui deziderat, în procesul de adoptare de către state a măsurilor de prevenire este important să aibă în vedere, printre altele, sensibilizarea opiniei publice, inclusiv a copiilor, cu privire la aceste măsuri în particular[16] dar şi cu privire la drepturile copilului şi a drepturilor fundamentale ale omului[17], care pot fi privite prin prisma reducerii vulnerabilităţii minorilor faţă de trafic.

I.1.2 Identificarea şi asistenţa copiilor victimă a traficului de minori

În ceea ce priveşte identificarea copiilor victimă a traficului de fiinţe umane, legislaţia internaţională prevede anumite măsuri care pot fi luate în vederea unei reacţii imediate din partea specialiştilor atunci când se confruntă cu o situaţie de trafic, punându-se accentul asupra schimbului de informaţii privitor la persoanele care trec sau încearcă să treacă frontiera, respectiv cu privire la mijloacele şi metodele folosite de grupurile infracţionale organizate, în vederea consolidării cooperării între serviciile de imigrare[18] dar şi pentru asigurarea formării profesioniştilor în domeniu.[19] Toate măsurile adoptate privitor la identificarea copiilor victimă a traficului de fiinţe umane trebuie să ţină cont de situaţia specială a femeilor şi copiilor victimă, să respecte viaţa privată şi să asigure protecţia datelor cu caracter personal ale acestora.[20]

Pentru ca un minor victimă a traficului de fiinţe umane să poată beneficia de protecţie specifică începând cu momentul identificării sale, interesul superior al copilului prevalează în detrimentul incertitudinii cu privire la vârsta sa.[21]

Actele internaţionale conţin reglementări cuprinzătoare în ceea ce priveşte asistenţa copiilor victimă a traficului de fiinţe umane. Acestea pot fi rezumate într-o serie de drepturi, libertăţi şi principii, printre care amintim: dreptul de acces la servicii de sprijinire adecvate nevoilor specifice ale victimelor, dreptul la informare, dreptul la protecţie şi îngrijire, dreptul la viaţă privată (protecţia datelor cu caracter personal), dreptul la recuperare şi reflecţie, dreptul la educaţie, libertatea de exprimare, principiul interesului superior al copilului.

Dreptul de acces la serviciile de sprijinire şi asistenţă adecvate nevoilor specifice ale victimelor este reglementat în numeroase acte internaţionale. În general, acestea fac referire la aspecte precum: adăpost, condiţii de viaţă care să poată asigura subzistenţa victimelor, asistenţă medicală, psihologică şi materială; posibilitatea de angajare, educaţie şi formare; îngrijire; servicii de traducere şi interpretare.[22]

[16]Pentru detalii, a se vedea: Art.9 alin. 2 din Protocolul facultativ la Convenţia cu privire la drepturile copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituţia copiilor şi pornografia infantilă.

[17]Pentru detalii, a se vedea: Art. 36 din Convenţia cu privire la drepturile copilului adoptată de Adunarea Generală a Organizaţiei Naţiunilor Unite la 20 noiembrie 1989; Art. 5 alin 3, alin.5 din Convenţia Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de fiinţe umane din 16 mai 2005.

[18]Art.10 din Protocolul privind prevenirea, reprimarea şi pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor şi copiilor, adiţional la Convenţia Naţiunilor Unite împotriva criminalităţii transnaţionale organizate.

[19]Art.10, alin. 1 din Convenţia Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de fiinţe umane din 16 mai 2005.

[20]Pentru detalii a se vedea art.10-11 din Convenţia Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de fiinţe umane din 16 mai 2005.

[21]Art.10, alin.3 din Convenţia Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de fiinţe umane din 16 mai 2005.

[22] Pentru detalii, a se vedea: Art.6, alin. 3-4 din Protocolul privind prevenirea, reprimarea şi pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor şi copiilor, adiţional la Convenţia Naţiunilor Unite împotriva criminalităţii transnaţionale organizate; Art.12, alin. 1-6 din Convenţia Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de fiinţe umane din 16 mai 2005; Art.11, alin. 5, art. 14 alin. 1, art.16, alin.1-2 din Directiva 2011/36/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 5 aprilie 2011 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane şi protejarea victimelor acestuia, precum şi de înlocuire a Deciziei-cadru 2002/629/JAI a Consiliului, Art.9 din Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea şi protecţia victimelor criminalităţii şi de înlocuire a Decizie-cadru 2001/220/JAI a Consiliului.

Sunt prevăzute şi aspecte privind măsurile imediate care trebuie adoptate referitoare la copilul neînsoţit[23], respectiv situaţia în care există un conflict de interese între titularii răspunderii părinteşti şi copilul victimă[24]; situaţia resortisanţilor ţărilor terţe victime ale traficului de fiinţe umane[25]; importanţa realizării unei evaluări a situaţiei specifice a fiecărui copil victimă a traficului înainte de a i se acorda sprijin şi asistenţă, punându-se accent pe nevoile speciale ale copiilor şi pe asistenţa acordată victimelor cu necesităţi speciale (persoanele însărcinate, persoanele cu dizabilităţi, stare de sănătate precară, afecţiuni mentale ori psihologice)[26].

Având în vedere gravitatea faptei şi a consecinţelor acesteia asupra victimei, organismele internaţionale încurajează statele să acorde servicii imediate copiilor (chiar din momentul în care există un indiciu întemeiat că acea persoană este victimă a traficului de fiinţe umane), şi să nu condiţioneze acordarea serviciilor de asistenţă de dorinţa victimei de a fi martor sau de a coopera cu autorităţile[27]. De asemenea, cunoscut fiind că familia este unul dintre pilonii esenţiali în dezvoltarea armonioasă a copilului şi că intervenţia statului trebuie să fie centrată pe sprijinirea familiei în îndeplinirea rolului său, statele sunt încurajate să adopte măsuri pentru a oferi asistenţă şi sprijin familiei copilului victimă a traficului de persoane[28].

Un element cheie în valorificarea dreptului la servicii de asistenţă şi sprijin adecvate nevoilor specifice ale copiilor victime ale traficului de fiinţe umane îl reprezintă informarea şi libertatea de exprimare. Conform reglementărilor internaţionale, dreptul la informare a copiilor victime ale traficului de fiinţe umane cuprinde: informarea acestora cu privire la procedurile juridice şi administrative aplicabile, drepturile de care dispun şi serviciile care le pot fi oferite având în vedere vulnerabilitatea lor[29].

[23]Art. 10, alin. 4 din Convenţia Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de fiinţe umane din 16 mai 2005, art.16, alin. 3 din Directiva 2011/36/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 5 aprilie 2011 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane şi protejarea victimelor acestuia, precum şi de înlocuire a Deciziei-cadru 2002/629/JAI a Consiliului

[24]Art.14, alin.2 din Directiva 2011/36/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 5 aprilie 2011 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane şi protejarea victimelor acestuia, precum şi de înlocuire a Decizie-cadru 2002/629/JAI a Consiliului.

[25]Pentru detalii, a se vedea art.7,9,10 din Directiva 2004/81/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind permisul de şedere eliberat resortisanţilor ţărilor terţe care sun victime ale traficului de persoane sau care au făcut obiectul unei facilitări a imigraţiei ilegale şi care cooperează cu autorităţile competente.

[26]Art.11, alin. 7 din Directiva 2011/36/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 5 aprilie 2011 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane şi protejarea victimelor acestuia, precum şi de înlocuire a Deciziei-cadru 2002/629/JAI a Consiliului.

[27]Art.11, alin. 2-3 din Directiva 2011/36/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 5 aprilie 2011 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane şi protejarea victimelor acestuia, precum şi de înlocuire a Deciziei-cadru 2002/629/JAI a Consiliului, art.8, alin. 5 din Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea şi protecţia victimelor criminalităţii şi de înlocuire a Decizie-cadru 2001/220/JAI a Consiliului.

[28]Art.8, alin. 1 din Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea şi protecţia victimelor criminalităţii şi de înlocuire a Decizie-cadru 2001/220/JAI a Consiliului.

[29]Pentru detalii, a se vedea: Art. 6, alin. 2, lit. a) din Protocolul privind prevenirea, reprimarea şi pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor şi copiilor, adiţional la Convenţia Naţiunilor Unite împotriva criminalităţii transnaţionale organizate, art.11, alin. 5 din Directiva 2011/36/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 5 aprilie 2011 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane şi protejarea victimelor acestuia, precum şi de înlocuire a Deciziei-cadru 2002/629/JAI a Consiliului, art. 12, alin 1, lit d), alin. 7 din Convenţia Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de fiinţe umane din 16 mai 2005.

Întrucât participarea copiilor în luarea deciziilor care îi privesc reprezintă un deziderat des întâlnit în comunicările organismelor internaţionale, **dreptul la libertatea de exprimare** din perspectiva traficului de fiinţe umane trebuie înţeles ca posibilitatea oferită copilului victimă de a-şi exprima opiniile, a evidenţia nevoile şi preocupările sale în ceea ce priveşte acordarea asistenţei şi sprijinului specific.[30]

În lumina dispoziţiilor cuprinse în actele normative internaţionale[31], subliniem importanţa respectării **dreptului la protecţie şi îngrijire** de către toţi actorii relevanţi prin adoptarea unor măsuri care să contribuie la bunăstarea copiilor victime ale traficului de fiinţe umane.

Din momentul identificării minorului victimă a traficului de persoane, pe toată perioada acordării serviciilor de asistenţă şi ulterior acestei etape, copilului trebuie să i se asigure respectarea **dreptului la viaţă privată**, prin aceasta înţelegându-se, conform reglementărilor internaţionale[32], protejarea identităţii copiilor victime împotriva ingerinţelor din partea oricărei persoane, excepţie făcând situaţia identificării membrilor familiei copilului sau circumstanţele care au ca scop asigurarea bunăstării şi protecţia acestora.

Legislaţia internaţională stabileşte un termen minim de 30 de zile pentru valorificarea **dreptului la recuperare şi reflecţie** de către victimele traficului de fiinţe umane, lăsând libertatea statelor de a decide dacă această perioadă este suficientă pentru scopul pentru care a fost instituită (recuperarea victimei, evitarea influenţei traficanţilor, cooperarea sau nu cu autorităţile competente)[33]. Actele normative fac referire, de asemenea, la o perioadă de gândire pentru resortisanţii statelor terţe, fără a stabili o durată minimă a acesteia[34].

Educaţia reprezintă un pilon important în reducerea vulnerabilităţii în faţa adversităţilor cu care un copil se poate confrunta, inclusiv în ceea ce priveşte infracţiunea de trafic de minori. Din acest motiv statele ar trebui să adopte măsuri corespunzătoare în vederea asigurării valorificării dreptului la educaţie de către minorii victime ale traficului de persoane[35].

[30]Pentru detalii, a se vedea: Art. 24, alin. 1 din Directiva 2011/36/UE/ a Parlamentului European şi a Consiliului din 5 aprilie 2011 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane şi protejarea victimelor acestuia, precum şi de înlocuire a Deciziei-cadru 2002/629/JAI a Consiliului.

[31]Pentru detalii, a se vedea: Art.7, alin. 2, lit. b) din Convenţia nr. 182 - privind interzicerea celor mai grave forme ale muncii copiilor şi acţiunea imediată în vederea eliminării lor, adoptata la cea de-a 87-a sesiune a Conferintei Generale a Organizatiei Internationale a Muncii la Geneva la 17 iunie 1999; art.5 alin 1-2, art.24, alin.1, art.32 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene; art. 4, alin. 1-2 din Convenţia Europeană a Drepturilor Omului şi protocoalele adiţionale.

[32]Art.11, alin. 1-2 din Convenţia Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de fiinţe umane din 16 mai 2005.

[33]Art.13, alin.1 din Convenţia Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de fiinţe umane din 16 mai 2005.

[34]Pentru detalii, a se vedea: Art. 6 din Directiva 2004/81/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind permisul de şedere eliberat resortisanţilor ţărilor terţe care sunt victime ale traficului de persoane sau care au făcut obiectul unei facilitări a imigraţiei ilegale şi care cooperează cu autorităţile competente.

[35]Art. 7, alin. 2, lit. c) din Convenţia nr. 182 privind interzicerea celor mai grave forme ale muncii copiilor şi acţiunea imediată în vederea eliminării lor, adoptata la cea de-a 87-a sesiune a Conferintei Generale a Organizatiei Internationale a Muncii la Geneva la 17 iunie 1999; art.10, alin. 1, lit. (b) din Directiva 2004/81/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind permisul de şedere eliberat resortisanţilor ţărilor terţe care sunt victime ale traficului de persoane sau care au făcut obiectul unei facilitări a imigraţiei ilegale şi care cooperează cu autorităţile competente.

Având în vedere toate aspectele menţionate anterior, subliniem importanţa respectării **principiului interesului superior al copilului**[36], inclusiv în situaţia în care există dubii cu privire la vârsta[37] victimei, în toate demersurile, măsurile, acţiunile şi activităţile destinate asigurării protecţiei şi asistenţei victimelor minore ale traficului de fiinţe umane.

I.1.3 Post-asistenţă. Prevenirea retraficării

În privinţa post-asistenţei, documentele internaţionale nu oferă o perspectivă specifică şi clară asupra măsurilor care ar trebui să fie adoptate de organismele naţionale, însă fac referire la dreptul la educaţie şi la calitatea tuturor acţiunilor întreprinse pentru acordarea sprijinului şi asistenţei victimelor traficului de persoane, acţiuni care trebuie să vizeze integrarea socială deplină şi recuperarea victimei atât din punct de vedere fizic, cât şi psihic[38].

Conform legislaţiei internaţionale, protecţia victimelor traficului de persoane şi implicit a traficului de minori trebuie să conţină prevederi specifice atât pentru prevenirea şi acordarea serviciilor sociale directe copiilor victime, cât şi pentru prevenirea retraficării acestora[39].

Subliniem importanţa unor **obiective specifice ale intervenţiei care să se concentreze pe prevenirea retraficării prin abordarea factorilor de risc specifici** (caracteristicile individuale şi profilul victimei traficate, întoarcerea în ţara de origine, migraţia, factorii socio-economici, familiali, educaţionali)[40].

I.1.4. Politici publice în materia traficului de minori

Problematica traficului de fiinţe umane şi implicit a traficului de minori, se află şi în prezent în atenţia organismelor internaţionale care au elaborat diverse strategii menite a ghida paşii actorilor naţionali în vederea combaterii acestui fenomen.

Alături de Comisia Europeană subliniem şi noi importanţa campaniilor de sensibilizare cu privire la riscurile traficului de persoane; întăririi cooperării între actorii sociali (publici şi privaţi); perfecţionarea continuă a profesioniştilor, inclusiv pe teme care să ţină cont de gen,

[36]Art. 13, alin. 1 din Directiva 2011/36/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 5 aprilie 2011 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane şi protejarea victimelor acestuia, precum şi de înlocuire a Deciziei-cadru 2002/629/JAI a Consiliului; art. 18, alin. 1 din Directiva 2011/93/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor şi a pornografiei infantile şi de înlocuire a Deciziei-cadru 2004/68/JAI a Consiliului; art. 24, alin. 2 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

[37]Art. 13, alin. 2 din Directiva 2011/36/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 5 aprilie 2011 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane şi protejarea victimelor acestuia, precum şi de înlocuire a Deciziei-cadru 2002/629/JAI a Consiliului; art. 18, alin. 3 din Directiva 2011/93/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor şi a pornografiei infantile şi de înlocuire a Deciziei-cadru 2004/68/JAI a Consiliului.

[38]Art. 9, alin. 3 din Protocolul facultativ la Convenţia cu privire la Drepturile Copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituţia copiilor şi pornografia infantilă.

[39]Art. 9, alin. 1: „Statele părţi stabilesc politici, programe şi alte măsuri de ansamblu pentru: b) protecţia victimelor traficului de persoane, în special a femeilor şi copiilor împotriva unei noi acţiuni ale cărei victime ar putea fi-”Protocolul privind prevenirea, reprimarea şi pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor şi copiilor, adiţional la Convenţia Naţiunilor Unite împotriva criminalităţii transnaţionale organizate.

[40]Pentru detalii, a se vedea: International Organization for Migration, „The Causes and Consequences of Re-trafficking: Evidence from the IOM Human Trafficking Database”, 2010.

drepturile copilului; schimbul de bune practici; accesul victimelor traficului de persoane la cazare adecvată şi sigură; adoptarea de măsuri specifice cu scopul informării copiilor despre drepturile pe care le au; crearea unui mediu sigur astfel încât victimele minore să se simtă în siguranţă să raporteze comiterea unei infracţiuni, implicit infracţiunea de trafic de minori.[41]

În concluzie, legislaţia internaţională conţine reglementări privitoare la prevenirea, identificarea, asistenţa şi post-asistenţa victimelor minore ale traficului de fiinţe umane. În abordările propuse, organismele internaţionale invită statele să adopte măsuri adecvate, specifice şi eficiente pentru protecţia şi asistenţa copilului victimă a traficului de persoane.

I.2 Cadrul legal naţional

Cadrul legal naţional aplicabil pentru protecţia victimelor minore ale traficului de persoane[42] cuprinde diferite acte normative, ce reglementează acţiunile necesar a fi întreprinse în diferite etape ale intervenţiei – de la prevenirea fenomenului în rândul tinerilor până la faza de monitorizare post-asistenţă.

Există acte normative specifice problematicii traficului de persoane şi acte normative dedicate altor problematici, ce fac trimitere la diferite aspecte ce ţin de asistenţa şi protecţia victimelor traficului, precum actele normative privind combaterea criminalităţii, regimul trecerii frontierelor de stat şi migraţie precum şi asistenţa acordată diferitelor categorii de persoane vulnerabile (prevenirea abandonului şcolar, evitarea marginalizării sociale, asigurarea condiţiilor de trai necesare – integrarea pe piaţa muncii, găsirea unei locuinţe, reintegrare familială etc.)

În ceea ce priveşte protecţia şi asistenţa minorilor victime ale traficului de persoane putem spune că există un număr limitat de acte normative specifice lor[43]. Principalele acte normative ce reglementează intervenţia diferiţilor actori în prevenirea şi combaterea traficului de persoane se referă la victime ale traficului în general, de cele mai multe ori neexistând o diferenţiere clară între victimele minore comparativ cu cele majore.

[41]Pentru mai multe detalii, a se vedea: „Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic şi Social European şi Comitetul Regiunilor referitor la Strategia UE privind combaterea traficului de persoane 2021-2025"; „Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic şi Social European şi Comitetul Regiunilor- Strategia UE pentru combaterea mai eficace a abuzului sexual asupra copiilor", 2020; „Comunicare a Comisie către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic şi Social European şi Comitetul Regiunilor- Strategia UE privind drepturile victimelor (2020-2025)".

[42]Ordin nr. 1.335/2020 al Ministrului Muncii şi Protecţiei Sociale privind aprobarea Standardelor minime de calitate pentru serviciile sociale cu cazare, organizate ca centre rezidenţiale de îngrijire şi asistenţă pentru copiii victime ale traficului de persoane; Hotărârea Guvernului nr. 49/ 2011 pentru aprobarea Metodologiei-cadru privind prevenirea şi intervenţia în echipă multidisciplinară şi în reţea în situaţiile de violenţă asupra copilului şi de violenţă în familie şi a Metodologiei de intervenţie multidisciplinară şi interinstituţională privind copiii exploataţi şi aflaţi în situaţii de risc de exploatare prin muncă, copiii victime ale traficului de persoane, precum şi copiii români migranţi victime ale altor forme de violenţă pe teritoriul altor state; Hotărârea Guvernului nr. 1295/2004 privind aprobarea Planului naţional de acţiune pentru prevenirea şi combaterea traficului de copii; Hotărârea Guvernului nr. 1443/2004 privind metodologia de repatriere a copiilor români neînsoţiţi şi asigurarea măsurilor de protecţie specială în favoarea acestora.

[43]Lege nr. 678/2001 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane, cu modificările şi completările ulterioare; Hotărârea Guvernului nr. 299/ 2003 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a dispoziţiilor Legii nr. 678/2001 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane.

Din perspectiva de gen, se observă o atenție mai mare acordată femeilor și fetelor[44] atât pe parte de prevenire a traficului cât și de asistență a victimelor. Ca urmare a ratificării Convenției de la Istanbul[45] privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor (inclusiv a traficului de persoane), ce definește termenul de „femeie"[46] ca incluzând și „fetele cu vârsta de până la 18 ani", trimiterile la victimele de gen feminin din cadrul actelor normative trebuie fi interpretate ca fiind aplicabile atât persoanelor adulte cât și celor minore.

Acțiunile întreprinse la nivel național pentru protecția și asistența victimelor traficului de persoane sunt ghidate de prevederile Strategiei Naționale împotriva traficului de persoane și ale Planului Național de acțiune pentru implementarea strategiei naționale. La momentul elaborării prezentei cercetări (prima jumătate a anului 2023) aceste documente sunt în faza de elaborare pentru următoarea perioadă programatică, instituțiile implicate în prevenirea și combaterea traficului de persoane (inclusiv asistența minorilor victime ale traficului) ghidându-se după documentele aferente perioadei 2018-2022[47].

Un alt document cu rol de coordonare și îndrumare a acțiunilor dedicate protecției victimelor minore ale traficului de persoane este Mecanismul Național de Identificare și Referire (MINR)[48]. Acesta reglementează aspecte precum principiile de lucru, actorii relevanți și acțiunile specifice ce trebuie întreprinse în funcție de specificul situației în care se află victima.

I.2.1 Prevenirea traficului de ființe umane în rândul copiilor

Prevenirea traficului de persoane ocupă un loc important în legislația specifică[49], punându-se accent pe colaborarea interinstituțională a tuturor actorilor relevanți, publici sau privați[50]. Ca și acțiuni specifice de prevenire, legislația națională precizează elaborarea de studii privind dimensiunea și caracteristicile fenomenului[51] precum și dezvoltarea și implementarea de „campanii/proiecte/inițiative"[52] ce vizează informarea și sensibilizarea populației, ca măsuri de reducere a vulnerabilității la trafic.

[44]Articolele 3, 6, alin. (1) și 26 alin. (5) din Legea nr.678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane.
[45]Lege nr.30/2016 pentru ratificarea Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, adoptată la Istanbul la 11 mai 2011
[46]Art. 3, litera f) din Convenția Consiliului Europei din 11 mai 2011 privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice.
[47]Hotărârea Guvernului nr. 861/2018 pentru aprobarea Strategiei naționale împotriva traficului de persoane pentru perioada 2018-2022 și a Planului național de acțiune 2018-2020 pentru implementarea Strategiei naționale împotriva traficului de persoane pentru perioada 2018-2022, cu modificările și completările ulterioare.
[48]Aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 88/2023 pentru aprobarea Mecanismului național de identificare și referire a victimelor traficului de persoane.
[49]Capitolul II al Legii nr.678/2001 și Obiectivul general nr.1 al Strategiei naționale împotriva traficului de persoane pentru perioada 2018-2022.
[50]Art.3, Legea 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane.
[51]Hotărârea Guvernului nr. 1295/2004 privind aprobarea Planului național de acțiune pentru prevenirea și combaterea traficului de copii.
[52]Strategia națională împotriva traficului de persoane pentru perioada 2018-2022 și Planul național de acțiune 2018-2020 pentru implementarea Strategiei naționale împotriva traficului de persoane pentru perioada 2018-2022.
[53]Art.16, lit. f) a Hotărârii Guvernului nr. 299/2003 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a dispozițiilor Legii nr. 678/2001.

În ceea ce privește prevenirea traficului în rândul tinerilor se observă o atenție deosebită acordată **accesului la educație**, punându-se accentul pe menținerea copiilor în sistemul de educație[53] și organizarea unor activități de **informare** pe tema traficului de persoane dedicate atât copiilor, cât și părinților, cadrelor didactice și altor membri ai comunității[54]. Sunt vizate acțiuni precum activități informative școlare și extrașcolare, consilierea părinților și seminare de informare a cadrelor didactice.

Legislația națională prevede și acțiuni specifice de **integrare pe piața muncii**[55], pentru copii fiind vizare acțiuni de orientare vocațională ca măsuri de evitare a abandonului școlar și a marginalizării sociale.

I.2.2 Identificarea și asistența copiilor victimă a traficului de ființe umane

Cadrul legal național prevede colaborarea diferiților actori ce pot semnala potențiale situații de risc în care sunt implicați minori. Principalul act normativ ce reglementează identificarea unei persoane (minore sau majore) ca fiind victimă a traficului de persoane este Mecanismul Național de Identificare și Referire a victimelor traficului de persoane[57]. Acesta precizează că identificarea se realizează pe baza unei evaluări în urma auto detectării sau notificării de către orice actor ce sesizează o situație de risc[58]. Evaluarea existenței situației de trafic[59] în cazul minorilor se realizează doar de către specialiști pregătiți în audierea copiilor[60], în prezența unui psiholog DGASPC, a unui reprezentant CR ANITP[61], după asigurarea nevoilor de bază (hrană, igienă, cazare) și după obținerea unui consimțământ informat din partea victimei[62]. În cazul minorilor, acest consimțământ se solicită din partea reprezentanților legali sau a părinților (dacă aceștia nu au fost implicați în situația de trafic) sau din partea DGASPC atunci când se impune instituirea unei măsuri speciale de protecție.

În etapa de identificare, legislația aplicabilă prevede asigurarea drepturilor de a fi informat și cel de asigurare a securității și protecției fizice.

Dreptul la informare[63] se asigură de la prima interacțiune cu organele de urmărire penală sau reprezentanți ai altor instituții cu atribuții în domeniu și înainte de demararea oricărei forme de protecție și asistență specializată. Acesta vizează informarea victimei cu privire la drepturile și obligațiile persoanei în calitate de victimă, serviciile de care poate beneficia, instituțiile și procedurile necesare a fi urmate pentru obținerea drepturilor.

[54]Art.8, Legea nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane; art.16 a Hotărârii Guvernului nr. 299/2003 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a dispozițiilor Legii nr. 678/2001; Obiectivul 1 al Strategiei naționale împotriva traficului de persoane pentru perioada 2018-2022 și acțiunile aferente îndeplinirii obiectivului 1 din Planul național de acțiune 2018-2020 pentru implementarea Strategiei naționale.

[55]Art.6, alin 1, 2 și 3 din Legea nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane.

[56]Art.16, lit. g) din Hotărârea Guvernului nr. 299/2003 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a dispozițiilor Legii nr. 678/2001.

[57] Art.27^2 din Legea nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane.

[58]Cap.4 al Mecanismului Național de identificare și referire a victimelor traficului de persoane (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.88/2023).

[59]Se realizează pe baza unor indicii/ indicatori de risc stabiliți în Anexa 1 la Mecanismul Național de identificare și referire a victimelor traficului de persoane.

[60]Conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 49/2011 pentru aprobarea Metodologiei-cadru privind prevenirea și intervenția în echipă multidisciplinară și în rețea în situațiile de violență asupra copilului și de violență în familie și a Metodologiei de intervenție multidisciplinară și interinstituțională privind copiii exploatați și aflați în situații de risc de exploatare prin muncă, copiii victime ale traficului de persoane, precum și copiii români migranți victime ale altor forme de violență pe teritoriul altor state.

[61]Cap.6, punctul 6.1 al Mecanismului Național de identificare și referire a victimelor traficului de persoane.

[62]Acțiunea 4 din Mecanismul Național de identificare și referire a victimelor traficului de persoane.

[63]Acțiunea 5 din Mecanismul Național de identificare și referire a victimelor traficului de persoane; Cap. II al Legii nr. 211/2004 privind unele măsuri pentru asigurarea protecției victimelor infracțiunilor.

Dreptul la protecţie şi securitate este de asemenea garantat de lege din etapa de identificare, prin intermediul misiunilor diplomatice[64], a organelor de urmărire penală[65] şi a furnizorilor specializaţi în asistenţa victimelor traficului[66]. Se vizează securizarea fizică a minorilor (ieşirea din situaţia de trafic şi protecţia împotriva abuzurilor) şi asigurarea nevoilor de bază.

Reglementările privind asistenţa specializată acordată copiilor victime ale traficului cuprinse în legislaţia naţională specifică domeniului sunt cuprinzătoare, acestea fiind construite în jurul unor drepturi ce trebuie garantate de actorii instituţionali ce intră în contact cu aceşti minori: dreptul la informare, dreptul la servicii de asistenţă şi recuperare specializate, dreptul la protecţie, dreptul la asistenţă juridică, dreptul la educaţie.

Dreptul la informare acordat minorilor se referă la faptul că aceştia „au dreptul de a fi informaţi cu privire la deciziile care îi privesc, potrivit vârstei şi gradului de maturitate”[67].

Dreptul la servicii de asistenţă şi recuperare specializate[68] prevede asigurarea serviciilor necesare reintegrării minorilor victime ale traficului de persoane (inclusiv cazarea temporară a acestora[69]), ţinând cont de situaţia particulară a copilului. Actorii implicaţi în acordarea acestor drepturi vor ţine cont de aspecte precum: vârsta copilului[70], limba vorbită şi înţeleasă de către victima[71], starea de sănătate[72] şi alte aspecte ce ţin de situaţia particulară a minorului. În cazul minorilor victime pentru care se stabileşte o măsură de protecţie specială se întocmeşte plan individualizat de protecţie iar în cazul copiilor care rămân în familie se întocmeşte plan de reabilitare şi reintegrare socială[73]. MNIR promovează identificarea imediată a victimelor traficului de persoane, ceea ce permite accesul relativ rapid la servicii de protecţie şi asistenţă specializate.

Dreptul la protecţie vizează asigurarea securităţii fizice minorilor identificaţi ca fiind victime ale traficului implicaţi ca parte vătămată pe durata procesului penal[74].

Dreptul la asistenţă juridică[75] vizează reprezentarea pe durata procedurilor penale, în vederea exercitării drepturilor şi se acordă în toate fazele procesului penal. În vederea asigurării dreptului la viaţă privată, şedinţele de judecată ce vizează cauze de trafic de minori sau de pornografie infantilă nu sunt publice[76].

[64]Art. 21 al Hotărârii Guvernului nr. 299/2003 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a dispoziţiilor Legii nr. 678/2001.
[65]Art.27, alin. 1 şi Art.31 al Legii nr.678/2001 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane.
[66]Acţiunea 4 din Mecanismul Naţional de identificare şi referire a victimelor traficului de persoane.
[67]Participarea victimei traficului de persoane la luarea deciziilor privind protecţia şi asistenţa, Cap.II din Mecanismul Naţional de identificare şi referire a victimelor traficului de persoane.
[68]Art.26 al Legii nr. 678/2001 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane.
[69]Art.32, 36 şi 39^2 ale Legii nr. 678/2001 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane.
[70]Art.53, alin 4 din Hotărârea Guvernului nr. 299/2003 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a dispoziţiilor Legii nr. 678/2001.
[71]Art.43, Legea nr. 678/2001 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane.
[72]Cap. 6, pct. 6.6 din Mecanismul Naţional de identificare şi referire a victimelor traficului de persoane.
[73]Abordare centrată pe nevoile şi particularităţile individuale, Cap.II din Mecanismul Naţional de identificare şi referire a victimelor traficului de persoane.
[74]Art.24 al Hotărârii Guvernului nr. 299/2003 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a dispoziţiilor Legii nr. 678/2001.
[75]Art.44, Legea nr. 678/2001 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane.
[76]Art.24, alin 1, Legea nr. 678/2001 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane.

Dreptul la educaţie[77] acordat minorilor victime ale traficului vizează „reintegrarea elevilor victime ale traficului de persoane în sistemul educaţional, în funcţie de specificul traumei suferite".

Respectarea **principiului interesului superior al copilului** va prevala în orice acţiune întreprinsă de actorii relevanţi în etapa de identificare şi asistenţă a copiilor victime ale traficului de persoane[78].

Toate formele de asistenţă acordate victimelor traficului de persoane (inclusiv minori) se bazează pe colaborarea interinstituţională a actorilor implicaţi[79]. Acest lucru se aplică şi în cazul colaborării transfrontaliere, pentru repatrierea victimelor identificate pe alt teritoriu decât cel de domiciliu.

În cazul victimelor traficului minore, cetăţeni români identificate pe teritoriul altor ţări, repatrierea se va realiza cu respectarea Hotărârii Guvernului nr.1443/2004[80], pe baza colaborării între misiunile diplomatice, ANPDCA, Inspectoratului General al Poliţiei de Frontieră şi ANITP cu autorul structurilor din subordine. Măsurile prevăzute de legislaţie pentru repatrierea minorilor victime ale traficului de persoane vizează asigurarea securităţii acestuia atât în ţara de destinaţie, pe durata călătoriei şi la sosirea în ţară. De asemenea, se are în vedere facilitatea unei reintegrări sociale cât mai rapide şi eficiente şi evitarea re-traficării[81].

În cazul minorilor cetăţeni străini care însoţesc victimele traficului de persoane sau care sunt ei înşişi victime li se aplică, în mod corespunzător prevederile referitoare la minori din Ordonanţa de Urgenţă nr.194 din 2002 privind regimul străinilor în România[82]. Astfel, statul român facilitează victimelor traficului de persoane, cetăţeni străini, întoarcerea în ţara lor de origine şi asigură transportul în deplină securitate până la frontiera statului român, dacă nu este prevăzut altfel în acordurile bilaterale[83]. În cazul victimelor minore, repatrierea se poate face în urma unei evaluări prealabile de către autorităţile competente, doar dacă există certitudinea reintegrării familiale şi securitatea minorului în ţara de origine. Dacă minorul nu este acceptat în statul de origine, i se acordă dreptul de şedere permanentă pe teritoriul României[84].

I.2.3 Post-asistenţă. Prevenirea retraficării

Monitorizarea în perioada post-asistenţă[85] este reglementată de HG 49/2011 şi se realizează pe baza unui plan de monitorizare post-asistenţă[85]. Acesta este elaborat atunci când copilul este retras din forma de exploatare, furnizarea serviciilor s-a încheiat şi copilul urmează să fie reintegrat în familie, şcoală şi comunitate. Monitorizarea se desfăşoară pe o perioadă de cel puţin 6 luni.

[77] Art.16, Hotărârea Guvernului nr. 299/2003 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a dispoziţiilor Legii nr. 678/2001

[78] Art.2, lit. 4 din Legea nr. 272/2004 privind protecţia şi promovarea drepturilor copilului.

[79] Art.27, alin (2) din Legea nr. 678/2001 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane.

[80] Hotărârea Guvernului nr.1443/2004 privind metodologia de repatriere a copiilor români neînsoţiţi şi asigurarea măsurilor de protecţie specială în favoarea acestora.

[81] Pct 8.2.1, Cap.8, din Mecanismul Naţional de identificare şi referire a victimelor traficului de persoane.

[82] Art.58 al Hotărârii Guvernului nr. 299/2003 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a dispoziţiilor Legii nr. 678/2001

[83] Art.37, Legea nr. 678/2001 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane.

[84] Pct 8.3, Cap. 8 din Mecanismul Naţional de identificare şi referire a victimelor traficului de persoane.

[85] Pct. II.5 din METODOLOGIE de intervenţie multidisciplinară şi interinstituţională privind copiii exploataţi şi aflaţi în situaţii de risc de exploatare prin muncă, copiii victime ale traficului de persoane, precum şi copiii români migranţi victime ale altor forme de violenţă pe teritoriul altor state, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.49/2011.

Întrucât managementul de caz[86] revine furnizorilor de servicii de asistenţă acreditaţi conform legii, instituţii publice sau private, acest plan va fi realizat de către specialiştii acestor structuri, în funcţie de evoluţia fiecărui caz în parte pe durata asistenţei specializate.

În vederea prevenirii re-victimizării minorilor ce au trecut prin experienţa traficării, legislaţia propune măsuri de reintegrare a acestora, precum acordarea unor locuinţe sociale[87], asigurarea de asistenţă medicală de specialitate[88], stimularea re-integrării în sistemul educaţional[89] şi a integrării pe piaţa muncii[90].

I.3 Cadrul instituţional privind protecţia şi sprijinirea victimelor minore ale traficului de persoane

Pentru activitatea de prevenire a traficului de minori, respectiv asistenţa şi protecţia acestei categorii de victime legislaţia naţională prevede roluri pentru autorităţile şi instituţiile publice, organizaţiile neguvernamentale şi alţi reprezentanţi ai societăţii civile. În cele ce urmează sunt prezentate atribuţii şi responsabilităţi de prevenire, identificare şi asistenţă, post-asistenţă.

A. PREVENIREA TRAFICULUI DE COPII[91]

Conform cadrului legal în vigoare roluri în ceea ce priveşte prevenirea traficului de persoane, inclusiv a traficului de minori revin următoarelor instituţii: Grupul interministerial de lucru pentru coordonarea şi evaluarea activităţii de prevenire şi combatere a traficului de persoane, Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Muncii, Familiei şi Protecţiei Sociale, Ministerul Administraţiei şi Internelor, Ministerul Educaţiei, Ministerul Sănătăţii, Ministerul Justiţiei, Ministerul Finanţelor Publice, Ministerul Administraţiei Publice, Ministerul Culturii şi Cultelor, Inspectoratele de Poliţie Judeţene, Agenţia Naţională Împotriva Traficului de Persoane, Agenţia Naţionala pentru Ocuparea Forţei de Muncă, Inspectoratul General al Poliţiei Române, Inspectoratul General al Poliţiei de Frontieră, autorităţile administraţiei publice locale, precum şi alte organisme guvernamentale cu atribuţii în domeniul traficului de persoane[92].

[86]Pct. III din METODOLOGIE de intervenţie multidisciplinară şi interinstituţională privind copiii exploataţi şi aflaţi în situaţii de risc de exploatare prin muncă, copiii victime ale traficului de persoane, precum şi copiii români migranţi victime ale altor forme de violenţă pe teritoriul altor state, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.49/2011.
[87]Art.36 al Legii 678/2001 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane.
[88]Art. 27^1 al Legii 678/2001.
[89]Art.16, lit. f) a Hotărârii Guvernului nr. 299/2003 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a dispoziţiilor Legii nr. 678/2001.
[90]Art. 6, alin.3, Legea 678/2001.
[91]Activitatea de prevenire a traficului de persoane se desfăşoară de către instituţiile prevăzute în Legea nr. 678/2001, cu modificările ulterioare, potrivit competenţelor, şi este reglementată prin Regulamentul de aplicare a dispoziţiilor Legii nr. 678/2001 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane şi Ordonanţa de Urgenţă nr. 41 din 27 aprilie 2011 fiind structurate în Strategia şi în Planul naţional de acţiune pentru combaterea traficului de fiinţe umane.
[92]Cap. II, Art. 4 din Legea nr. 678/2001.

Grupul interministerial de lucru pentru coordonarea şi evaluarea activităţii de prevenire şi combatere a traficului de persoane

Pentru desfăşurarea unitară, coordonarea şi evaluarea activităţilor de prevenire şi combatere a traficului de persoane, se constituie, în cadrul Comitetului Naţional de Prevenire a Criminalităţii[93], fără personalitate juridică, **Grupul interministerial de lucru pentru coordonarea şi evaluarea activităţii de prevenire şi combatere a traficului de persoane**[94], denumit în continuare Grup interministerial, care are următoarele atribuţii principale în ceea ce priveşte prevenirea traficului de persoane:

- Elaborează strategii de prevenire împreună cu instituţiile implicate şi cu reprezentanţii organizaţiilor neguvernamentale care desfăşoară activităţi în domeniu.
- Sprijină programele locale de prevenire şi combatere a traficului de persoane.
- Întocmeşte materiale de informare cuprinzând drepturile victimelor traficului de persoane, care urmează să fie puse la dispoziţie acestora de autorităţile cu atribuţii în acest sens.
- Realizează trimestrial evaluări ale activităţii de prevenire şi combatere a traficului de persoane, pe baza datelor puse la dispoziţie de instituţiile implicate şi de asociaţiile şi fundaţiile ce desfăşoară activităţi în domeniu.
- Asigură o bună colaborare între instituţiile statului şi asociaţiile şi fundaţiile cu activitate în domeniu.

Ministerul Afacerilor Externe[95]

- Întocmeşte o listă cu statele care prezintă potenţial ridicat sub aspectul traficului de persoane, care va fi comunicată Grupului interministerial şi, la cerere, instituţiilor interesate.
- Ministerul Afacerilor Externe şi Ministerul Administraţiei şi Internelor adoptă măsurile necesare, în baza legislaţiei care reglementează regimul străinilor în România[97], pentru a împiedica accesul pe teritoriul României al cetăţenilor străini în legătură cu care există indicii temeinice că ar fi implicaţi în traficul de persoane[98].
- Asigură difuzarea către cei interesaţi, prin intermediul misiunilor diplomatice şi al oficiilor consulare ale României în străinătate, a unor materiale de informare privind drepturile persoanelor, victime ale traficului de persoane, potrivit legislaţiei române şi a statului de reşedinţă.

[93]Cap. I, Art. 5-6, Hotărârea Guvernului nr. 299/2003 privind aprobarea Regulamentului de aplicare a dispoziţiilor Legii nr. 678/2001.

[94]Grupul interministerial este compus din 4 reprezentanţi ai Ministerului de Interne, dintre care cel puţin un reprezentant al Direcţiei generale de combatere a crimei organizate şi antidrog, şi câte un reprezentant al următoarelor autorităţi publice, desemnat prin ordin al conducătorului instituţiei din care face parte: Ministerul Justiţiei; Ministerul Afacerilor Externe; Ministerul Public; Ministerul Muncii şi Solidarităţii Sociale; Ministerul Educaţiei şi Cercetării; Ministerul Administraţiei Publice; Ministerul Sănătăţii şi Familiei; Ministerul Tineretului şi Sportului; Ministerul Culturii şi Cultelor; Autoritatea Naţionala pentru Protecţia Copilului şi Adopţie.
Coordonatorul Grupului interministerial este directorul general al Direcţiei generale de combatere a crimei organizate şi antidrog din cadrul Ministerului de Interne.

[95]Cap. II, Art. 5 din Legea nr. 678/2001.

[96]Cap. II, art. 19 din Hotărârea Guvernului nr. 299/2003.

[97]Ordonanţa de Urgenţă a Guvernului nr. 194/2002 privind regimul străinilor în România, cu modificările şi completările ulterioare.

[98]LEGE nr. 230 din 30 noiembrie 2010 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 678/2001.

Ministerul Administraţiei şi Internelor[99]

- Ia măsuri pentru:
  - informarea populaţiei în zonele de risc ridicat despre fenomenul traficului de persoane;
  - identificarea persoanelor implicate în desfăşurarea de activităţi legate de migraţia ilegală şi traficul de persoane, precum şi a locurilor de desfăşurare a acestor activităţi;
  - sprijinirea programelor alternative organizate de instituţiile abilitate pentru victimele traficului care nu doresc să se întoarcă în ţara de origine.
- Adoptă, împreună cu Ministerul Afacerilor Externe, măsurile necesare, în baza legislaţiei care reglementează regimul străinilor în România[100], pentru a împiedica accesul pe teritoriul României al cetăţenilor străini în legătură cu care există indicii temeinice că ar fi implicaţi în traficul de persoane[101].

Ministerul Justiţiei[102]

- Împreună cu Ministerul Public, pe baza datelor proprii, efectuează studii periodice în scopul identificării cauzelor care determina şi a condiţiilor care favorizează traficul de persoane.
- Realizează periodic studii pentru evaluarea efectelor măsurilor legislative asupra fenomenului traficului de persoane.
- Contribuie la realizarea de strategii naţionale şi locale pentru prevenirea traficului de persoane.
- Urmăreşte perfecţionarea cadrului legislativ intern în materie.
- Asigură asistenţa de specialitate pentru elaborarea actelor normative în materie şi pentru implementarea acestora.
- Elaborează şi promovează proiecte de acte normative în materii conexe prevenirii şi combaterii traficului de persoane.

Participă, alături de instituţiile din domeniul prevenirii traficului de persoane, la realizarea de campanii de informare a opiniei publice asupra fenomenului traficului de persoane.

Ministerul Muncii, Familiei şi Protecţiei Sociale[103]**,** prin structurile sale specializate de la nivel central şi teritorial:

- Elaborează şi aplica măsuri speciale de integrare pe piaţa muncii a persoanelor cu risc ridicat de a fi traficate, în special pentru femeile din zonele defavorizate şi pentru persoanele marginalizate social.
- Ministerul Muncii şi Solidarităţii Sociale împreună cu Ministerul Finanţelor Publice studiază oportunitatea elaborării unor măsuri de stimulare a agenţilor economici care angajează atât persoane cu risc ridicat de a fi traficate, cat şi victime ale traficului, care au absolvit cursuri de formare profesională, făcând propuneri în acest sens.

[99] Art. 23, alin. 1, 2, şi 3, Art. 27, Cap. II, din Hotărârea Guvernului nr. 299/2003.
[100] Ordonanţa de Urgenţă a Guvernului nr. 194/2002 privind regimul străinilor în România.
[101] Legea nr. 230 din 30 noiembrie 2010 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 678/2001.
[102] Art. 29, Art.30 Cap. II din Hotărârea Guvernului nr. 299/2003.
[103] Cap. II, Art.6 din Legea nr. 678/2001; art.8, art.34, art.37 din Hotărârea Guvernului nr. 299/2003.

- Elaborează periodic buletine statistice, diferenţiate pe sexe, privind şomerii, rata şomajului, persoanele cuprinse în cursuri de calificare, recalificare şi perfecţionare, precum şi persoanele care parcurg procesul de mediere a muncii în vederea ocupării, pe care le transmite Grupului interministerial şi instituţiilor prevăzute de Legea 678/2001.
- Împreună cu Ministerul Sănătăţii, Ministerul Educaţiei desfăşoară programe educaţionale, de sănătate şi psihologice, având drept ţinta grupurile de risc, copiii străzii şi copiii instituţionalizaţi.
- Împreună cu Ministerul Industriei şi Resurselor şi Institutul Naţional de Statistică promovează programe pentru combaterea sărăciei şi şomajului.

Ministerul Finanţelor Publice împreună cu Ministerul Muncii şi Solidarităţii Sociale studiază oportunitatea elaborării unor măsuri de stimulare a agenţilor economici care angajează atât persoane cu risc ridicat de a fi traficate, cat şi victime ale traficului, care au absolvit cursuri de formare profesională, făcând propuneri în acest sens.

Ministerul Educaţiei

- Realizează, individual sau în parteneriat cu celelalte ministere implicate şi/sau cu organizaţiile neguvernamentale cu activitate în domeniu, programe educative în vederea prevenirii traficului de persoane, după cum urmează:
  - activităţi educative în zona educaţiei formale şi nonformale destinate elevilor din învăţământul preuniversitar şi studenţilor din învăţământul universitar;
  - activităţi de informare şi consiliere a părinţilor şi elevilor asupra consecinţelor traficului de persoane;
  - seminare de informare a cadrelor didactice în domeniul drepturilor copiilor şi al traficului de persoane.
- Ia măsuri pentru:
  - includerea în cadrul programei disciplinei "Cultura civică" a unor referiri clare care vizează explicit problema traficului de persoane;
  - realizarea în cadrul orelor de cultura civică a unor recomandări cu referire specială la problematica traficului de persoane;
  - includerea în cadrul orelor de dirigenţie a unor teme privind traficul de persoane;
  - organizarea la casele corpului didactic, la palatele şi cluburile copiilor şi în unităţile de învăţământ preuniversitar a unor acţiuni de informare şi prevenire asupra traficului de persoane, cu participarea, după caz, a unor reprezentanţi ai Ministerului de Interne, Ministerului Muncii şi Solidarităţii Sociale, Ministerului Sănătăţii şi Familiei, Ministerului Justiţiei, ai asociaţiilor, fundaţiilor şi organizaţiilor neguvernamentale române, străine şi internaţionale, care desfăşoară activităţi în domeniul prevenirii traficului de persoane, sau chiar a unor victime ale traficului de persoane;
  - consilierea părinţilor şi a profesorilor în cadrul unor seminarii menite sa limiteze riscul implicării copiilor şi tinerilor în traficul de persoane;

[104]Cap. II, Art. 6, alin. 3 din Legea nr. 678/2001.
[105]Cap. II, Art. 8 din Legea nr. 678/2001; Cap. II, art. 16, art.17, art.34 din Hotărârea Guvernului nr. 299/2003.

- dezvoltarea activităţilor extraşcolare şi oferirea de alternative educaţionale elevilor şi tinerilor proveniţi din familii dezorganizate, predispuşi la abandon şcolar şi familial;
- orientarea profesională şi a carierei elevilor şi tinerilor, constând în informare, documentare şi consultanţa vizând integrarea şcolară şi profesională a acestora;
- reintegrarea elevilor victime ale traficului de persoane în sistemul educaţional, în funcţie de specificul traumei suferite;
- organizarea de seminarii de formare metodica a profesorilor şi consilierilor şcolari cu tema "Participarea şcolii la prevenirea şi combaterea traficului de persoane";
- distribuirea în reţeaua şcolară a unor materiale informative cu privire la fenomenul traficului de persoane: cauze, consecinţe, riscuri etc.;
- organizarea unor acţiuni cu caracter regional, naţional şi internaţional privind problematica traficului de persoane şi rolul şcolii în prevenirea acestui fenomen;
- sprijinirea de campanii mass-media, destinate elevilor şi tinerilor, care să exemplifice şi sa explice cauzele, dimensiunile, consecinţele şi amploarea acestui fenomen;
- introducerea în planurile manageriale ale inspectorilor şcolari generali, inspectorilor generali adjuncţi şi ale directorilor unităţilor de învăţământ a unor obiective care să vizeze prevenirea şi combaterea traficului de persoane.

- Iniţiază şi desfăşoară programe şcolare pentru prevenirea analfabetismului şi abandonului şcolar în rândul persoanelor cu risc crescut de a fi traficate.
- Împreună cu Ministerul Sănătăţii, organizează în instituţiile de învăţământ campanii de informare şi educare referitoare la riscurile şi efectele bolilor cu transmitere sexuală.
- Împreună cu Ministerul Muncii, Ministerul Sănătăţii desfăşoară programe educaţionale, de sănătate şi psihologice, având drept ţinta grupurile de risc, copiii străzii şi copiii instituţionalizaţi.

Ministerul Sănătăţii[106]

- Organizează, în cadrul comunităţilor vulnerabile, campanii de informare şi educare referitoare la bolile cu transmitere sexuală şi participă la desfăşurarea de campanii de informare a opiniei publice asupra cauzelor, riscurilor şi consecinţelor traficului de persoane.
- Ia măsuri pentru informarea persoanelor asupra riscurilor căsătoriilor de convenienţă.
- Împreună cu Ministerul Muncii şi Solidarităţii Sociale, Ministerul Educaţiei desfăşoară programe educaţionale, de sănătate şi psihologice, având drept ţinta grupurile de risc, copiii străzii şi copiii instituţionalizaţi.

[106]Cap. XIV, lit. F din HOTĂR REA nr. 861 din 31 octombrie 2018; Art. 33, alin. 2, art. 34, art.35, Cap. II din Hotărârea Guvernului nr. 299/2003.

- Participă, potrivit competenţelor legale, împreună cu alte instituţii abilitate şi cu organizaţiile neguvernamentale la desfăşurarea de campanii de informare a opiniei publice asupra cauzelor, riscurilor şi consecinţelor traficului de persoane.

Ministerul Administraţiei Publice[107]

- Sprijină şi coordonează activitatea centrelor de asistenţa şi protecţie a victimelor traficului de persoane.
- Realizează şi difuzează materiale documentare privind riscurile la care pot fi expuse persoanele, potenţiale victime ale traficului de persoane.

Ministerul Culturii şi Cultelor[108]

- Împreună cu Ministerul Tineretului şi Sportului desfăşoară, potrivit competenţelor, programe culturale şi educative pentru întărirea sentimentului demnităţii umane şi protecţiei propriei persoane, precum şi programe de educaţie extraşcolară pentru părinţi şi copii, privind combaterea violenţei împotriva fetelor şi femeilor.
- Prin intermediul cultelor religioase, ia măsurile necesare pentru conştientizarea societăţii cu privire la consecinţele traficului de persoane.

Agenţia Naţională Împotriva Traficului de Persoane (ANITP)[109], are următoarele roluri care vizează prevenirea:

- Realizează şi difuzează materiale documentare privind riscurile la care pot fi expuse persoanele, potenţiale victime ale traficului de persoane.
- Efectuează, cu sprijinul altor instituţii şi organizaţii cu atribuţii în domeniu, studii periodice în scopul identificării cauzelor care determină şi a condiţiilor ce favorizează traficul de persoane.
- Organizează campanii de informare privind fenomenul traficului de persoane şi riscurile la care sunt supuse victimele acestuia, în cooperare cu instituţiile interesate, precum şi cu organizaţii neguvernamentale, organizaţii internaţionale şi reprezentanţi ai societăţii civile, angajaţi în prevenirea traficului de persoane, în protecţia şi asistarea victimelor acestuia.
- Realizează şi implementează, inclusiv în mediul online, acţiuni/campanii de informare şi conştientizare a publicului cu privire la fenomenul traficului de persoane.
- Dezvoltă programe proprii pentru realizarea activităţilor de prevenire a traficului de persoane.
- Gestionează linia de asistenţă antitrafic - Tel Verde.

[107]Cap. II, art. 32 din Hotărârea Guvernului nr. 299/2003.
[108]Art. 36, art. 38, Cap. II din Hotărârea Guvernului nr. 299/2003.
[109]Art. 7, art. 10, art. 11 din Legea nr. 678/2001; Anexa 3 la Hotărârea Guvernului nr. 1.064 din 2 octombrie 2021 privind modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 861/2018.

Inspectoratul General al Poliţiei Române[110] şi unităţile corespunzătoare din teritoriu

- Realizează şi actualizează, potrivit competenţelor, cu sprijinul altor instituţii şi organizaţii cu atribuţii în domeniu, baza de date privind fenomenul traficului de persoane, monitorizează şi evaluează periodic acest fenomen, luând în considerare atât făptuitorii, cât şi victimele traficului de persoane, precum şi persoanele juridice implicate în săvârşirea infracţiunii de trafic de persoane.

Inspectoratul General al Poliţiei de Frontieră[111], cu unităţile subordonate desfăşoară activităţi pe linia prevenirii ieşirii ilegale din România a cetăţenilor români minori, posibile victime ale traficului de persoane.

Agenţia Naţionala pentru Ocuparea Forţei de Muncă[112]

- Pentru persoanele cu risc ridicat de a fi traficate Agenţia Naţionala pentru Ocuparea Forţei de Muncă dezvoltă programe de informare privind piaţa muncii şi drepturile angajaţilor, programe de formare profesională, precum şi de informare a agenţilor economici, pentru angajarea acestora cu prioritate.
- Organizează anual, la nivel naţional, burse ale locurilor de muncă pentru şomeri.
- Colaborează cu instituţiile cu atribuţii în aplicarea Planului naţional de acţiune la elaborarea de materiale de informare asupra riscurilor pe care le prezintă traficul de persoane, ce vor fi prezentate persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă.
- Victimele traficului şi persoanele îndreptăţite la venitul minim garantat din zonele defavorizate, precum şi alte persoane cu risc ridicat de a fi traficate se cuprind ca "grup ţinta" în Programul naţional de ocupare a forţei de muncă şi în Programul naţional de formare profesională anual.

Serviciile Publice de Asistenţă Socială[113]

- Serviciile sociale au la bază identificarea şi evaluarea nevoilor sociale individuale, familiale sau de grup şi elaborarea planurilor de intervenţie pentru prevenirea, combaterea şi soluţionarea situaţiilor de dificultate.
- Principalele categorii de servicii sociale având drept scop exclusiv prevenirea şi combaterea sărăciei şi riscului de excluziune socială sunt adresate persoanelor şi familiilor fără venituri sau cu venituri reduse, persoanelor fără adăpost, victimelor traficului de persoane, precum şi persoanelor private de libertate.

Organizaţiile neguvernamentale.

- Instituţiile responsabile, în colaborare cu organizaţiile neguvernamentale române şi străine care desfăşoară activităţi în domeniu, iau măsuri pentru realizarea şi difuzarea de materiale de informare, documentare, materiale video, pliante, panouri, în vederea informării populaţiei, la nivel naţional şi regional, cu privire la fenomenul traficului de persoane

[110]Ordonanţă de Urgenţă nr. 41 din 27 aprilie 2011 pentru modificarea Legii nr. 678/2001.
[111]Cap. XIV, lit. A, alin. 3 din HOTĂR REA nr. 861 din 31 octombrie 2018.
[112]Art. 6, Cap. II din Legea nr. 678/2001; Art.9, 10 şi 11, Cap. II din Hotărârea Guvernului nr. 299/2003.
[113]Art. 40, alin. 2, Art. 56, alin. 2 din Legea nr. 292/2011 a asistenţei sociale.
[114]Cap. I, Art. 4 din Hotărârea Guvernului nr. 299/2003.

IDENTIFICAREA ŞI ASISTENŢA COPIILOR VICTIME ALE TRAFICULUI DE PERSOANE

Pentru identificarea şi asistenţa copiilor victime ale traficului de persoane roluri prevăzute de legislaţia în vigoare au următoarele instituţii: Agenţia Naţională Împotriva Traficului de Persoane, Ministerul Afacerilor Interne, Direcţia de Combatere a Criminalităţii Organizate, Direcţia de Investigare a Infracţiunilor de Criminalitate Organizată şi Terorism, Ministerul Afacerilor Externe, Misiunile diplomatice şi Oficiile consulare ale României în străinătate, Inspectoratul General pentru Imigrări, Ministerul Sănătăţii, Autoritatea Naţională pentru Protecţia Drepturilor Copilului şi Adopţie, Agenţiile judeţene pentru ocuparea forţei de muncă, Furnizorii publici sau privaţi de servicii sociale/servicii specializate, Organizaţia Internaţională pentru Migraţie, Biroul în România.

În vederea îmbunătăţirii accesului victimelor traficului de persoane la serviciile de asistenţă şi protecţie, instituţiile şi organizaţiile neguvernamentale cu atribuţii în domeniu cooperează în vederea aplicării Mecanismului naţional de identificare şi referire a victimelor traficului de persoane.[115] Mecanismului naţional de identificare şi referire a victimelor traficului de persoane (MNIR) are ca obiect stabilirea modalităţilor de identificare a victimelor traficului de persoane şi a procedurii de încredinţare a acestora către furnizorii de servicii de protecţie şi asistenţă.[116]

Ministerul Afacerilor Interne[117]

- Asigură protecţia fizică a victimelor traficului de persoane.
- Asigură, la cerere, pe teritoriul României protecţia fizica a persoanelor victime ale traficului, care sunt părţi în procesul penal. Sumele necesare asigurării protecţiei fizice a persoanelor prevăzute la alin. (1) se suporta de Ministerul de Interne din fondurile bugetare alocate anual cu aceasta destinaţie.
- Poate solicita ambasadelor acreditate în România eliberarea unui nou paşaport sau titlu de călătorie, după caz, pentru străinii, victime ale traficului de persoane, care nu posedă nici un document de identitate sau acesta a fost pierdut, furat sau distrus, cu excepţia cazului solicitanţilor de azil ori al beneficiarilor de protecţie în România.
- În cazul aducerii în România de către o companie de transport de victime ale traficului, cunoscând caracterul ilicit al acestuia, stabileşte perioada pentru care compania de transport respectivă este obligată să asigure cazarea şi întreţinerea acestor victime şi să suporte transportul lor până la frontiera română, conform legii.
- Pentru identificarea victimelor traficului de persoane lucrătorii Ministerului de Interne pot organiza controale în instituţii publice ori particulare, precum şi în incinta agenţilor economici, indiferent de proprietar sau de deţinător, în condiţiile legii.
- Organizează cursuri de formare şi specializare a personalului propriu implicat în cercetarea cazurilor de trafic de persoane şi în audierea victimelor traficului.

[115] Cap. V, Art. 27-2, alin. 1 din Legea nr. 678/2001.
[116] Cap. V, Art. 27-2, alin. 2 din Legea nr. 678/2001.
[117] Art. 27, alin. 1, Art. 39, Art. 40, Art. 48, Cap. V, din Legea nr. 678/200; Art. 24, alin. 1 şi 2, art. 26, alin. 3 din Hotărârea Guvernului nr. 299/2003.

Ministerul Justiției[118]

- Asigură pregătirea și perfecționarea magistraților în domeniul combaterii traficului de persoane.
- Asigură desfășurarea în bune condiții a cooperării judiciare internaționale în materie.
- Urmărește perfecționarea cadrului legislativ intern în materie.
- Asigură asistența de specialitate pentru elaborarea actelor normative în materie și pentru implementarea acestora.

Ministerul Administrației Publice[119]

- Sprijină și coordonează activitatea centrelor de asistență și protecție a victimelor traficului de persoane.
- Regulile de conduită a personalului din centrele de asistență și protecție a victimelor traficului de persoane se stabilesc prin ordin al ministrului administrației publice.

Ministerul Sănătății[120]

- Asistența medicală pentru victimele traficului de persoane se asigură în conformitate cu actele normative care reglementează materia asigurărilor sociale de sănătate.

Ministerul Afacerilor Externe[121]

- Trimite Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție (ANPDCA) solicitări de repatriere în România a minorilor, cetățeni români, posibile victime ale traficului de persoane, identificate pe teritoriul altor state.
- Asigură transportul cetățenilor români victime ale traficului de persoane, în vederea repatrierii.
- Eliberează, prin misiunile diplomatice și oficiile consulare ale României, în caz de necesitate, în vederea repatrierii, documente de identitate cetățenilor români care au fost victime ale traficului de persoane, într-un timp rezonabil, fără întârzieri nejustificate.
- Asigură difuzarea către cei interesați, prin intermediul misiunilor diplomatice și al oficiilor consulare ale României în străinătate, a unor materiale de informare privind drepturile persoanelor, victime ale traficului de persoane, potrivit legislației române și a statului de reședință.

Misiunile diplomatice și Oficiile consulare ale României în străinătate

- Cetățenilor români aflați pe teritoriul altor țări, victime ale traficului de persoane, li se acordă, la cerere, asistență de către misiunile diplomatice și oficiile consulare ale României în acele țări.

[118] Cap. II, Art. 29-30 din Hotărârea Guvernului nr. 299/2003.
[119] Cap. II, Art. 31 din Hotărârea Guvernului nr. 299/2003.
[120] Cap. V, Art. 27-1 din Legea nr. 678/2001.
[121] HOTĂRÂRE nr. 88 din 31 ianuarie 2023 pentru aprobarea Mecanismului național de identificare și referire a victimelor traficului de persoane; Art. 28, alin. 2, Art. 29, Art. 30, alin. 1 Cap. V din Legea nr. 678/2001.
[122] Art. 28, alin. 1, Art. 30, alin. 2, 3 și 4, Cap. V din Legea nr. 678/2001; Art. 22, alin. 3, Cap. II din Hotărârea Guvernului nr. 299/2003.

- Asigură informarea organelor judiciare străine cu privire la reglementările române în materie.
- Publică, prin mijloace electronice proprii, informaţii referitoare la legislaţia naţională şi a statului străin în domeniu, datele de contact ale Agenţiei Naţionale împotriva Traficului de Persoane şi ale centrelor regionale ale acesteia.
- Asigură publicarea, inclusiv prin mijloace electronice proprii, a informaţiilor referitoare la legislaţia naţionala şi a statului străin în domeniu, precum şi a adreselor centrelor de asistenţa şi protecţie a victimelor traficului de persoane sau asimilate acestora.
- Şefii misiunilor diplomatice şi ai oficiilor consulare ale României în străinătate vor desemna un diplomat din cadrul acestora ca responsabil cu aplicarea metodologiei de repatriere a cetăţenilor români, victime ale traficului de persoane, în sensul prezentei legi.

Agenţia Naţională Împotriva Traficului de Persoane (ANITP)[123] are următoarele roluri:

- În cooperare cu instituţiile interesate, precum şi cu organizaţii neguvernamentale, organizaţii internaţionale şi reprezentanţi ai societăţii civile angajaţi în protecţia şi asistarea victimelor traficului de persoane, asigură acestora suportul psihologic şi asistenţa necesare integrării sociale.
- Monitorizează asistenţa acordată victimei traficului de persoane şi facilitează participarea acesteia la activitatea de urmărire penală şi judecată, desfăşurând activităţi destinate facilitării actului de justiţie.
- Gestionează linia de asistenţă antitrafic - Tel Verde.
- Punct central de notificare în cadrul Mecanismului de identificare şi referire: primeşte notificări cu privire la toate victimele potenţiale/ prezumate/ identificate detectate/identificate atât în România, cât şi la nivel transnaţional; victime cetăţeni români şi victime cetăţeni străini, victime adulte şi victime minore;
- Contribuie la detectarea/identificarea victimelor potenţiale prin intermediul activităţilor comunitare de conştientizare şi prin intermediul liniei Tel Verde;
- Realizează/contribuie la evaluarea iniţială a nevoilor şi a riscurilor;
- Informează victimele în legătură cu drepturile lor;
- Referă victimele către furnizori publici sau privaţi de servicii specializate;
- Sprijină participarea victimelor în cadrul procesului penal;
- Contribuie la pregătirea repatrierii asistate a victimelor şi la realizarea măsurilor stabilite în acest sens;
- Monitorizează măsurile de protecţie şi asistenţă acordate victimelor;
- Implementează, cu acordul informat al victimei, în SIMEV - Sistemul Integrat de Monitorizare şi Evaluare a Victimelor, datele cu caracter personal şi informaţiile referitoare la situaţia de trafic.

Autoritatea Naţională pentru Protecţia Drepturilor Copilului şi Adopţie (ANPDCA)

- asigură coordonarea şi realizarea activităţilor privind repatrierea minorilor români identificaţi neînsoţiţi sau în dificultate pe teritoriul altor state[124].

[123]HOTĂRÂRE nr. 88 din 31 ianuarie 2023; Art. 27, alin. 2 şi Art. 27, alin. 3, Cap. V din Legea nr. 678/2001.
[124]În conformitate cu prevederile H.G. nr. 1.443/2004 privind metodologia de repatriere a copiilor români neînsoţiţi şi asigurarea măsurilor de protecţie specială în favoarea acestora.

- asigură coordonarea activităţilor privind susţinerea adecvată a interesului superior al copiilor străini solicitanţi de azil sau neînsoţiţi de către părinţi sau un alt reprezentant legal, identificaţi pe teritoriul României, şi colaborează cu autorităţile şi instituţiile cu atribuţii în domeniu, de la nivel central sau local[125].
- conform MNIR[126], ANPDCA mai are următoarele roluri:
    - o Primeşte solicitări de repatriere a minorilor în România, prin intermediul Ministerul Afacerilor Externe sau a altor autorităţi naţionale cu responsabilităţi în domeniu, în cazurile de minori, cetăţeni români, posibile victime ale traficului de persoane, identificate pe teritoriul altor state.

    - o Solicită DGASPC efectuarea de anchete sociale a membrilor familiei extinse aflaţi în ţară şi întocmirea unui plan individual referitor la pregătirea reintegrării sociale a copilului.

    - o Informează DGASPC cu privire la existenţa unei prezumţii de trafic de minori, urmare a notificării primite din partea autorităţilor străine sau naţionale (ANITP).

Direcţia de Combatere a Criminalităţii Organizate (DCCO)[127], inclusiv a structurilor din subordine (BCCO/SCCO), conform MNIR, are următoarele roluri:
- Contribuie la identificarea victimelor traficului de persoane;
- Notifică ANITP în legătură cu victimele a traficului de persoane;
- Contribuie la evaluarea riscurilor privind securitatea fizică a victimelor;
- Sprijină ANITP/ONG şi DGASPC pentru implementarea măsurilor speciale de asistenţă şi protecţie a victimelor în cadrul procesului penal;
- Informează victimele în legătură cu drepturile pe care le au;
- Se asigură de respectarea dreptului victimei traficului de persoane la perioada de recuperare şi reflecţie.

Direcţia de Investigare a Infracţiunilor de Criminalitate Organizată şi Terorism (DIICOT)[128], conform MNIR, are următoarele roluri:

- Contribuie la identificarea victimelor traficului de persoane;
- Notifică ANITP în legătură cu victimele traficului de persoane;
- Contribuie la evaluarea riscurilor privind securitatea fizică a victimelor şi impune măsuri specifice de securitate;
- Solicită suportul ANITP în cadrul Programului naţional de coordonare a victimelor în procesul penal;
- Informează victimele în legătură cu drepturile pe care le au;
- Se asigură de respectarea dreptului victimei traficului de persoane la perioada de recuperare şi reflecţie.

[125] Cu respectarea prevederilor Legii nr. 272/2004.
[126] HOTĂRÂRE nr. 88 din 31 ianuarie 2023.
[127] HOTĂRÂRE nr. 88 din 31 ianuarie 2023.
[128] HOTĂRÂRE nr. 88 din 31 ianuarie 2023

Inspectoratul General al Poliţiei de Frontieră[129]

- Asigură, prin structurile sale specializate, la toate punctele de trecere a frontierei României, personal special instruit pentru identificarea şi preluarea victimelor, în vederea îndrumării acestora către instituţiile specializate.
- Are responsabilităţi în identificarea şi referirea victimelor traficului de persoane.
- Comunică datele privitoare la victimele traficului de persoane, primite, punctului de frontieră unde urmează sa sosească victima, pentru ca aceasta să fie preluată de ofiţerii special desemnaţi, precum şi unităţii de poliţie în a cărei raza funcţionează centrul de asistenţa şi consiliere în care victima a solicitat să fie cazata, pentru a prelua victima de la punctul de frontieră şi pentru a-i asigura protecţia fizica până la cazarea în centru.
- Ofiţerii special desemnaţi vor aduce la cunoştinţa victimelor de îndată faptul ca au dreptul să depună plângere împotriva persoanelor care le-au traficat, precum şi să se constituie parte vătămată şi parte civilă în procesul penal, întocmind despre aceasta un proces-verbal semnat de victima şi de persoana care l-a întocmit. Dacă persoana nu cunoaşte limba română, i se va pune la dispoziţie, în mod gratuit, un interpret.

Inspectoratul General pentru Imigrări[130]

- Cazează în centrele special amenajate străinii victime ale traficului de persoane, fără a mai fi necesară luarea în custodie publică a acestora.
- Administraţia centrelor amenajează spaţii speciale, separate de cele destinate cazării străinilor luaţi în custodie publică.
- Cazează în centrele special amenajate străinii victime ale traficului de persoane, solicitanţi ai unei forme de protecţie în România[131].
- Victimele traficului de persoane, cetăţeni străini, sunt informate în locurile de cazare, într-o limbă pe care o înţeleg, cu privire la procedurile judiciare şi administrative aplicate.
- Persoanele cazate în centrele dedicate pot beneficia de consiliere psihică şi psihologică, precum şi de asistenţa medicală şi socială, într-o limbă pe care o înţeleg.
- Aprobă[132] cazarea străinilor victime ale traficului de persoane, la solicitarea scrisă a autorităţilor competente.
- Se asigură că prevederile referitoare la victimele traficului de persoane cetăţeni români se aplică şi victimelor traficului de persoane cetăţeni ai unui stat membru al Uniunii Europene sau al Spaţiului Economic European.
- Acordă tolerarea rămânerii pe teritoriul României pentru străinii cu privire la care există motive serioase să se considere că sunt victime ale traficului de persoane şi beneficiază de o perioadă de recuperare şi reflecţie de până la 90 de zile, pentru a se reface, a ieşi de sub influenţa făptuitorilor şi a lua o decizie în cunoştinţă de cauză privind cooperarea cu autorităţile competente, la solicitarea procurorului sau a instanţei.
- Se asigură că în perioada de recuperare şi reflecţie, străinii beneficiază de drepturile prevăzute de lege.

[129] Art. 31, Cap. V din Legea nr. 678/2001; Cap. XIV, lit. A, alin. 3 din HOTĂRÂREA nr. 861 din 31 octombrie 2018; Art.42, 45 și 46 Cap. IV din Hotărârea Guvernului nr. 299/2003.

[130] Potrivit Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 194/2002 privind regimul străinilor în România, republicată, cu completările ulterioare; Art. 38, alin. 1,2 și 3, Art. 38^1, Art. 39^1 alin. 1, 2 și 3, Art. 41, Cap. V din Legea nr. 678/2001; art. 56, alin. 2 și 3, Cap. IV din Hotărârea Guvernului nr. 299/2003; Cap. XIV, lit. A, alin. 4 din HOTĂRÂREA nr. 861 din 31 octombrie 2018.

[131] Potrivit Legii nr. 122/2006 privind azilul în România, cu modificările și completările ulterioare.

[132] Prin intermediul directorului general al Oficiului Român pentru Imigrări.

- În timpul sau la expirarea perioadei de reflecţie, străinilor victime ale traficului de persoane li se poate acorda, la cerere, un permis[133] de şedere temporară.
- Acţionează conform normelor şi reglementărilor în cazul în care perioada de reflecţie încetează.
- Aplică minorilor cetăţeni străini care însoţesc victimele traficului de persoane sau care sunt ei înşişi victime prevederile referitoare la regimul străinilor în România.
- Diseminează către structurile competente în domeniul combaterii traficului de persoane a datelor şi informaţiilor obţinute în activitatea specifică curentă.

Agenţiile judeţene pentru ocuparea forţei de muncă[134]

- Organizează gratuit, în condiţiile legii, programe speciale de scurtă durată pentru formarea profesională a victimelor cazate.
- Asigură gratuit, cu prioritate, victimelor traficului de persoane servicii de consiliere şi mediere a muncii, în vederea identificării unui loc de muncă.
- Oferă gratuit, cu prioritate, servicii persoanelor cu risc ridicat de a fi traficate şi victimele traficului de persoane, care au dreptul de a munci în România, potrivit normelor legale privind sistemul asigurărilor de şomaj şi stimularea ocupării forţei de muncă.
- Victimele traficului şi persoanele îndreptăţite la venitul minim garantat din zonele defavorizate, precum şi alte persoane cu risc ridicat de a fi traficate se cuprind ca "grup ţinta" în Programul naţional de ocupare a forţei de muncă şi în Programul naţional de formare profesională anual.
- Programele speciale de scurtă durată pentru iniţierea sau formarea profesională a persoanelor cazate în centre de asistenţa şi protecţie a victimelor traficului de persoane se întocmesc de agenţiile pentru ocuparea forţei de muncă judeţene în a căror rază funcţionează centrele, se aproba de Agenţia Naţionala pentru Ocuparea Forţei de Muncă şi se includ în Programul naţional de ocupare a forţei de muncă şi în Programul naţional de formare profesională anual.

Consiliul judeţean, respectiv Consiliul General al Municipiului Bucureşti[135]

- Asigură finanţarea cheltuielilor curente şi de capital pentru centrele precum şi pentru locuinţele protejate din teritoriu prin bugetele locale ale judeţelor pe a căror rază administrativ-teritorială funcţionează acestea.
- Acoperă costurile referitoare la cazarea, asistenţa şi protecţia victimelor traficului de persoane, precum şi la transportul acestora între unităţile administrativ-teritoriale unde au fost identificate şi cele în care se află centrul sau locuinţa protejată unde urmează să fie cazate/asistate se suportă de la bugetul local al judeţului pe a cărui rază administrativ-teritorială funcţionează centrul sau locuinţa protejată.
- Poate înfiinţa şi alte centre sau locuinţe protejate, în funcţie de evoluţia fenomenului traficului de persoane în România.

[133] În condiţiile prevăzute de Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 194/2002 , republicată, cu modificările şi completările ulterioare.
[134] Legea nr. 678/2001.
[135] Art. 32, alin. 9, 10 şi 11, Art. 33, alin. 3, Art. 34, alin. 1, Cap. V, din Legea nr. 678/2001.

- Acoperă sumele necesare plăţii contribuţiilor la sistemele de asigurări sociale pentru victimele traficului de persoane care se alocă, anual, integral, prin legea bugetului de stat din unele venituri ale bugetului de stat, prin cuprinderea distinctă în bugetul Ministerului Muncii, Familiei şi Protecţiei Sociale.

Direcţia Generală de Asistenţă Socială şi Protecţia Copilului (DGASPC)[136] aflată în subordinea consiliilor judeţene, respectiv în subordinea consiliilor locale la nivel de sectoare în municipiul Bucureşti, oferă următoarele servicii:

- Centre, sau locuinţe protejate pentru victimele traficului de persoane înfiinţate prin Legea nr. 678/2001[137] aflate în subordinea Consiliilor judeţene Arad, Botoşani, Galaţi, Giurgiu, Iaşi, Ilfov, Mehedinţi, Satu Mare şi Timiş, sunt organizate şi funcţionează în cadrul Direcţiilor generale de asistenţă socială şi protecţia copilului[138].
- Centre rezidenţiale de îngrijire şi asistenţă pentru copiii victime ale traficului de persoane;
- Centre de consiliere pentru copiii victime ale traficului;
- Numărul unic naţional 119 pentru semnalarea tuturor situaţiilor de violenţă asupra copilului (traficul de minori fiind o astfel de situaţie de violenţă asupra copilului);
- Echipă mobilă de intervenţie în situaţiile de violenţă asupra copilului – situaţii de urgenţă/criză[139];
- Centre de primire în regim de urgenţă pentru copilul abuzat, neglijat şi exploatat, cu activitate pentru toate formele de violenţă asupra copilului;
- Centre de consiliere pentru copilul abuzat, neglijat şi exploatat, cu activitate pentru toate formele de violenţă asupra copilului.
- Servicii sociale dezvoltate de DGASPC la care pot fi referite victimele traficului de persoane sunt:
  - serviciile destinate victimelor traficului de persoane, conform Nomenclatorului serviciilor sociale, aprobat prin H.G. nr. 867/2015, cu modificările şi completările ulterioare;
  - Serviciul pentru Sprijinirea Victimelor Infracţiunilor;
  - alte servicii sociale care pot oferi sprijin şi asistenţă victimelor copii, familiilor, persoanelor singure, persoanelor vârstnice, persoanelor aflate în nevoie, persoanelor abuzate, celor marginalizate sau cu dizabilităţi;
  - informaţii şi consiliere pentru a beneficia de facilităţile asigurate prin lege persoanelor marginalizate social[140].

[136] HOTĂRÂRE nr. 49 din 19 ianuarie 2011 pentru aprobarea Metodologiei-cadru privind prevenirea şi intervenţia în echipă multidisciplinară şi în reţea în situaţiile de violenţă asupra copilului şi de violenţă în familie şi a Metodologiei de intervenţie multidisciplinară şi interinstituţională privind copiii exploataţi şi aflaţi în situaţii de risc de exploatare prin muncă, copiii victime ale traficului de persoane, precum şi copiii români migranţi victime ale altor forme de violenţă pe teritoriul altor state

[137] Cap. V, Art. 32, alin. 2 din Legea nr. 678/2001.

[138] Cap. V, Art. 32, alin. 4 din Legea nr. 678/2001.

[139] Definite de HOTĂRÂREA nr. 49 din 19 ianuarie 2011.

[140] Cap. V, Art. 33, alin. 1 din Legea nr. 678/2001.

- Victimele traficului de persoane beneficiază de servicii sociale acordate pentru facilitarea reintegrării/ reinserţiei sociale a acestora. Serviciile sociale acordate victimelor traficului de persoane sunt acordate în sistem integrat cu alte măsuri de protecţie prevăzute de legislaţia specială şi sunt gratuite.
- Serviciile sociale destinate victimelor traficului de persoane pot fi: a) centrele rezidenţiale cu găzduire pe perioadă determinată care asigură asistenţă, îngrijire şi protecţie; b) centre de zi care asigură în principal informare, consiliere, sprijin emoţional şi social în scopul reabilitării şi reintegrării sociale; c) servicii acordate în comunitate care constau în servicii de asistenţă socială, suport emoţional, consiliere psihologică, consiliere juridică, orientare profesională, reinserţie socială etc.[141]

Consiliul local[142] din localitatea de domiciliu a victimei traficului de persoane

- Poate acorda, cu prioritate, victimei traficului persoane din localitatea de domiciliu, cetăţean român, o locuinţă socială.

Furnizorii publici sau privaţi de servicii sociale/servicii specializate[143] de protecţie şi asistenţă pentru victimele traficului de persoane, au următoarele roluri:

- În vederea îmbunătăţirii accesului victimelor traficului de persoane la serviciile de asistenţă şi protecţie, instituţiile şi organizaţiile neguvernamentale cu atribuţii în domeniu cooperează în vederea aplicării Mecanismului naţional de identificare şi referire a victimelor traficului de persoane.
- Contribuie la identificarea victimelor traficului de persoane;
- Notifică ANITP în legătură cu fiecare victimă potenţială, prezumată, identificată care îşi dă consimţământul. În cazul notificării unui minor victimă, consimţământul părintelui/reprezentantului legal va fi solicitat doar dacă notificarea se face în scopul monitorizării cazului;
- Contribuie la asistarea victimei la repatriere;
- Contribuie la evaluarea riscurilor şi a nevoilor speciale;
- Informează victimele în legătură cu drepturile pe care le au;
- Asistă şi protejează victimele în situaţie de criză;
- Asistă victimele în programe de (re)integrare;
- Contribuie la implementarea Programului naţional de coordonare a victimelor în procesul penal.

Organizaţii şi fundaţii acreditate ca furnizori de servicii sociale[144] care oferă servicii licenţiate de asistenţă pentru victimele infracţiunilor sau pentru victimele traficului de persoane, adulţi sau/şi minori:

- Pot beneficia de subvenţii de la bugetul de stat sau, după caz, de la bugetele locale Asociaţiile şi fundaţiile care fac dovada că desfăşoară programe de servicii de asistenţa socială pentru victimele traficului de persoane, cum ar fi: cazare, hrană, consiliere psihică, psihologică şi juridică, asistenţa medicală.

[141] Legea 292, art. 63.
[142] Cap. V, Art. 36 din Legea nr. 678/2001.
[143] Cap. V din HOTĂRÂREA nr. 88 din 31 ianuarie 2023; Cap. V, Art. 27-2, alin. 1 din Legea nr. 678/2001.
[144] Cap. V din HOTĂRÂREA nr. 88 din 31 ianuarie 2023; Cap. V, Art. 27-2, alin. 1 din Legea nr. 678/2001.

- Victimele traficului de persoane beneficiază de servicii sociale acordate pentru facilitarea reintegrării/ reinserţiei sociale a acestora. Serviciile sociale acordate victimelor traficului de persoane sunt acordate în sistem integrat cu alte măsuri de protecţie prevăzute de legislaţia specială şi sunt gratuite.

Organizaţia Internaţională pentru Migraţie, Biroul în România (OIM România), conform MNIR[145], are următoarele roluri:

- Organizează repatrierea asistată pentru victime cetăţeni români traficaţi în altă ţară şi pentru victime cetăţeni străini traficaţi în România;
- Contribuie la identificarea victimelor traficului de persoane;
- Contribuie la evaluarea riscurilor în cazul victimelor care beneficiază de repatriere asistată; În baza consimţământului victimei de a notifica autorităţile, OIM:
- Notifică ANITP în legătură cu victima potenţială, prezumată, identificată care îşi dă consimţământul;
- Notifică Secţia Consulară din cadrul MAE cu privire la repatrierea victimei cetăţean român;
- Notifică IGI cu privire la repatrierea victimei cetăţean străin;
- Referă victima către servicii specializate în baza protocoalelor de colaborare;
- În cazul minorilor notifică DGASPC înaintea finalizării demersurilor de întoarcere în ţară.

C. ALTE PREVEDERI

Mecanismul de monitorizare a copiilor victime ale traficului şi a copiilor români migranţi victime ale altor forme de violenţă pe teritoriul altor state (MTM). MTM se sprijină în esenţă pe dispoziţiile Mecanismului naţional de identificare şi referire a victimelor traficului de persoane (MNIR), şi ale Metodologiei de repatriere a copiilor români neînsoţiţi[146], incluzând, de asemenea, două etape:

1. managementul de caz pentru copiii victime ale traficului şi copiii români migranţi victime ale altor forme de violenţă pe teritoriul altor state repatriaţi ca minori neînsoţiţi sau returnaţi împreună cu familiile lor (cap. III); şi
2. managementul informaţiei.[147]

- România le facilitează cetăţenilor străini, victime ale traficului de persoane, întoarcerea în ţara lor de origine fără nici o întârziere nejustificată şi le asigura transportul în deplina securitate până la frontiera statului român, dacă nu este prevăzut altfel în acordurile bilaterale.[148]
- Cetăţenii români cu privire la care există motive temeinice să se considere că sunt victime ale traficului de persoane beneficiază de o perioadă de recuperare şi reflecţie de până la 90 de zile, fie pentru a li se permite să se recupereze, fie pentru a evita influenţa traficanţilor, fie pentru a lua o decizie în cunoştinţă de cauză privind cooperarea cu autorităţile competente. În perioada de recuperare şi reflecţie, cetăţenii români beneficiază de consiliere psihologică, de asistenţă

[145] HOTĂRÂRE nr. 88 din 31 ianuarie 2023.
[146] Aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1.443/2004
[147] HOTĂRÂREA nr. 49 din 19 ianuarie 2011..
[148] Legea nr. 678/2001.

medicală şi socială, de medicamente şi hrană, precum şi de cazare, la cerere, în centrele sau locuinţele protejate şi sunt informaţi cu privire la procedurile judiciare şi administrative aplicabile.[149]

Perioada de reflecţie încetează în oricare dintre următoarele cazuri:

1. se constată că victimele traficului de persoane restabilesc, din proprie iniţiativă, contactul cu infractorii;
2. există un pericol pentru ordinea publică şi securitatea naţională;
3. statutul de victimă a fost invocat în mod nejustificat.

[149] Legea nr. 678/2001

Capitolul II. Evaluarea dimensiunii fenomenului traficului de minori în România

II.1 Dimensiunea oficială a traficului de minori în România

În România principala instituţie care colectează date privind dimensiunea traficului de copii este Agenţia Naţională Împotriva Traficului de Persoane.

Potrivit datelor oferite de ANITP[150] în perioada 2020-2022 **numărul total** al copiilor victime ale traficului identificaţi a fost de 255 (2020), 282 (2021), respectiv 234 (2022). A fost identificat 1 minor victimă a traficului, cetăţean străin, resortisant al unei ţări terţe. Nu au fost identificaţi copiii victime cetăţeni ai unui stat membru al Uniunii Europene, cetăţeni străini beneficiari ai Art. 50 din Tratatul privind Uniunea Europeană sau apatrizi.

Principalele **tipuri de exploatare** în perioada analizată au fost:

· obligarea la practicarea prostituţiei, la manifestări pornografice în vederea producerii şi difuzării de materiale pornografice sau la alte forme de exploatare sexuală (215 copii în 2020, 230 în 2021 şi 168 în 2022);

· obligarea la practicarea cerşetoriei (13 copii în 2020, 18 în 2021 şi 33 în 2022);

· supunerea la executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii, în mod forţat (13 copii în 2020, 4 în 2021 şi 16 în 2022).

În aceeaşi perioadă au fost înregistrate şi mai multe cazuri de tentativă pentru exploatare de orice fel: este vorba de 14 copii în 2020, 30 în 2021 (dintre care 1 minor a fost vândut în vederea căsătoriei) şi 17 în anul 2022.

Din perspectiva genului, în anul 2020 au fost identificate 206 victime minore de gen feminin şi 49 de gen masculin, în anul 2021 – 255 de gen feminin şi 27 de gen masculin, iar în anul 2022 – 195 de victime de gen feminin şi 39 de gen masculin.

Mediul de proveniență al copiilor victime înregistraţi de ANITP este în principal cel rural (aproximativ 55-60% dintre victimele minore, în fiecare an din perioada de referinţă).

Majoritatea victimelor minore ale traficului de fiinţe umane sunt traficate intern (aproximativ 90% dintre acestea, în fiecare an).

Din perspectiva zonei de exploatare:

- la nivel naţional principalele **judeţe de exploatare** a copiilor victimă a traficului de fiinţe umane au fost:
  - o în 2020: Bacău, Dolj (20 de victime), Bucureşti (19), Timiș (16), Mureș, Argeș (15), Sibiu (13), Iași, Olt (12), Ilfov, Constanța, Galați (8), Botoșani, Alba (6), Prahova, Maramureș, Bihor, Brașov (5), Dâmbovița, Călărași (4), Brăila (3), Vaslui, Buzău, Vâlcea, Suceava, Arad, Neamț (2), Giurgiu, Ialomița, Vrancea, Gorj, Caraș-Severin, Mehedinți, Cluj, Bistrița-Năsăud (1).
  - o în 2021: Brașov (28), Dolj (24), Bacău (23); Sibiu (19); București (17); Caraș-Severin (16); Galati, Mureș (11); Constanta, Alba (10); Bistrița-Năsăud (9); Giurgiu, Ifov, Maramureș (7); Timiș, Iasi, Brăila (6); Satu-Mare, Hunedoara (5); Arad, Mehedinți, Botoșani, Neamț, Bihor (4); Vâlcea, Vaslui, Olt, Gorj)3); Suceava, Teleorman (2); Buzău (1);

[150] Răspuns nr. 456211/S1/ANITP/NP din 14.03.2023 la solicitarea Asociației Alternative Sociale din data de 28 februarie 2022.

- în 2022: Constanta, Dolj (22); Timiș (21); București (20); Bacău (17); Sibiu (15); Alba (13); Brașov (12); Argeș (10); llfov (8); Suceava, Bihor (6); Tulcea, Brăila (4); Hunedoara, Iași, Mehedinți, Prahova (3); Bistrița-Năsăud, Cluj, Mureș, Maramureș, Vâlcea, Vrancea, Galați, Teleorman, Arad (2);

- la nivel internațional (trafic extern) principalele state de exploatare a copiilor români au fost:
  - 2020 (32 minori): Italia (9 minori), Marea Britanie (7), Austria, Belgia (3), Spania, Germania, Franța (2), Norvegia, Olanda, Elveția, Siria (1);
  - 2021 (30 minori): Germania (7 minori), Italia (5), Suedia, Franța, Spania (3), Elveția, Austria, Danemarca (1), iar în cazul a 5 minori nu se cunoaște statul în care au fost exploatați;
  - 2022 (23 minori): Italia (5), Marea Britanie (4), Germania, Spania (3), Suedia (2), Polonia, Irlanda, Ungaria, Franța, Austria, Belgia (1), iar în cazul a 8 minori nu se cunoaște statul în care au fost exploatați;

Din perspectiva **vârstei** victimelor minore ale traficului de ființe umane înregistrate de ANITP:

- în anul 2020 au fost identificați: 8 minori cu vârsta sub 7 ani, 9 minori cu vârsta între 7 și 9 ani, 50 de minori cu vârsta între 10 și 13 ani; 188 de minori cu vârsta între 14 și 17 ani;
- în anul 2021 au fost identificați: 14 minori cu vârsta sub 7 ani, 3 minori cu vârsta între 7 și 9 ani, 62 de minori cu vârsta între 10 și 13 ani și 203 minori cu vârsta între 14 și 17 ani;
- în anul 2023 au fost identificați: 12 minori cu vârsta sub 7 ani, 17 minori cu vârsta între 7 și 9 ani, 61 minori cu vârsta între 10 și 13 ani și 144 minori cu vârsta între 14 și 17 ani.

O altă instituție care prelucrează date privind numărul de victime ale traficului de minori este Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism (DIICOT).

Din datele furnizate pentru realizarea prezentului studiu de către **DIICOT**[151] precum și din rapoartele anuale ale instituției rezultă că:

- în anul 2020 cauzele de trafic de minori (art. 211 Cod Penal) instrumentate au vizat un număr de 171 de minori; în acest an DIICOT a identificat 31 de victime minore ale traficului[152].
- în anul 2021 DIICOT dosarele trafic de minori instrumentate (art. 211 Cod Penal) au vizat un număr de 142 de minori. În aceeași perioadă DIICOT a identificat 7 victime minore ale traficului[153].
- În anul 2022 DIICOT a instrumentat cauze de trafic de minori (art. 211 Cod Penal) care au vizat 136 de victime minore. Nu sunt disponibile date privind numărul de noi victime minore identificate în acest an.

[151] Răspunsul DIICOT din data de 13 martie 2023 la Solicitarea Asociației Alternative Sociale nr. 33 din data de 27 februarie 2022
[152] https://www.diicot.ro/images/documents/rapoarte_activitate/raport2021.pdf
[153] https://www.diicot.ro/images/documents/rapoarte_activitate/raport2021.pdf

Ministerul Public[154] publică în rapoartele sale de activitate cifre uşor diferite, care arată de asemenea că numărul victimelor minore a scăzut continuu în perioada de referinţă. Astfel, în anul 2020 au fost instrumentate dosare cu 167 de victime ale traficului de minori, în anul 2021 au fost instrumentate dosare cu 138 de victime ale aceleiaşi infracţiuni, iar în anul 2022 au fost instrumentate cauze cu 132 de victime minore.[155]

Potrivit datelor oferite de **Ministerul Afacerilor Externe**[156]:

- în anul 2020 au fost repatriaţi 20 de copii din Marea Britanie (20 cu vârste 11-18 ani, 16 de gen feminin şi 4 de gen masculin) – referite de autorităţile locale din zona de reşedinţă;
- în anul 2021 au fost repatriaţi 7 copii din Marea Britanie (1 cu vârste cu vârste între 0-3 ani, 2 cu vârste cu vârste între 6-11 ani, 13 cu vârste 11-18 ani, 9 de gen feminin şi 7 de gen masculin) şi alţi 2 copii din Spania (cu vârste 11-18 ani, 2 de gen feminin);
- în anul 2022 au fost repatriaţi 13 copii din Franţa (4 cu vârste între 0-3 ani, 5 cu vârste 3-6 ani, 2 cu vârste între 6-11 ani, 2 cu vârsta între 11-18 ani, 8 de gen feminin şi 5 de gen masculin), alţi 10 copii din Marea Britanie (2 cu vârste cu vârste între 0-3 ani, 1 cu vârste între 6-11 ani, 9 cu vârste 11-18 ani, 10 de gen feminin şi 2 de gen masculin) şi 1 copil din Germania (cu vârsta între 11-18 ani, 1 de gen feminin).

„Diferenţa datelor, conform explicaţiei ANITP, este justificată de perspectiva din care se face identificarea unei victime a traficului. În situaţia în care există indicii cu privire la o persoană care ar putea fi victimă a traficului de persoane, locaţia unde a fost găsită, vârstă, sex, etc., ea este considerate o victimă a traficului şi cuantificată. Nu toate victimele traficului ajung la DIICOT ca parte vătămată într-un dosar (de aici diferenţa de date statistice)”.[157]

II.2 Perspective referitoare la dimensiunea fenomenului traficului de minori în România

II.2.1 Rapoartele independente Dacă în cazul victimelor adulte există surse de informaţii care indică o situaţie semnificativ diferită a numărul victimelor traficului de fiinţe umane în general faţă de cifrele raportate la nivel naţional, în cazul minorilor victime rapoartele alternative analizate (ale diverselor structuri şi grupuri de lucru din cadrul Comisiei Europene, ale Consiliului Europei, ale Departamentului de Stat al SUA etc.) menţionează cifre asemănătoare cu cele raportate de ANITP, aceste subliniind că statisticile reprezintă cel mai probabil doar o parte din numărul real al victimelor minore ale traficului.

O referinţă importantă de informaţii cu privire la situaţia traficului de fiinţe umane este „Trafficking in Persons Report” (TIP Report) al Departamentului de Stat al SUA, publicat anual. Citând datele statistice furnizate de ANITP, TIP Report subliniază însă deficienţe în identificarea victimelor traficului de fiinţe umane în general şi ale traficului de minori în particular.

[154] https://www.mpublic.ro/sites/default/files/PDF/raport_activitate_2022.pdf
[155] https://www.mpublic.ro/sites/default/files/PDF/raport_activitate_2022.pdf
[156] Ministerul Afacerilor Externe, Răspuns M2-1/17125/13.03.2023 la solicitarea Asociației Alternative Sociale nr. 38/27.02.2023.
[157] Raportul Comisiei parlamentare de anchetă privind situaţia cazurilor copiilor dispăruţi, 2020.

TIP Report remarcă faptul că „autoritățile nu au urmărit în mod adecvat indiciile traficului de persoane sau nu au identificat victime în rândul populațiilor vulnerabile, precum solicitanții de azil, lucrătorii sexuali sau copiii din instituții de stat" în rapoartele sale referitoare la anul 2020 și 2021.[158]

Un raport publicat de Grupul de experți pentru combaterea traficului de persoane (GRETA) al Consiliului Europei în 2019 concluzionase similar că există deficiențe semnificative în ceea ce privește identificarea victimelor traficului, în special în scopul exploatării prin muncă și în rândul migranților și al solicitanților de azil.

II.2.2 Opinia specialiștilor

Reprezentantul ANITP admite că este posibil ca statisticile oficiale să nu includă toate cazurile de copii victime ale traficului de minori și ca o parte dintre acești copii să rămână neidentificați.

Reprezentantul ANPDCA menționează faptul că nu poate exprima o opinie referitoare la acuratețea statisticilor oficiale referitoare la numărul victimelor traficului de minori întrucât nu cunoaște existența unor studii care să confirme sau să infirme corectitudinea datelor publicate de ANITP.

Majoritatea respondenților din cadrul CR ale ANITP consideră însă că statisticile privind numărul copiilor victime ale trafficking in persons nu reflectă numărul real al acestora. În sprijinul acestei opinii aceștia menționează aspecte care țin de experiența de teren: existența unor comunități închise, unde nu ajung informații despre traficul de minori și de unde nu pot fi notificate autoritățile. În aceste comunități oamenii nu cunosc activitatea celorlalți membri ai comunității. De asemenea, supraîncărcarea specialiștilor, îndeosebi a asistenților sociali comunitari, face ca aceștia să nu poată observa întotdeauna semne și indicatori ai traficului de minori în comunitățile în care activează.

Reprezentanții DGASPC participanți la cercetare consideră de asemenea că statisticile nu reprezintă situația reală ca urmare a unor limite identificate în practică: nu toate victimele minore sunt identificate, inclusiv de către specialiști, care nu cunosc formele de traficare și/sau consideră normale anumite situații.

Opinia este împărtășită și de reprezentantul Inspectoratului General al Poliției de Frontieră care de asemenea consideră că statisticile nu redau exact dimensiunea fenomenului, indicând faptul că în unele situații, în care autoritățile din statul de exploatare nu reușesc să determine un statut clar al persoanei din punct de vedere al traficului de persoane, persoana respectivă nu apare în statistici.

Organizațiile non-guvernamentale participante la studiu afirmă că statisticile referitoare la copiii victimă nu reflectă nici pe departe adevărata dimensiune a fenomenului, majoritatea cazurilor nefiind identificate. Unul dintre respondenți menționează un raport[159] care arată că majoritatea victimelor traficului se autoreferă, ori acest lucru este mai puțin probabil în cazul copiilor. De asemenea, practica este neunitară în ceea ce privește identificarea și încadrarea juridică a faptelor produse în mediul online.

II.3 Datele colectate de actorii din domeniul asistenței victimele minore ale traficului

Un rol important al ANITP îl reprezintă colectarea de informații referitoare la copiii victime ale traficului de minori. Reprezentantul ANITP menționează faptul că obligația privind sesizarea cazurilor de trafic de minori către DGASPC, nu se aplică și ANITP.

[158] Trafficking in Persons Report (2021), Trafficking in Persons Report (2022).
[159] https://news.un.org/en/story/2023/01/1132767.

Informaţiile menţionate sunt colectate activ de la alte instituţii (prin formularul de notificare privind victima potenţială a traficului de persoane), prin vizite pe teren, participarea la audiere, prin intermediul numărului TELVERDE[160] (0800.800.678). Centrele regionale ANITP colectează datele personale de identificare (atunci când există acordul victimei sau al reprezentantului legal ala acesteia; în lipsa acordului informaţiile sunt înregistrate anonim), date cu privire la istoricul personal (situaţia familială, şcolară, socială, educaţională, profesională), la istoricul de trafic (când a început, când s-a sfârşit, cum s-a făcut recrutarea, cum s-a făcut exploatarea, ieşirea din trafic), cu privire la impactul experienţei de trafic, calitatea în cadrul dosarului penal, nevoile de asistenţă, tipurile de asistenţă acceptate de victimă, instituţiile către care a fost referită persoana respectivă. Datele menţionate sunt colectate atât pentru victimele potenţiale, victimele prezumate cât şi pentru cele identificate şi sunt introduse în SIMEV. Acces la această bază de date au şi specialiştii de la structurile de combatere a criminalităţii organizate specializaţi pe trafic de persoane. Pentru copiii identificaţi minorii români victime ale traficului identificaţi pe teritoriul altor state, notificările provin de la misiunile diplomatice de pe teritoriul statelor unde au fost exploataţi copiii, de la organizaţii guvernamentale sau de la Biroul OIM din România. Prin programul de coordonare a procesul penal, în cazul victimelor care decid sa se constituie parte civilă in cadrul procesului penal, centrele regionale menţin legatura cu victima şi includ în SIMEV şi informaţii cu privire la acest aspect. Principalele piedici legate de colectarea de date de către ANITP se referă la interpretarea diferită a unor concepte şi faptul ca nu sunt servicii specializate în domeniul traficului de persoane. ANITP are în vedere revizuirea identificatorilor pe care îi înregistrează în SIMEV[161] pentru a include date referitoare la victimele care nu au beneficiat de asistenţă (în condiţiile în care aproximativ jumătate dintre victimele minore nu doresc să beneficieze de perioadă de recuperare şi reflecţie[162]) şi a vedea care sunt cauzele pentru această situaţie.

ANPDCA centralizează semestrial informaţii despre victimele traficului de persoane de la direcţiile generale de asistenţă socială şi protecţia copilului, inclusiv categorii de informaţii în plus faţă de cele colectate de ANITP (măsuri de protecţie stabilite pentru copilul victimă, serviciile de care beneficiază acesta etc.), date cu privire la activităţile de prevenire a traficului desfăşurate de echipele intersectoriale locale. Colectarea acestor date se realizează manual, de către persoane care nu sunt specializate pe temele pe care colectează date, ceea ce face dificilă valorificarea şi partajarea acestora.

ANPDCA centralizează şi informaţii cu privire la unele categorii de copiii în situaţie de risc de trafic de minori. De exemplu, în contextul crizei refugiaţilor din Ucraina, ANPDCA şi-a extins activitatea de monitorizare şi asupra copiilor însoţiţi de părinţi sau neînsoţiţi din Ucraina, prin intermediul platformei PRIMERO[163], care include indicatori referitori la riscul de trafic.

[160] Informaţii oferite de reprezentanţii CR ANITP participanţi la interviurile solicitate de Asociaţia Alternative Sociale pentru realizarea prezentului studiu.

[161] Datele colectate sunt înregistrate în Sistemul Integrat de Monitorizare şi Evaluare a Victimelor (SIMEV).

[162] Răspuns nr. 456211/S1/ANITP/NP din 14.03.2023 la solicitarea Asociaţiei Alternative Sociale din data de 28 februarie 2022.

[163] Primero este un software open source, utilizat în prezent în peste 40 de ţări din întreaga lume pentru a sprijini profesioniştii din teren cu identificarea, înregistrarea şi referirea copiilor refugiaţi către servicii specializate, în funcţie de nevoi. În România, Primero este folosit sub coordonarea ANPDCA, de către toate Direcţiile Generale de Asistenţă Socială şi Protecţia Copilului (DGASPC) din ţară, pentru a identifica, înregistra şi monitoriza rapid copiii care sosesc din Ucraina în contextul războiului, în timp ce aceştia se află în mişcare, tranzitând România, sau în timpul şederii lor temporare. Primero este folosit şi pentru identificarea timpurie a potenţialelor situaţii de abuz, neglijare sau trafic, precum şi pentru implementarea tuturor măsurilor necesare pentru asigurarea şi protejarea drepturilor copilului (Unicef.org).

ANITP utilizează datele colectate pentru facilitarea și monitorizarea asistenței și protecției victimelor minore ale traficului.

Potrivit declarațiilor reprezentantului ANPDCA participant la prezentul studiu informațiile nepublice colectate de autoritate referitoare la copiii victime sunt partajate cu ANITP, dar și cu alte instituții relevante pentru asistența și protecția acestor copii.[164]

Și reprezentanții DGASCP participanți la studiu menționează faptul că datele culese de această instituție în timpul furnizării de servicii pentru victimele traficului de minori sunt partajate cu ANITP. O parte dintre participanții la interviu menționează însă și alte instituții către care sunt trimise date – în special către organele de cercetare penală, instanțe de judecată, primăriile de domiciliu ale victimelor, ANPDCA, Avocatul Poporului, inspectoratele școlare și alte instituții publice și private cu care colaborează.[165]

Reprezentanții organizațiilor nonguvernamentale participante la studiu menționează faptul că informațiile colectate referitoare la victimele minore ale traficului de persoane sunt utilizate pentru furnizarea serviciilor, pentru îmbunătățirea serviciilor pe care le oferă, pentru îmbunătățirea unor abordări/programe ce vizează creșterea rezilienței tinerilor sau pentru realizarea designului unor campanii de prevenire. O atenție deosebită este acordată normelor GDPR în ceea ce privește colectarea, manipularea și stocarea datelor cu caracter personal. Datele colectate sunt partajate cu ANITP și cu organele de cercetare penală (parchet, poliție, BCCO), instanțe, ori cu alți specialiști din domeniul asistenței/reabilitării victimelor minore ale traficului (DGASPC, furnizor de servicii subcontractate de ex. de psihoterapie). Date statistice sunt partajate și cu grupuri de lucru guvernamentale sau platforme dedicate problematicii traficului de persoane.

Majoritatea specialiștilor participanți la cercetare consideră că datele culese oferă o imagine asupra cazurilor identificate și nu asupra dimensiunii fenomenului traficului de minori.

[164] Informații oferite de reprezentantul ANPDCA în cadrul interviului solicitat de Asociația Alternative Sociale pentru realizarea prezentului studiu.

[165] Informații oferite de reprezentanții DGASPC participanți la interviurile solicitate de Asociația Alternative Sociale pentru realizarea prezentului studiu.

Capitolul III. Perspective privind furnizarea serviciilor de protecţie şi sprijin acordate victimelor traficului de minori la nivel naţional în România

Asistenţa copiilor victime ale traficului implică o colaborare strânsă între instituţiile specializate ale statului şi organizaţiile private. Conform legislaţiei aplicabile, rolul central în ceea ce priveşte furnizarea de servicii sociale în asigurarea protecţiei şi promovării drepturilor copilului este deţinut de Direcţia Generală de Asistenţă Socială şi Protecţia Copilului de pe raza fiecărui judeţ. Majoritatea specialiştilor intervievaţi în cadrul prezentei cercetări împărtăşesc însă opinia conform căreia în general DGASPC nu sunt eficiente în asigurarea protecţiei necesare copiilor victimă a traficului ca urmare a lipsei serviciilor specializate, a personalului specializat sau a lipsei unei atitudini proactive (aşteaptă iniţiativa ANITP). În acelaşi timp, acolo unde există o preocupare reală pentru rezolvarea nevoilor copiilor victime ale traficului sunt identificate şi modele de bune practică (de ex. provenind din activitatea DGASPC Cluj).

III.1 Identificarea copiilor victime

Datele ANITP arată că principalele surse de referire sunt instituţiile publice (în 2020 – 253 din 255 de victime, în 2021 – 280 din 282 de victime iar în 2022 – 233 din 234 victime). Excepţional victimele sunt referite şi de ambasade sau consulate, ONG-uri sau organizaţii interguvernamentale (OIM) – 1 sau 2 cazuri.[166]

Reprezentantul ANITP menţionează că, deşi au atribuţii în acest sens, fiind printre instituţiile si actorii care pot veni in contact cu victime ale traficului de minori, iar agenţia desfăşoară sesiuni de instruire periodice referitor la indicatorii de trafic de persoane, cazurile notificate de poliţia de frontieră şi Inspectoratul General pentru Imigrări sunt o minoritate. Reprezentanţii CR ale ANITP menţionează faptul că informaţiile cu privire la noile cazuri de copii victime ale traficului provin în special de la BCCO/DIICOT şi DGPASPC; în unele cazuri sunt notificaţi cu privire la cazuri de trafic de către cadrele didactice şi specialişti din cadrul structurilor de siguranţă şcolară, de ONG-uri, de către structura centrală a ANITP sau de alte centre regionale ale acesteia, OIM, consulate. Numărul dedicat Tel Verde al ANITP este menţionat de un singur reprezentant al CR ale ANITP ca fiind o modalitate de identificare a cazurilor de trafic de minori, alţi specialişti afirmând că acest număr este rareori utilizat pentru raportarea unor cazuri de copii victimă.

ANPDCA este una din instituţiile centrale implicate în repatrierea copiilor români, victime ale traficului de persoane, identificaţi pe teritoriul altor ţări.[167]

Reprezentanţii DGASPC primesc sesizările cu privire la situaţia copiilor victime ale traficului de persoane prin intermediul ANITP, ale organelor de urmărire penală (DIICOT, BCCO, poliţie, al ANPDCA, al organizaţiilor neguvernamentale sau prin sesizări primite direct din comunitate. Au fost precizate ca surse de identificare şi sesizările primite telefonic prin intermediul liniei dedicate 119[168], celor primite de la angajaţii din serviciile rezidenţiale sau ca urmare a participării personalului DGASPC la audieri ale victimelor.

[166] Răspuns nr. 456211/S1/ANITP/NP din 14.03.2023 la solicitarea Asociaţiei Alternative Sociale din data de 28 februarie 2022.
[167] Interviu reprezentant ANPDCA.
[168] Numărul unic naţional 119 destinat raportării cazurilor de abuz, neglijare, exploatare şi orice altă formă de violenţă asupra copilului

Organizaţiile neguvernamentale precizează ca modalităţi de identificare a copiilor victime ale traficului de persoane referirile primite din partea ANITP, DGASPC, din partea altor organizaţii neguvernamentale (Asociaţia Reaching Out, Fundaţia People to People) sau internaţionale (OIM), auto referirile (părinţi care se adresează direct organizaţiei) dar şi referirile de la structuri de urmărire penală (DIICOT, BCCO).

O altă instituţie care poate facilita identificarea cazurilor de copii victime ale traficului este Inspecţia Muncii. În anul 2020 au fost comunicate organelor de cercetare penală 44 de cazuri privind nerespectarea condiţiilor de angajare a minorilor, 31 de cazuri în 2021 şi 44 în 2022. Punctul de vedere al instituţiei este acela că, întrucât nu are competenţe de investigare, nu verifică posibilitatea existenţei traficului de minori, orice suspiciune fiind sesizate Direcţiei de Combatere a Criminalităţii Organizate – Serviciul de Combatere a Traficului de Persoane din cadrul Ministerului Afacerilor Interne.[169]

Prin intermediul misiunilor diplomatice/oficiilor consulare din ţările de reşedinţă, Ministerul Afacerilor Externe se află în permanent contact cu autorităţile locale „în vederea semnalării cazurilor/acordării de asistentă consulară cetăţenilor români victime ale traficului de persoane. În acest sens, în cazul unei semnalări, sunt preluate informaţii preliminare în vederea acordării asistenţei consulare în limitele competenţelor legale. În cazul victimelor traficului de persoane, misiunile diplomatice şi oficiile consulare fac demersuri pe lângă autorităţile statului de reşedinţă pentru a se informa asupra situaţiei victimei; se asigură că sunt respectate drepturile şi fac demersuri oficiale în acest sens; ajută victima să ia legătura cu familia, dacă se doreşte acest lucru; oferă consultanţă de specialitate şi asistenţă consulară în cazuri de răpiri, dispariţii sau deces; pun victima în contact cu specialişti care pot ajuta (avocat, traducător, medic, etc.)”.[170]

Competenţele reprezentanţilor misiunilor diplomatice şi oficiilor consulare în vederea asigurării asistenţei şi protecţiei consulare solicitate de cetăţeni români care optează să lucreze şi să locuiască in străinătate sunt limitate în cazul victimelor minore ale traficului de persoane. Personalul misiunii diplomatice/oficiului consular anunţă Autoritatea Naţională pentru Protecţia Drepturilor Copilului şi Adopţie/ANPDCA şi reprezentantul Direcţiei Generale de Asistenţă Socială şi Protecţia Copilului/DGASPC sau cel al serviciului specializat pentru copilul victimă a abuzului, neglijării şi a traficului de persoane pentru luarea unei măsuri de protecţie specială. Reprezentantul misiunii diplomatice asigură referirea cazului către un centru specializat pentru asistenţa copiilor victime ale abuzului, neglijării şi a traficului de persoane, oferind suport şi asistenţă victimei. În cazul în care este necesar se va asigura repatrierea victimei traficului de persoane.

[169] Răspuns nr. 38i/4473/15.03.2023 din partea Inspecţiei Muncii la solicitarea de informaţii de interes public a Asociaţiei Alternative Sociale

[170] Ministerul Afacerilor Externe, Răspuns M2-1/17125/13.03.2023 la solicitarea Asociaţiei Alternative Sociale nr. 38/27.02.2023.

Competenţele reprezentanţilor misiunilor diplomatice şi oficiilor consulare în vederea asigurării asistenţei şi protecţiei consulare solicitate de cetăţeni români care optează să lucreze şi să locuiască in străinătate sunt limitate în cazul victimelor minore ale traficului de persoane. Personalul misiunii diplomatice/oficiului consular anunţă Autoritatea Naţională pentru Protecţia Drepturilor Copilului şi Adopţie/ANPDCA şi reprezentantul Direcţiei Generale de Asistenţă Socială şi Protecţia Copilului/DGASPC sau cel al serviciului specializat pentru copilul victimă a abuzului, neglijării şi a traficului de persoane pentru luarea unei măsuri de protecţie specială. Reprezentantul misiunii diplomatice asigură referirea cazului către un centru specializat pentru asistenţa copiilor victime ale abuzului, neglijării şi a traficului de persoane, oferind suport şi asistenţă victimei. În cazul în care este necesar se va asigura repatrierea victimei traficului de persoane.

„În cadrul misiunilor diplomatice ale României în străinătate, pe segmentul de cooperare poliţienească operativă cu statul de reşedinţă, la nivelul biroului ataşatului afacerilor interne ale ambasadei sunt semnalate şi gestionate dosarele unor cetăţeni, victime ale traficului de persoane, care în anumite state nu ajung în atenţia secţiilor consulare din cadrul misiunii diplomatice. Spre exemplu, luând în considerare problematica extrem de sensibilă privind subiectul discutat, în vederea protecţiei datelor cu caracter personal ale victimelor traficului de persoane, autorităţile italiene nu comunică acest tip de informaţii unor instituţii terţe, transmiţându-le exclusiv pe canale de cooperare poliţienească”.[171]

Unii dintre participanţii la studiu descriu colaborări foarte bune cu BCCO, considerând în acelaşi timp că reprezentanţii organelor de cercetare penală nu vor identifica copii victimă în lipsa unei specializări pe traficul de minori. Participanţii menţionează experienţe diverse în relaţionarea cu reprezentanţii organelor de cercetare penală, de la o regiune la alta. În unele situaţii aceştia refuză să răspundă la sesizările privind suspiciuni de trafic de persoane (de exemplu în cazul minorilor cu vârste mai mari se aşteaptă depunerea unei plângeri pentru a pune în mişcare începerea urmăririi penale).

Legislaţia naţională şi internaţională evidenţiază vulnerabilitatea sporită a fetelor şi femeilor. Unii specialişti participanţi la studiu consideră că această abordare generală a vulnerabilităţii de gen nu este una constructivă întrucât poate avea efecte negative asupra eforturilor de prevenire şi identificare a victimelor băieţi (aceştia sunt mai puţin vizibili, se depun mai puţine eforturi în prevenirea şi combaterea formelor de exploatare pe care băieţii sunt majoritari, victimele nu se autoidentifică ca urmare a ruşinii asociate cu genul). Aceştia afirmă că analiza vulnerabilităţii în funcţie de gen ar trebui să ţină cont de tipul de exploatare (este cunoscut faptul că în cazul exploatării sexuale, conform statisticilor, sunt mai vulnerabile femeile/fetele, însă în cazul exploatării prin muncă sau cerşetorie, 70% dintre victime sunt bărbaţi).

Numărul copiilor victime care doresc anonimizare datelor înregistrate în SIMEV este în creştere (de la 12% şi 7% în 2020 şi 2021, la peste 20% în 2022). În opinia specialiştilor acest fapt poate afecta acurateţea statisticilor referitoare la numărul de copii victimă (în situaţia retraficării acelaşi copil poate fi înregistrat de mai multe ori). Din perspectiva asistenţei această tendinţă nu produce efecte.

[171] Ministerul Afacerilor Externe, Răspuns M2-1/17125/13.03.2023 la solicitarea Asociaţiei Alternative Sociale nr. 38/27.02.2023

III.1.1 Opinia specialiştilor despre factorii care afectează identificarea copiilor victime ale traficului de minori.

Reprezentantul ANITP admite posibilitatea ca nu toate cazurile să fie înregistrate în SIMEV. Există în unele situaţii există o reţinere din partea victimelor în ceea ce priveşte acordarea permisiunii pentru înregistrarea datelor referitoare la cazuri în această bază de date, în ciuda eforturilor de a explica faptul că datele pot fi înregistrate şi anonimizate. Rezistenţa această poate fi explicată şi prin faptul că, „cumva se confunda notificarea la ANITP cu acceptul persoanei de a coopera cu organele de urmărire penală". Se confundă conceptele de sesizare (adresată organelor de urmărire penală) şi notificare (adresată instituţiilor cu rol în protecţie şi asistenţă – DGASPC, ANITP). „Conceptul de sesizare are legătură cu investigarea infracţiunii, iar notificarea cu accesul la ce înseamnă asistenţă şi protecţie. Pentru notificarea este nevoie de acordul victimei".[172]

Opinia majorităţii reprezentanţilor CR ale ANITP este aceea că există copii care nu sunt identificaţi deoarece metodologiile de colectare de date nu sunt perfecte (statisticile privind victimele infracţiunilor sunt inexacte în general). Aceştia menţionează şi cauze concrete ale neraportării – atitudinea societăţii, a familiilor de unde provin victimele sau a instituţiilor de a nu se implica şi/sau de a nu solicita sprijin. În anumite comunităţi (numite de respondenţi „comunităţi închise") informaţiile despre traficul de minori nu circulă. Relevante sunt şi stereotipurile despre anumite grupuri etnice, exploatarea fiind privită ca „normală" de către profesionişti atunci când este asociată cu anumite practici tradiţionale. În consecinţă suspiciunile de trafic de minori nu sunt aduse la cunoştinţa persoanelor care ar putea să le identifice.

Este menţionată şi necunoaşterea elementelor constitutive ale infracţiunii de trafic de minori, în unele uneori cazurile de copiii victimă ale traficului de minori fiind încadrate juridic necorespunzător. „Vedeţi, cerşetoria poate fi prezentă în 3 forme care sunt reglementate în codul penal. Nu întotdeauna cei care intră în contact cu astfel de persoane care practică cerşetoria şi cunosc. Că una poate fi trafic, una poate fi exploatare prin cerşetorie sau folosire a unui minor".[173]

Din perspectiva raportării, lipsa cunoaşterii fenomenului traficului de fiinţe umane este relevantă şi în ceea ce priveşte victimele însele (care „nu cunosc metodele de racolare, care pot să nu fie cu violenţă, nu ştiu că sunt victime") şi membrii familiei acestora. În unele situaţii membrii familiilor nu acceptă faptul că un copil al lor poate fi victimă a traficului şi nu doresc să notifice autorităţile. Mai mult – „am observat că atunci când este implicată familia şi direct, copilul ajunge mult, mult mai greu la noi" (reprezentant CR ANITP).

Referindu-se la specialişti, participanţii la studiu din partea CR ale ANITP evidenţiază şi faptul că asistenţii sociali comunitari sunt supraîncărcaţi, fapt care afectează capacitatea acestora de a detecta cazurile de trafic de minori.

[172] Reprezentant ANITP participant la studiu.
[173] Reprezentant CR al ANITP participant la studiu.

Reprezentanţii DGASPC care au participat la cercetare consideră că principalele obstacole în calea identificării copiilor victime ale traficului sunt lipsa implicării comunităţilor şi a instituţiilor care intră în contact cu minorii, inclusiv a persoanelor fizice care nu notifică autorităţile. În multe situaţii părinţii nu depun sesizări de ruşine, jenă sau ca urmare a lipsei educaţiei. Un alt obstacol este reprezentat de faptul că victimele însele se tem să depună plângeri. Respondenţii mai menţionează personalul insuficient şi care nu este format pentru a recunoaşte formele de trafic, resursele limitate.

- Factorii care influenţează negativ identificarea copiilor victime ale traficului, evidenţiaţi de participanţii la cercetare:
  - factori care ţin de profesionişti: atitudinea faţă de anumite categorii de copii (de ex. copiii aflaţi deja în grija statului – care uneori nu sunt identificaţi ca victime ale traficului de minori, sau despre care se consideră că sunt asistaţi), sau faţă de anumite grupuri/comunităţi („dacă sunt romi asta e stilul lor de viaţă lasă-i aşa, lasă-i să se mărite de la 9 ani deşi e vorba de exploatare sexuală şi o vânzare a unui copil adică e un abuz asupra copilului”[174]), practica neunitară în ceea ce priveşte identificarea şi încadrarea juridică a faptelor, în special a celor produse în mediul online, sau în cazul pornografiei infantile; lipsa de formare specifică în ceea ce priveşte semnele şi indicatorii de trafic, cu privire la lucrul cu victimele (pentru specialişti din domeniul cercetării penale, a celor care oferă asistenţă), supraîncărcarea specialiştilor, îndeosebi a asistenţilor sociali comunitari, a personalului DGASPC;
  - factori care ţin de instituţii: lipsa de proactivitate a acestora (mai ales a organelor de cercetare penală);
  - factori care ţin de comunitate: implicarea redusă a comunităţii (care fie cunoaşte cazurile, dar le tolerează, fie nu are capacitatea de a identifica şi a raporta); existenţa unor comunităţi închise, unde nu ajung informaţii despre traficul de minori, unde oamenii nu cunosc activitatea celorlalţi membri ai comunităţii;
  - factori care ţin de familie: părinţii care încearcă să acopere, nu vor să sesizeze cazurile (frica de stigmatizare, prejudecăţile), lipsa de încredere în autorităţi;
  - factori care ţin de copiii victime: multiplele bariere interne ale victimelor, de la frică (ameninţări, şantaj), la manipulare (metoda ”loverboy”), frica de proceduri penale (procedurile penale sunt greoaie pentru oricine, mai ales pentru un copil; frica de repercusiuni – „mulţi dintre copii sunt obligaţi şi la comiterea de infracţiuni în perioada de exploatare şi nu ştiu că acestea nu se pedepsesc”), dependenţele create (de substanţe psihotrope, dependenţa emoţională, dependenţa financiară), incapacitatea de autoidentificare (majoritatea victimelor nu se identifică drept victimă, nu-şi dau seama că le sunt încălcate anumite drepturi – „copii care poate au deja un istoric de abuz şi cărora nu li se pare o chestie ieşită din comun faptul că şi ăsta o bate sau faptul că şi ăsta o abuzează, pentru că deja există un prag foarte jos de stimă de sine şi de înţelegere a unei vieţi, relaţii sănătoase (...) există o normalizare a abuzurilor care cauzează victimele să nu se identifice drept victimă şi să li se pară că este normal ce li se întâmplă şi să nu ştie că pot să primească sau să ceară ajutor în situaţiile astea”), credinţa copiilor victime că vor fi blamaţi; studiile arată că majoritatea victimelor traficului se autoreferă, ori acest lucru este mai puţin probabil în cazul copiilor.

[174] Reprezentant ONG participant la studiu.
[175] Reprezentant ONG participant la studiu.

- alţi factori: limitări legislative (de ex. cele care reglementează investigaţiile şi măsurile ce pot fi luate asupra providerilor de internet); lipsa instrumentelor IT de identificare victime.

III.1.2 Categoriile de copiii victime ale traficului de persoane dificil de identificat

În opinia reprezentanţii ANITP sunt dificil de identificat "copiii care nu au relaţii de semnificative, de sprijin cu părinţii sau alţi adulţi; care să fie atenţi la ei, să observe că lipsesc, că nu le este bine, să aibă disponibilitatea de a-i vedea şi de a-i asculta şi de a-i sprijini (..) Educatorul, oricine, din cercul asta de adulţi care fac parte din viaţa unui copil la un moment dat, oricine poate fi, poate şi un vecin".

În opinia reprezentanţilor CR ale ANITP copiii care nu sunt identificaţi sunt copiii din comunităţi închise (comunitatea rromă), copiii exploataţi de familie, în special cei exploataţi în străinătate, copiii recrutaţi prin metoda „loverboy", copiii din familii dezorganizate, copiii din medii cu educaţie scăzută.

Reprezentanţii DGASPC consideră că între categoriile de copii care nu sunt identificaţi se regăsesc copiii care provin din medii dezorganizate, cei care provin din mediul rural („pentru familie este mai important să nu o vorbească lumea de rău decât a rezolva situaţia copilului"[176]; acolo este mai puţin acces la informaţii şi la modalităţi de a sesiza), din comunităţi închise sau informale (comunitatea rromă, comunităţi nomade, unde copiii nu au documente, „deci practic nu există"[177]), copiii care sunt traficaţi de către familie, copiii care nu cunosc semnele şi indicatorii traficului şi nu îşi dau seama că sunt traficaţi, copiii dispăruţi.

Reprezentanţii organizaţiilor nonguvernamentale consideră că principalele categorii de copii care nu sunt detectaţi sunt copiii din sistemele de protecţie, cei constrânşi să facă infracţiuni sau sunt forţaţi să cerşească, copiii din comunităţi vulnerabile („în care 2-3% din comunitatea respectivă sunt angajaţi, cei care duc o viaţă de subzistenţă, în care lipsesc serviciile", comunităţile rrome), copiii exploataţi online, cei care nu se autoidentifică, cei care nu cunosc faptul că le-a fost încălcat un drept, care nu ştiu să ceară ajutor sau nu consideră că au de la cine să ceară ajutor, care nu au suport, cei care au avut istoric penal cu diverse infracţiuni pe care le-au comis şi se tem de interacţiunea cu autorităţile.

În opinia reprezentantului Inspectoratului General al Poliţiei de Frontieră participant la studiu, copii care nu sunt identificaţi sunt cel mai probabil copiii cei exploataţi de către membrii de familie (de ex. minorii de peste 16 ani care efectuează activităţi în scopul lucrativ alături de părinţi sau alţi membri ai familiei; aceştia nu realizează ca sunt exploataţi), în special cei care provin din etnia rromă, cei care ies din ţară cu procuri notariale, cei exploataţi în străinătate, tinerele recrutate prin metoda "loverboy".

III.1.3 Opinia specialiştilor cu privire la modalităţile eficiente de optimizare a identificării copiilor victime ale traficului de minori

Reprezentantul ANITP consideră că pentru optimizarea detectării/identificării copiilor victime importante sunt: înţelegerea instrumentelor existente, evaluarea nevoilor şi formarea specialiştilor, integrarea instrumentelor de colectare de date în cele

[176] Reprezentant DGASPC participant la studiu.
[177] Reprezentant DGASPC participant la studiu.

utilizate deja de diversele instituţii implicate (ANITP, DGASPC, Inspecţia Muncii), menţinerea unei relaţii de colaborare mai strânse, înţelegerea şi aplicarea MNIR şi a HG 49/2011, uniformizarea la nivel naţional a organizării serviciilor pentru copiii victime ale traficului din cadrul DGASPC, optimizarea colaborării cu DGASPC (desemnarea aceloraşi specialişti care să lucreze pe cazuri, furnizarea de date pentru monitorizare, conştientizarea specialiştilor din DGASPC cu privire la faptul că şi copiii victime ale traficului intră în zona lor de competenţă, chiar dacă nu au servicii specializate). De asemenea, activităţile de prevenire desfăşurate în rândul tinerilor se dovedesc a fi o modalitate eficientă de identificare, întrucât copiii se pot auto identifica sau pot semnala colegi ce se află într-o situaţie de exploatare.

Reprezentantul ANPDCA precizează cunoaşterea şi însuşirea MNIR de către instituţiile implicate, ca fiind un factor ce poate duce la creşterea eficienţei procesului de identificare a victimelor traficului.

Modalităţile menţionate de reprezentanţii CR ale ANITP ca fiind cele mai eficiente în cea ce priveşte creşterea identificării cazurilor de minori ale traficului sunt: explicarea şi informarea cu privire la semnele si indicatorii traficului de persoane în rândul copiilor, familiilor şi profesioniştilor din sistemul educaţional, precum şi îmbunătăţirea comunicării între consilierii şcolari şi copii. La nivel comunitar, aceştia au indicat că o identificare rapidă şi eficientă a cazurilor de trafic de minori are loc în comunităţile în care semnele de trafic sunt cunoscute, atitudinea faţă de victime este una de susţinere iar actorii sociali locali sunt motivaţi şi implicaţi în soluţionarea problemelor cu care se confruntă membrii comunităţii. Cunoaşterea faptului că sesizările făcute pot fi anonime a fost de asemenea precizată ca facilitând identificarea copiilor victime ale traficului.

Identificarea eficientă a victimelor minore ale traficului, din punctul de vedere al reprezentanţilor DGASPC[178], este condiţionată de cunoaşterea şi aplicarea legislaţiei specifice domeniului (aceasta necesitând optimizare în ceea ce priveşte detalierea rolurilor şi responsabilităţilor fiecărui actor în parte). Se precizează aici cunoaşterea obligativităţii sesizării cazurilor de trafic identificate, schimbarea procedurii de intervenţie în cazuistica traficului de persoane şi crearea de centre rezidenţiale la nivelul fiecărei structuri regionale ANITP. Cunoaşterea specificului comunităţii – prin realizarea de diagnoze sociale la nivel de comunitate şi crearea unui centralizator cu familiile în situaţie de risc – ar duce la o mai bună identificare, alături de creşterea implicării şi formarea specialiştilor (inclusiv la nivelul organelor de urmărire penală din cadrul IPJ) şi crearea unor resurse comunitare bazate pe nevoile identificate (ex. crearea de case de tip familial, înfiinţarea/ reînfiinţarea serviciilor dedicate copiilor victime ale traficului la nivelul DGASPC şi ONG).

Reprezentanţii ONG pun de asemenea accentul pe acţiuni care să ducă la comunităţi mai închegate, în care situaţiile de risc sunt rapid identificate iar intervenţia este susţinută de toţi actorii relevanţi. În acest sens au fost precizate consiliile comunitare consultative cu ajutorul cărora pot fi realizate planuri de intervenţie locală pentru asigurarea unei monitorizări proactive, de tip „outreach” dar şi pentru asigurarea reintegrării victimelor. Instituţiile din sistemul educativ au un rol important de monitorizare şi sesizare a cazurilor de copii victime ale traficului.

[178] Reprezentant DGASPC participant la studiu.

Formarea specialiştilor din cadrul instituţiilor locale a fost de asemenea precizată de către reprezentanţii ONG ca metodă eficientă de identificare a situaţiilor de vulnerabilitate la trafic, fiind vizate organele de ordine publică, instituţiile de asistenţă socială, specialiştii din educaţie, echipele de intervenţie în situaţii de urgenţă, preoţi şi alte categorii profesionale care pot intra în contact cu persoane vulnerabile.

Reprezentantul Inspectoratului General al Poliţiei de Frontieră subliniază importanţa asigurării resurselor umane specializate la nivelul DGASPC precum şi asigurarea susţinerii financiare a serviciilor specializate ce trebuie acordate pe baza unor proceduri foarte clare, care specifică atribuţiile fiecărui actor în parte, pe fiecare etapă de intervenţie.

III.2 Evaluarea nevoilor şi furnizarea serviciilor pentru copiii victime ale traficului de minori

III.2.1 Condiţiile de acordare a serviciilor de asistenţă pentru copiii victime ale traficului de minori

Reprezentanţii ANITP menţionează faptul că serviciile specializate nu ar trebui să fie condiţionate de statutul de victimă a traficului de persoane şi de acceptul colaborării cu organele de urmărire penală pe durata procesului penal. Serviciile de asistenţă bazate pe nevoile victimelor (cazare, hrană acces la educaţie, îngrijire medicală etc.) are trebui acordate atât timp cât nevoile de protecţie şi asistenţă există, însă sunt situaţii în care interpretarea prevederilor legii 678/2001 condiţionează primirea acestor servicii din punctul de vedere al duratei de acordare de constituirea ca parte vătămată în cadrul procesului penal pentru victimele traficului de persoane. Totuşi reprezentantul ANITP îşi exprimă încrederea că în fapt protecţia minorilor victime ale traficului de persoane este acordată indiferent de dorinţa acestuia de a colabora cu organele de cercetare penală.

Din perspectiva ANPDCA condiţiile de acordare a serviciilor de asistenţă sunt clare, fiind cele specificate în HG 49/2011, inclusiv din punct de vedere a duratei de acordare. Asistenţa şi serviciile se furnizează pe tot parcursul procesului penal, plus 6 luni după (...) indiferent de (auto)atribuirea calităţii de victimă.

III.2.2 Parcursul copilului. Serviciile furnizate copiilor. Alte activităţi desfăşurate pentru asistenţa copiilor victime

Reprezentaţii ANITP precizează faptul că specialiştii din structurile de protecţie a drepturilor copilului aplică prevederile HG 49/2011, care detaliază etapele de acordare a serviciilor, intervenţiile necesare în funcţie de diferitele tipuri de violenţă exercitate asupra copilului (inclusiv traficul de persoane).

Etapa de detectare a victimei este una în care ANITP are un rol important, reprezentanţii centrelor regionale precizând faptul că MNIR precizează clar specialiştii implicaţi. Astfel, persoana (inclusiv din cadrul unei instituţii nespecializate în problematica traficului) care identifică o potenţială victimă minoră a traficului de copii trebuie să notifice organele de urmărire penală, cazul urmând a ajunge în atenţia BCCO/DIICOT. Aceştia vor transmite informaţiile către ANITP ce va realiza evaluarea persoanei, împreună cu reprezentanţi ai DGASPC, reprezentanţii legali/ părinţii minorului (dacă nu există suspiciuni că aceştia ar fi implicaţi în situaţia de trafic), pentru a constata dacă este sau nu vorba de o situaţie de trafic de persoane. Aceste evaluări sunt o ocazie de a schimba păreri, informaţii şi cunoştinţe între specialiştii implicaţi.

Asistența acordată de DGASPC se realizează cu respectarea etapelor managementului de caz: deschiderea cazului, evaluarea nevoilor, (dacă este necesar) impunerea unei măsuri de protecție, acordarea serviciilor necesare stabilizării și reintegrării minorului. Reprezentanții DGASPC au precizat că asistența specializată se realizează doar după consultarea cu reprezentanții legali/ părinții copilului (atunci când nu se impune instituirea unei măsuri de protecție) și după obținerea acordului din partea acestora. Copilul este informat cu privire la serviciile acordate, ținând cont de vârsta și gradul de înțelegere. În situația în care apare refuzul de acordare a serviciilor, copilul și reprezentanții legali ai acestuia beneficiază de o perioadă de reflecție de 15 zile, timp în care pot reveni asupra deciziei.

Ca și servicii specializate amintite de reprezentanții DGASPC precizăm: evaluarea pluridisciplinară a situației minorului, consilierea psihologică (acordată pentru o perioadă de 2-5 ședințe cu o perioadă de monitorizare la domiciliu după finalizarea acestora), acordarea de asistență medico-socială, asistență juridică – în funcție de nevoile identificate. Copiii victime cu vârsta sub 7 ani ce necesită instituirea unei măsuri de protecție intră direct în asistență maternală. În cazul minorilor cu vârsta de peste 14 ani se solicită acordul scris al acestora cu privire la implementarea planului personalizat de servicii. Se acordă o atenție deosebită (re)integrării educaționale a copilului iar serviciile de asistență sunt acordate prin menținerea unei colaborări cu ceilalți specialiști implicați (medic, cadre didactice, asistenți sociali din primării etc.).

Pentru minorii neînsoțiți, identificați ca fiind victime ale traficului de persoane, se impune măsura plasamentului în regim de urgență într-un centru specializat. Acești copii sunt audiați în aceleași condiții și beneficiază de aceleași servicii ca și ceilalți copii. Toate demersurile se efectuează cu sprijinul și sub monitorizarea ANITP.

Reprezentanții ONG-urilor de regulă desemnează un manager de caz ce va realiza evaluarea detaliată și va elabora un plan de intervenție ce va fi revizuit ori de câte ori este nevoie. În evaluarea detaliată și elaborarea planului personalizat de servicii[179] se pune accentul pe background-ul copilului, evaluarea posibilității de reintegrare familială, astfel încât să se evite re-traficarea copilului victimă. Ca și în cazul DGASPC evaluarea nevoilor, elaborarea și implementarea planului personalizat de servicii se realizează doar cu informarea, consultarea și acordul părinților/ reprezentantului legal al minorului. Monitorizarea post-servicii se acordă pe o perioadă de cel puțin 6 luni.

Serviciile oferite sunt condiționate de resursele existente la nivelul organizației, colaborându-se în vederea acoperirii tuturor nevoilor și cu reprezentanți ai altor instituții (medici, cadre didactice, alte ONG-uri). Se pune accent pe partea de asistență medicală (evaluarea stării de sănătate și, dacă este cazul, urmarea unui tratament) și sprijin material pentru acoperirea nevoilor de bază (hrană, îmbrăcăminte, cazare).

În cazul minorilor neînsoțiți, aceștia beneficiază de aceleași servicii, însă orice demers de protecție și asistență va fi realizat cu notificarea în prealabil a reprezentanților DGASPC prin intermediul cărora se instituie măsura de protecție specială.

[179] Unii reprezentanți ONG precizează utilizarea abordării trauma informed approach (bazată pe informarea privind trauma). Un program, organizație, sau sistem care ultilizează această anordare realizează impactul pe scară largă a traumei și înțelege căile potențiale de recuperare; recunoaște semnele și simptomele de traumă la clienți, familie, specialiști, și la alte persoane implicate; și răspunde prin integrarea pe deplin a cunoștințelor despre traumă în politici, proceduri, și practici, și încearcă să prevină în mod activ re-traumatizarea.

Serviciile oferite. Activităţi desfăşurate

În cadrul ANPDCA relevante pentru asistenţa copiilor sunt Serviciul Strategii, Politici, Cooperare Internaţională şi unitatea specializată pe munca copilului. Instituţia realizează coordonarea metodologică a specialiştilor din cadrul DGASPC judeţene care sunt implicaţi în asistenţa copiilor victimă sau care fac parte din echipele intersectoriale locale pentru prevenirea şi combaterea formelor de violenţă asupra copiilor[180]. De asemenea, ANPDCA are un rol central în repatrierea copiilor care sunt identificaţi ca neînsoţiţi, potenţiale victime ale traficului şi care sunt referiţi către instituţie fie prin ANITP fie prin MAI, fie prin organisme internaţionale. În acest sens ANPDCA face demersurile necesare, în cooperare cu structurile Ministerului de Interne pentru identificarea părinţilor şi a rudelor către care specialiştii DGASPC vor fi îndrumaţi pentru a realiza anchete sociale şi alte evaluări necesare reintegrării acestor copii.

DGASPC realizează evaluarea situaţiei beneficiarilor şi oferă servicii în funcţie de rezultatele evaluării. Potrivit participanţilor la cercetare cel mai frecvent sunt oferite servicii de găzduire, asistenţă juridică şi asistenţă pe perioada audierilor, servicii medicale, consiliere psihologică, asistenţă pentru obţinerea actelor de identitate, reintegrare şcolară, consiliere vocaţională. Finalitatea vizată de intervenţie este de obicei reintegrarea în familie, atunci când acest lucru este posibil.

Contractul de asistenţă se încheie pe 3 luni, după care fiecare specialist evaluează cazul. Dacă este nevoie se acordă în continuare servicii, se încheie un act adiţional la contract (se prelungeşte cu încă 3 luni). Serviciile de asistenţă socială, psihologică şi juridică sunt oferite şi cu sprijinul organizaţiilor nonguvernamentale.

Reprezentanţii organizaţiilor neguvernamentale ce au luat parte în prezenta cercetare au menţionat următoarele tipuri de servicii şi activităţi desfăşurate: mediere în relaţionarea cu instituţiile statului; asistenţă medicală; psihoterapie individuală şi familială; reprezentarea legală; reintegrare şcolară; cursuri de calificare profesională; asistenţă materială şi financiară; cazare pe termen scurt, mediu şi lung; activităţi de recreere şi dezvoltare personală. Aceste servicii sunt acordate în funcţie de resursele existente la nivelul organizaţiei iar pentru serviciile ce nu pot fi acordate din sursă internă, se recurge la subcontractare sau la încheierea de parteneriate cu alţi parteneri instituţionali (publici sau privaţi).

Toţi reprezentanţii ONG au specificat că serviciile de asistenţă sunt acordate în funcţie de nevoile identificate ale fiecărei victime în parte (pe baza unui plan personalizat de servicii) şi sunt bazate pe o abordare pluridisciplinară/multi-instituţională.

Participanţii la cercetare furnizori de servicii de asistenţă menţionează faptul că mulţi copii renunţă la asistenţă după doar câteva întâlniri (2-5 şedinţe), invocând în principal dificultăţi financiare (imposibilitatea de a acoperi o serie de cheltuieli asociate cu asistenţa – de ex. transportul de la domiciliu la locaţia furnizării serviciilor).

III.2.3 Încheierea acordării asistenţei. Monitorizarea post asistenţă

Reprezentanţii DGASPC şi ai furnizorilor privaţi de servicii sociale menţionează faptul că asistenţa încetează atunci când obiectivele din planul de asistenţă au fost îndeplinite (copilul este într-un mediu securizat, are o situaţie stabilă din punct de vedere psiho-socio-emoţional sau atunci când se solicită expres încetarea acordării serviciilor de către beneficiar sau familia acestuia).

[180] Interviu reprezentant ANPDCA.

După încheierea acordării serviciilor urmează o perioadă de monitorizare a situaţiei copilului. Profesioniştilor intervievaţi din cadrul DGASPC menţionează că această perioadă de monitorizare durează cel puţin 6 luni, ea putând fi extinsă până la un an sau chiar mai mult. În fapt, monitorizarea fiecărui caz depinde de „gravitatea situaţiei şi de situaţia familială". Pentru monitorizare se colaborează şi cu primăria de la domiciliul copilului. Atunci când reintegrarea în familie nu este posibilă copilul rămâne în grija DGASPC atât cât este necesar. În cazul minorilor neînsoţiţi se instituie o măsură de plasament în regim de urgenţă, copiii beneficiind de aceleaşi servicii ca şi cei din familie.

Monitorizarea post-asistenţă este asigurată timp de 6 luni sau chiar şi mai mult, în funcţie de necesităţi şi, în funcţie de evoluţie, asistenţa poate fi reluată prin redeschiderea cazului. În cazul minorilor neînsoţiţi întrucât planul de intervenţie se realizează cu acordul şi monitorizarea DGASPC (după instituirea măsurii de protecţie specială cu ajutorul instanţei), asistenţa încetează la împlinirea vârstei de 18 ani, prin efectul legii. Serviciile de asistenţă oferite de ONG-uri pot fi acordate în continuare, neexistând o condiţionare. Dacă respectivul copil urmează o formă de învăţământ şi după împlinirea vârstei de 18 ani, măsura de protecţie în sistemul public de asistenţă continuă, însă aceasta este supusă aprobării comisiei de protecţie a copilului.

III.4 Principalele provocări legate de asistenţa copiilor victime ale traficului de minori

ANITP precizează că una din provocările întâlnite în asistenţa minorilor victime ale traficului este faptul că în unele cazuri DGASPC-urile, în calitate de instituţii specializate în protecţia copilului, nu îşi asumă un rol mai important în protecţia şi asistarea acestor copii. Nevoile victimelor traficului sunt de o complexitate ridicată, iar asistenţa acestora necesită o intervenţie bazată pe complementaritate şi cooperare pluridisciplinară. DGASPC, ce are ca rol principal asistarea persoanelor marginalizate social, nu are personal suficient de bine pregătit pentru a lucra eficient cu victimele traficului.

Pe de altă parte se subliniază faptul că, ulterior identificării şi referirii cazurilor de minori victime ale traficului către DGASPC, asistenţa este îngreunată de colaborarea dificilă cu părinţii/reprezentanţii legali ai copiilor sau de lipsa serviciilor în proximitatea localităţii de domiciliu, care presupune un efort, inclusiv financiar, pentru deplasarea beneficiarilor între localităţi pentru a beneficia de asistenţă.

O altă provocare legată de colaborarea cu DGASPC este dat de faptul că victimele minore ale traficului de persoane sunt cazate în spaţii comune, neţinându-se cont de vârsta acestora. Astfel, adolescenţii pot avea o influenţă negativă asupra copiilor de vârste mai mici.

Din perspectiva DGASPC principalele provocări legate de asistenţa copiilor victime ale traficului de minori sunt colaborarea cu familia (atunci când familia nu doreşte să colaboreze pentru evaluarea nevoilor şi furnizarea de servicii sau atunci când refuză integrarea minorului în familie), logistice (de ex. atunci când copilul locuieşte foarte departe), refuzul victimei de a colabora (atunci când aceasta nu acceptă faptul că are nevoie de ajutor, sau când ajunge târziu la furnizorii de servicii şi nu mai doreşte să retrăiască evenimentele traumatice, ori ca urmare a dependenţei de agresor), vârsta copilului victimă, lipsa specialiştilor, lipsa serviciilor în cadrul primăriilor de domiciliu (centre de zi), modelele culturale care favorizează retraficarea.

Specialiştii din ONG-uri se confruntă cu impactul negativ al prejudecăţilor, cu mentalităţi greşite, cu atitudinea de nepăsare („fetele stau acolo pentru că vor ele să stea acolo") – ale oamenilor obişnuiţi şi ale profesioniştilor. În interacţiunea directă cu beneficiarii provocarea constă în schimbarea mentalităţii atât a părinţilor cât şi a copiilor victimă – de cele mai multe ori aceştia nu conştientizează gravitatea situaţiei în care se află şi tind să revină la aceleaşi circumstanţe care au favorizat traficarea. Pe de altă parte există stigmatizarea şi ruşinea ce de asemenea influenţează negativ colaborarea pe durata asistenţei.

O altă provocare întâlnită de reprezentanţii ONG este lipsa resurselor necesare pentru acordarea asistenţei specializate, mai ales că de multe ori victimele necesită o asistenţă specializată de lungă durată.

Lipsa serviciilor specializate pentru partea de asistenţă a victimelor este un alt aspect indicat de ONG-uri. Lipsa personalului specializat în instituţiile publice, împreună cu fluctuaţia, insuficienţa sau supraîncărcarea personalului precum şi lipsa unei proceduri unitare de asistenţă duc la îngreunarea colaborării interinstituţionale.

Reprezentanţii ONG notează şi lipsa instrumentelor IT de prevenire a traficului de persoane în mediul online şi de identificare a victimelor, în contextul creşterii fenomenului de pornografie infantilă.

Ca şi recomandări privind optimizarea asistenţei copiilor victime ale traficului de minori, specialiştii ce au luat parte la prezenta cercetare propun o serie de soluţii:

- **din punct de vedere instituţional:** eliminarea principiului teritorialităţii în furnizarea asistenţei acordate victimelor de către instituţiile publice; înfiinţarea şi susţinerea mai multor servicii de asistenţă pentru copiii victimă a traficului de persoane; implicarea instituţiilor locale în monitorizarea şi evaluarea nevoilor comunităţilor respective; crearea unor programe coerente de pregătire a specialiştilor în lucrul cu victimele traficului; crearea unor mecanisme de evaluare a performanţei profesioniştilor care asistă copiii victime ale traficului;
- **din punct de vedere legislativ:** prevederi legale mai specifice care să sprijine diferenţierea clară între traficul de persoane şi alte infracţiuni; înăsprirea pedepselor prevăzute de legislaţie; crearea unui mecanism de identificare şi referire special pentru copiii victime ale traficului;
- **din punctul de vedere al politicilor sociale:** gratuitatea screening-ului medical pentru toţi copiii exploataţi sexual; susţinerea financiară a programelor de asistenţă a victimelor traficului (de exemplu crearea fondului pentru susţinerea asistenţei victimelor infracţiunilor prin intermediul ANABI).

III.5 Calitatea serviciilor de asistenţă şi protecţie. Percepţia specialiştilor

III.5.1 Standarde minime în asistenţa copiilor vIctime ale traficului de minori

În România sunt licenţiate 12 servicii pentru victimele traficului de fiinţe umane (4 oferite de furnizori privaţi şi 8 de către furnizori publici). Dintre acestea 5 vizează asistenţa copiilor victime ale traficului de minori, dintre care 4 sunt publice[181] şi 1 este privat[182].

[181] Centrul Pilot pentru Protecţia Copilului Victimă a Traficului de Fiinţe Umane "Gavroche" al DGASPC Sector 2, Centrul de primire în regim de urgenţă în caz de abuz, neglijare, exploatare, trafic şi migraţie Miercurea Ciuc al DGASPC Harghita, Centru de Asistenţă şi Intervenţie a Victimelor Traficului de Persoane, Abuzului, Neglijării şi Exploatării "Andrei" al DGASPC Satu Mare, Centrul de primire în regim de urgenţă a copilului abuzat, neglijat, exploatat, repatriat, supus traficului sau migraţiei al DGASPC Vrancea.

[182] Centrul social de tip rezidenţial cu cazare pentru copii victimele traficului de persoane al Asociaţiei Reaching Out.

Pentru copilul victimă a traficului de ființe umane nu există un standard specific de organizare a unui serviciu social ca centru de zi, ci doar ca centru rezidențial (spre deosebire de serviciile pentru adulți). Copiii beneficiază de servicii sociale în cadrul unor servicii licențiate destinate adulților victime ale traficului de persoane sau care vizează alte categorii de copii în dificultate.

Participanții la cercetare consideră că sunt necesare atât servicii organizate sub forma centrelor rezidențiale cât și sub forma centrelor de zi. Aceștia sunt de părere că existența mai multor tipuri de servicii (rezidențiale sau de zi) poate contribui la o mai bună prevenire, identificare și asistență a copiilor victime ale traficului.

III.5.2 Cauze percepute ale numărului redus de servicii specializate pentru asistența copiilor victime ale traficului de minori

Specialiștii participanți la studiu identifică o serie de cauze pentru numărul redus de servicii licențiate destinate asistenței copiilor victime ale traficului de persoane. Astfel, reprezentantul ANITP menționează ca principal motiv numărul scăzut de copii victime identificați (inclusiv prin comparație cu numărul de beneficiari ai altor tipuri de servicii), sugerând forme de organizare alternativă (compartiment specializat într-un serviciu existent, sau rețea de specialiști, o echipă specializată care se reunește atunci când este cazul).

Reprezentantul ANPDCA menționează faptul că standardul minim existent corespunde unui serviciu cu cazare și nu unui serviciu de zi. Ori „marea majoritate a copiilor victime nu au nevoie de cazare, marea majoritate se întorc în familie. Ei au nevoie servicii de consiliere sau de însoțire". O altă explicație poate fi și aceea că standardul pentru serviciile sociale cu cazare, organizate ca centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru copiii victime ale traficului de persoane este relativ nou (din august 2020) și cei care dețin deja un serviciu licențiat așteaptă expirarea licenței existente. De asemenea, unele dintre serviciile licențiate pentru victimele traficului de persoane deși sunt pentru adulți primesc și copiii (deci nevoile acestora sunt într-o măsură acoperite). Opinia respondentul este că lipsa unui serviciu dedicat poate fi compensată de serviciile pentru alte categorii de copii victime (de ex. servicii pentru copii victime ale violenței, centre de primire în regim de urgență), oferite în cadrul DGASPC.

Reprezentanții DGASPC menționează de asemenea numărul mic de cazuri ca făcând nejustificată investiția într-un serviciu dedicat, alături de procedurile și legislația greoaie și lipsa personalului de specialitate.

Reprezentanții organizațiilor nonguvernamentale menționează ca prim motiv pentru faptul că nu există mai multe servicii dedicate copilului victimă a traficului de minori condițiile de licențiere (standardele existente nu sunt adaptate specificului lucrului cu această categorie de beneficiari), care presupun costuri semnificative, greu de suportat și susținut după obținerea licențierii, numărul insuficient de victime pentru a justifica costurile cu menținerea unui serviciu licențiat, rigiditatea în evaluarea îndeplinirii condițiilor (inspectorii nu sunt familiarizați cu specificul serviciilor pe care le evaluează și solicită îndeplinirea anumitor cerințe doar într-un anumit fel; nu sunt concentrați pe asigurarea nevoilor ci pe îndeplinirea rigidă a obligațiilor textual exprimate în standard), dificultățile în asigurarea personalului specializat care să lucreze cu această categorie de copii („acești copii sunt copii cu traumă, trauma afectează comportamentul, așa cum știm, și se tem, pot fi violenți, agresivi verbal, fizic și nu avem specialiști care să lucreze cu acești copii. (...) Mergeți la orice DGASPC din țară și o să vedeți supraveghetoare bătute de copii de 15 ani, de copii de 13 ani, cărora le este frică să meargă la serviciu[183]").

[183] Reprezentant ONG participant la studiu.

III.5.3 Recomandări privind îmbunătăţirea asistenţei copiilor victime ale traficului de minori propuse de specialiştii participanţi la studiu

Reprezentantul ANITP menţionează o serie de exemple pozitive: capacitatea de adaptare a personalului ANITP la restricţiile din pandemie, când au desfăşurat activităţi de consiliere online şi participarea reprezentanţilor CR ale ANITP la audieri, fapt care a contribuit atât la oferirea unui sprijin emoţional copiilor victime, susţinerea evaluării realizate de DGASPC (pentru ca, în lipsa specializării în domeniu, aceştia să nu rateze anumiţi indicatori, indicii de vulnerabilitate, sau să se grăbească cu luarea unei decizii de integra copilul în familie), de asemenea, oferirea de sprijin pentru investigatori şi asigurarea respectării intereselor copilului pe parcursul procedurilor).

Reprezentantul ANPDCA menţionează ca bună practică activitatea Reaching Out (unicul serviciu licenţiat specific pentru asistenţa copiilor victimă a traficului), activitatea DGASPC Cluj.

Reprezentanţii CR ai ANITP şi ai organizaţiilor neguvernamentale menţionează o serie de factori care au contribuit la succesul în asistenţa copiilor victime pe care i-au identificat în practică: stabilirea de relaţii de colaborare personale, specializarea avocaţilor pe problematica traficului de fiinţe umane, expertiza psihologică extrajudiciară care poate fi folosită în dosarul penal, lucrul în echipă interinstituţională şi integrat şi cu întreaga familie, programe de asistenţă diferite în funcţie de metoda de recrutare şi tipul de exploatare; serviciile integrate şi serviciile de cazare sau adăpost.

Pentru îmbunătăţirea asistenţei copiilor victime ale traficului de minori participanţii la studiu consideră ca fiind necesare următoarele:

- asigurarea resurselor umane la nivelul DGASPC;
- formarea specialiştilor pe baza unui program standardizat – poliţişti, asistenţi sociali, avocaţi, executori judecătoreşti (pe tema traficului de persoane, pe lucrul cu minorii victime), judecători (inclusiv cu privire la aplicarea legislaţiei referitoare la daunele pe care victimele traficului le pot primi); formarea actorilor formali şi informali (preoţi, cadre medicale, studenţi la medicină, cu cei care lucrează în camerele de gardă, personal din cadrul echipelor acestea mobile care intervin în cazuri de urgenţă), diverse alte categorii profesionale care pot să intre în contact cu copii în la risc sau copii victime;
- eliminarea principiului teritorialităţii în furnizarea asistenţei;
- crearea unor centre rezidenţiale regionale pentru copilul victimă a traficului (după organizarea ANITP);
- crearea unor centre de zi pentru reabilitarea copiilor victimă a traficului de persoane;
- activarea consiliilor comunitare consultative (care să se implice în soluţionarea unor cazuri concrete, să lucreze la identificarea problemelor sociale, să prioritizeze, să stabilească modalităţi de intervenţie etc.);
- campanii de informare la nivel de comunităţi şi acţiuni desfăşurate în echipa multidisciplinară.
- elaborarea unor proceduri foarte clare, cu atribuţiile fiecărui actor, pe diferite etape;
- metodologii de identificare a victimelor traficului de fiinţe umane în punctele de trecere a frontierei;
- monitorizarea proactivă a copiilor în situaţie de risc;
- asigurarea finanţării serviciilor de asistenţă (publice şi private);

- crearea unui fond pentru victimele infracţiunilor;
- schimbări legislative pentru diferenţierea clară dintre traficul de persoane şi alte infracţiuni;
- testarea gratuită pentru toate bolile cu transmitere sexuală pentru copii care au fost exploataţi în industria sexului;
- aplicaţie pe telefon;
- includerea opiniei minorului în deciziile care îl privesc, pe parcursului asistenţei acestuia;
- o mai bună cunoaştere a rolurilor instituţionale prevăzute în MNIR;
- Includerea opiniei minorului în deciziile care îl privesc, pe parcursului asistenţei acestuia;
- Punerea în practică a „Protocolul de colaborare privind coordonarea victimei în procesul penal";
- Campanii de informare la nivel de comunităţi şi acţiuni desfăşurate în echipa multidisciplinară.

III.5.4 Colaborarea inter-instituţională pentru asistenţa copiilor victime ale traficului de minori

În ceea ce priveşte dimensiunea asistenţei copiilor victime ale traficului de persoane ANITP colaborează cu ANPDC (grupuri de lucru referitoare la elaborarea proiectelor de strategii, elaborarea rapoartelor de ţară privind implementarea convenţiilor, recomandărilor în domeniu, pentru repatrieri), CR ale ANITP, organizaţii nonguvernamentale, DGASPC.

ANPDCA colaborează cu multe alte organizaţii româneşti[184] şi din străinătate pentru repatriere, asistenţă, prevenire, formare etc. Consideră că organizaţiile nonguvernamentale au un rol foarte important la nivel judeţean - echipa de trafic şi echipa intersectorială locală, pentru că aduc expertiză, reprezintă o resursă pentru formari şi acţiuni de prevenire. Pentru aspecte care ţin de asistenţa victimelor ANPDCA colaborează şi cu alte instituţii şi structuri centrale şi locale, care nu sunt furnizori de servicii (Ministerul de Externe, cu Ministerul de interne, ANITP, Ministerul Educaţiei, cu inspectoratele şcolare, echipele intersectoriale locale etc.). ANPDCA consideră că în general colaborarea este foarte bună cu toţi actorii implicaţi în asistenţa victimelor traficului de persoane.

Reprezentanţii DGASPC menţionează faptul că pentru asistenţa copiilor victime ale traficului colaborează atât cu ONG-uri[185] cât şi cu instituţii publice (inclusiv cu alte DGASPC-uri). Colaborarea vizează facilitarea accesului copiilor victime la servicii specializate (adăpost, consiliere psihologică pentru victimele violenţei sau specifice pentru victimele traficului de persoane etc.). Marea majoritate a respondenţilor reprezentanţi ai DGASPC au apreciat calitatea colaborării şi a serviciilor oferite de instituţiile/organizaţiile furnizoare de servicii sociale ca fiind una foarte bună. Aceştia menţionând faptul că mai puţin bine se colaborează uneori cu SPAS-urile şi DAS-urile, având o comunicare deficitară din cauza faptului că aceştia simt presiunea cazurilor pe care le primesc, pe lângă multe alte situaţii pe care trebuie să le rezolve.

[184] Reprezentantul ANITP menționează organizațiile Salvați Copiii, Asociația eLiberare.

[185] Participanții la cercetare din cadrul DGASPC menționează colaborarea cu Fundația „Familia", Crucea Albastră (persoane toxico-dependente); Asociația Luthelo (victime ale violenței domestice); Asociația Estera (victime ale violenței domestice); Asociația Betania (pentru cazarea victimei în centru); Fundația People to People (acordă servicii victimelor traficului de persoane), Asociația Institutul Bucovina.

Pentru asistența copiilor victime DGASPC mai colaborează cu centrele regionale pentru prevenirea, evaluarea și consilierea consumatorilor de droguri (CePECA), spitale de urgență, institutele de medicină legală (IML), direcțiile județene de sănătate publică, spitale de psihiatrie, centrele de sănătate mintală pentru copii; inspectoratele școlar județene; agențiile județene pentru ocuparea forței de muncă, centrele județene de resurse și asistență educațională și ANPDCA. DGASPC mai colaborează cu BCCO, ANITP, DIICOT, DCCO și inspectoratele de jandarmerie județene. În general, reprezentanții DGASPC apreciază colaborarea cu alte instituții cu rol în protecția și asistența copiilor victime ale traficului de ființe umane ca fiind bună, totodată o parte dintre aceștia menționând și faptul că mereu se poate mai bine.

Specialiștii din cadrul CR ale ANITP menționează DGASPC ca fiind principala instituție cu care colaborează pentru asistența copiilor victimă ale traficului, alături de ONG-uri[186]. Colaborarea constă în implicarea activă în diverse etape ale managementului de caz (identificare, asistență și monitorizare și post asistență), pentru monitorizarea planurilor de intervenție. Principalele instituții care furnizează servicii complementare relevante pentru asistența victimelor minore ale traficului cu care colaborează CR ale ANITP sunt centrele de prevenire, evaluare si consiliere antidrog, agențiile județene pentru ocuparea forței de muncă („minorii care urmează să fie adulți și termină școala, și sunt victime ale traficului de persoane, ei trebuie ajutați să se încadreze în societate, în planul muncii"), casele județene de asigurări de sănătate. CR ale ANITP mai colaborează cu Poliția de Frontieră (pentru identificare), iar pentru activități de prevenire cu inspectoratele de jandarmi județene (activități de prevenire în școli și licee), inspectoratele școlare, prefecturile, Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților. Reprezentanții ANITP apreciază colaborarea cu instituțiile din domeniul asistenței victimelor traficului de ființe umane ca fiind bună. Aceștia menționează că mai puțin bine se colaborează cu unele DGASPC ca urmare a instabilității personalului, protocoalelor de colaborare care nu sunt respectate, sau a tendinței de a pasa responsabilitatea asistenței victimelor către alte instituții.

Organizațiile nonguvernamentale colaborează cu alte entități similare[187], DGASPC, direcțiile de asistență socială, cabinete private de psihoterapie, asistență juridică (pentru management de caz, servicii de ocupare, cazare, asistență specializată etc.). Organizațiile neguvernamentale apreciază colaborarea cu alte organizații similare ca fiind una bune. În ceea ce privește colaborarea cu instituțiile publice, experiențele sunt diferite, dar în general „omul sfințește locul". Colaborare excelentă au remarcat-o doar cu anumite persoane din instituții.

Pe lângă instituțiile furnizoare de servicii de asistență socială și psihologică organizațiile nonguvernamentale mai colaborează și cu instituțiile de învățământ și inspectorate școlare (pentru integrare școlară/păstrarea copiilor în școală), AJOFM, inspectoratele de poliție județene, DIICOT, cu poliția de frontieră, ISU, BCCO, direcțiile de sănătate publică, biserica, Inspecția Muncii, ANPDCA, Agenția Națională Antidrog. Respondenții descriu în cuvinte pozitive colaborarea cu instituțiile menționate (rezultat al cadrului legal suportiv sau al intereselor instituționale comune).

[186] Asociația Micu Bogdan, International Justice Mission, Justice and Care, Fundația World Vision, Asociația ROR, ADPARE, Fundația People to People.

[187] Participanții din cadrul DGASPC menționează organizațiile Hope and Home for Children, Salvați Copiii, Platforma Protect, Asociația Generație Tânără, Asociația Logos Mission.

Inspectoratul General al Poliţiei de Frontieră colaborează cu DGASPC, organizaţii nonguvernamentale[188]. Nu colaborează cu instituţii care oferă servicii complementare celor pentru victimele traficului de minori (violenţă domestică, consum de droguri etc.) pentru că referirea se face către ANITP. IGPF apreciază că în general colaborarea interinstituţională este una bună, menţionând totuşi că în anumite momente, unele DGASPC nu răspund suficient de prompt la solicitările de sprijin pentru asistenţa minorilor în situaţii de risc. IGPF mai colaborează cu Inspectoratul General pentru Imigrări (în contextul cetăţenilor minori din ţări terţe), cu prefecturile, experienţele fiind diverse. Dificultăţi au fost identificate în contextul nevoii de a aloca sume pentru cazarea unor persoane migrante vulnerabile, dar şi acestea au găsit în final o soluţionare.

Unii dintre participanţii la studiu descriu colaborări foarte bune cu BCCO, considerând în acelaşi timp că reprezentanţii altor structuri din cadrul poliţiei nu vor identifica copii victimă în lipsa unei specializări. Participanţii menţionează experienţe diverse în relaţionarea cu reprezentanţii organelor de cercetare penală, de la o regiune la alta. În unele situaţii aceştia întârzie să răspundă la sesizările privind suspiciuni de trafic de persoane (de exemplu în cazul minorilor cu vârste mai mari se aşteaptă depunerea unei plângeri pentru a pune în mişcare începerea urmăririi penale).

III.5.5 Cunoştinţe şi abilităţi necesare specialiştilor care lucrează cu copii victime ale traficului. Opinia participanţilor la studiu

Din punctul de vedere al ANITP profesioniştii care furnizează servicii de asistenţă pentru copiii victime trebuie să trebuie să aibă cunoştinţe şi abilităţi de comunicare, de psihologia dezvoltării, elemente de psihologia traumei. În general specialiştii (inclusiv din DGASPC) nu deţin cunoştinţele necesare de victimologie. În domeniul serviciilor sociale există câteva organizaţii non-guvernamentale care au servicii specializate pentru victime şi care au personal specializat şi experimentat.

Reprezentanţii CR ale ANITP menţionează o serie de cunoştinţe şi abilităţi pe care trebuie să le aibă investigatorii care lucrează cu copiii victime ale traficului de minori, printre care: elemente de psihologie (victimologie, psihologia traumei, etapele de dezvoltare ale copilului, cunoaşterea unor elemente de minime cunoştinţe în victimologie în vederea evitării victimizării secundare), abilităţi şi tehnici de audiere a copiilor (ascultare activă, empatie, etc.). Reprezentanţii ANITP au experienţe diferite în ceea ce priveşte deţinerea de către investigatorii cu care colaborează a abilităţilor şi cunoştinţelor relevante. Unii menţionează că aceştia „au abilităţi minime de empatie şi răbdare, foarte puţin de psihologia traumei şi mai puţin de psihologia vârstelor, iar ascultarea activă absolut deloc” şi nu au studii, alţii se declară mulţumiţi cu privire la abilităţile şi cunoştinţele pe care investigatorii le deţin.

Referindu-se la cunoştinţele şi abilităţile pe care trebuie să le deţină specialiştii care furnizează servicii de asistenţă pentru copiii victime ale traficului, reprezentanţii CR ale ANITP menţionează specializarea pe munca copiilor victime ale traficului (inclusiv un update continuu cu privire la metodele noi de racolare), abilităţi de comunicare, de securizare emoţională a minorului, cunoştinţe şi abilităţi de adaptare la nevoile specifice etapei de dezvoltarea a copilului. Profesioniştii care lucrează în domeniul asistenţei victimelor au abilităţile necesare, consideră reprezentanţii ANITP.

Reprezentantul Inspectoratului General al Poliţiei de Frontieră a menţionat faptul că profesioniştii care lucrează cu copii victime ale traficului de minori trebuie să dea dovadă de un grad înalt de empatie; ei trebuie să deţină cunoştinţe specifice referitoare la fenomenul traficului de minori şi cu privire la impactul acestuia asupra victimelor.

[188] Fundatia Consiliul National Roman pentru Refugiati (CNRR), ADPARE, AIDRom, CARITAS, Asociaţia Necuvinte.

Este importantă şi dezvoltarea de abilităţi care să faciliteze evitarea retraumatizarea victimelor, informaţii şi abilităţi de lucru cu profesionişti cu roluri diverse, cunoştinţe legate de psihologia victimei. Cu privire la deţinerea acestor cunoştinţe şi abilităţi de către specialişti, acesta a afirmat că profesioniştii din domeniul social deţin aceste abilităţi. Consideră însă că, deşi cei din structurile implicate în cercetarea penală a cazurilor de trafic de minori (B.C.C.O, D.C.C.) şi chiar şi poliţişti de frontieră au participat ocazional la activităţi organizate de către ANITP, o dimensiune care a rămas neacoperită este cea a colaborării între instituţiile de aplicare a legii şi cele care oferă asistenţă (pentru care sunt necesare întâlniri şi formări comune).

Un raport al Comisiei parlamentare de anchetă privind situaţia cazurilor copiilor dispăruţi (categorie de copii din care fac parte şi copiii victime ale traficului de minori) subliniază "existenţa unui număr mare de angajaţi din sistem care nu au studii de specialitate, care nu au cum să analizeze şi să intervină corect în terapia copiilor. Mai mult, se resimte lipsa unor cursuri de formare de aptitudini pentru consilierea psihologică din cadrul DGASPC-urilor"[189].

III.5.6 Percepţia specialiştilor cu privire la „Mecanismul naţional de identificare şi referire a victimelor traficului de persoane (MNIR)"

Mecanismului naţional de identificare şi referire a victimelor traficului de persoane (MNIR) are ca obiect stabilirea modalităţilor de identificare a victimelor traficului de persoane şi a procedurii de încredinţare a acestora către furnizorii de servicii de protecţie şi asistenţă[190].

Monitorizarea funcţionării „Mecanismului naţional de identificare şi referire a victimelor traficului de persoane" este asigurată de către Agenţia Naţională împotriva Traficului de Persoane[191].

Reprezentantul ANPDCA menţionează faptul că în actuala versiune a MNIR asistenţa copiilor victimă se regăseşte specificată mai clar decât anterior, când era abordată împreună cu cea a adulţilor. Importantă este acum cunoaşterea acestor prevederi de către actorii relevanţi. Acest punct de vedere este susţinut şi de unii reprezentanţii CR ale ANITP consideră că MNIR este un document util, dar care ar fi trebuit să conţină orientări mai specifice precum şi proceduri specifice de lucru. Ei subliniază faptul că MNIR ar trebui mai bine cunoscut şi respectat de către toate instituţiile care au aderat la mecanism.

Reprezentantul Inspectoratului General al Poliţiei de Frontieră remarcă faptul că noul MNIR nu conţine prea multe în ceea ce priveşte situaţia minorilor terţi victime a traficului de fiinţe umane. "Dacă aceştia nu au un statut pe teritoriul României, dacă nu doresc să ceară azil sau dacă provin dintr-o zonă de conflict şi nu se încadrează pentru solicitare de azil, nu beneficiază de drepturi, nu beneficiază de asistenţă medicală etc.".

Din punctul de vedere al reprezentanţilor DGASPC MNIR este util pentru că ajută în a clarifica anumite etape, anumite aspecte (cum ar fi munca în echipă şi sistematizarea la nivel de ţară). Ei consideră că procedural ajută foarte mult în instrumentarea cazurilor.

[189] Raportul Comisiei parlamentare de anchetă privind situaţia cazurilor copiilor dispăruţi, 2020

[190] HOTĂRÂRE nr. 88 din 31 ianuarie 2023 pentru aprobarea Mecanismului naţional de identificare şi referire a victimelor traficului de persoane

[191] ORDONANŢĂ DE URGENŢĂ nr. 41 din 27 aprilie 2011 pentru modificarea Legii nr. 678/2001 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane.

Organizaţiile nonguvernamentale participante la studiu consideră că MNIR nu este suficient cunoscut şi aplicat. În plus acestea recomandă crearea unui mecanism care să se focuseze pe copil şi promovarea unei abordări a cazurilor de copii victime ale traficului de tip „*trauma informed care*”[192].

[192] Un program, organizaţie, sau sistem care este informat cu privire la traumă („trauma informed”) înţelege impactul pe scară largă a traumei şi căile potenţiale de recuperare; recunoaşte semnele şi simptomele de traumă la clienţi, familie, specialişti, şi la alte persoane implicate; şi răspunde prin integrarea pe deplin a cunoştinţelor despre traumă în politici, proceduri, şi practici, şi încearcă să prevină în mod activ re-traumatizarea („Substance Abuse and Mental Health Services Administration. SAMHSA's Concept of Trauma and Guidance for a Trauma-Informed Approach”. HHS Publication No. (SMA) 14-4884. Rockville, MD: Substance Abuse and Mental Health Services Administration, 2014).

3. Recomandări

Identificarea

Statisticile privitoare la copiii victime ale traficului de persoane nu diferă major între diversele surse, în perioada de referinţă (2020-2022). Majoritatea experţilor consultaţi subliniază însă că foarte probabil numărul copiilor victime este mult mai mare şi invocă o serie de factori care afectează detectarea acestora, indicând totodată modalităţi pe care le consideră ca fiind eficiente în optimizarea identificării şi asistenţei acestei categorii de copii vulnerabili. Specialiştii identifică şi anumite categorii de copii care sunt în mod deosebit vulnerabili la trafic şi din care provin, cel mai probabil, copiii neidentificaţi.

Recomandarea nr. 1: Recomandăm creşterea eforturilor de identificare a copiilor victime ale traficului de persoane, direcţionate în special:

· către copii din categoriile greu de identificat (acţiuni de informare, conştientizare, programe desfăşurate în mediul şcolar cu privire la modalităţile de recrutare şi formele de exploatare şi cu privire la modalităţile prin care pot fi raportate cazurile de trafic),;

· specialişti care intră în contact cu copiii victime (formarea cu privire la semnele şi indicatorii de trafic şi cu privire la canalele de raportare a acestor cazuri),

· comunităţi rurale şi/sau comunităţi închise (cu privire la impactul traficului de minori asupra victimelor, cu privire la semnele şi indicatorii de trafic şi cu privire la canalele de raportare a acestor cazuri); eforturi suplimentare ar trebui concentrate în judeţele şi ţările din care provin în mod constant un număr mare de victime.

· părinţi (cu privire la impactul traficului asupra copiilor victime).

Date cu privire la faptele penale asociate traficului de minori în urma cărora au fost identificaţi copii victime ale traficului nu sunt înregistrate. În practică identificarea de copii victime în urma cercetării acestui gen de fapte se realizează rareori.

Recomandarea nr. 2: În condiţiile în care infracţiunea de trafic de persoane este adesea asociată cu alte comiterea de alte fapte penale, specialiştii din structurile de urmărire penală sunt încurajaţi să verifice şi prezenţa semnelor şi indicatorilor de trafic de persoane, inclusiv trafic de minori.

Creşterea capacităţii specialiştilor

Identificarea copiilor victime, furnizarea de servicii de asistenţă, protecţia drepturilor copilului în procedurile penale sunt asociate cu pregătirea pe teme specifice a profesioniştilor implicaţi.

Recomandarea nr. 3. Dezvoltarea unor programe standard pentru formarea iniţială şi continuă a specialiştilor care lucrează cu copiii victime ale traficului de persoane, în colaborare cu Colegiul Naţional al Asistenţilor Sociali din România, Colegiul Psihologilor, Institutul Naţional al Magistraturii, Direcţia Pregătire Profesională din cadrul Inspectoratului General al Poliţiei Române, Colegiul Medicilor ş.a.

Prevenirea şi asistenţa

Copiii victime ale traficului nu beneficiază de acele servicii de care au nevoie, unde au nevoie. În prezent calitatea serviciilor furnizate şi siguranţa copiilor nu pot fi evaluate/garantate, în condiţiile în care o parte dintre acestea nu sunt licenţiate.

Pentru serviciile destinate copilului victimă a traficului de ființe umane nu există un standard specific de organizare ca centru de zi, ci doar ca centru rezidențial (spre deosebire de serviciile pentru adulți). Asta în condițiile în care, spun participanții la studiu, majoritatea copiilor ar avea nevoie de servicii furnizate în această formă. Existența mai multor tipuri de servicii (rezidențiale sau de zi) este asociată cu o mai bună prevenire, identificare și asistență a copiilor victime ale traficului.

Legislația în domeniu privește fetele și femeile ca fiind în mod deosebit vulnerabile la traficul de ființe umane. Această atitudine poate avea însă un efect negativ asupra modului în care sunt tratați băieții victime, care devin mai puțini vizibili. Totuși, analiza relevanței genului în evaluarea vulnerabilității la trafic trebuie făcută separat, pe tipuri de exploatare.

Recomandarea nr. 4. Organizarea de campanii de informare/conștientizare care să țină cont de specificul de gen corespunzător diverselor forme de exploatare.

Principalele provocări în asistența copiilor victime ale traficului de minori identificate de participanții la cercetare sunt: colaborarea cu familia; asigurarea resurselor pentru participarea copilului la diverse activități de asistență; refuzul victimei de a colabora, vârsta copilului victimă, lipsa specialiștilor, fluctuația personalului specializat, supraîncărcarea, personalul insuficient pregătit, lipsa serviciilor în cadrul primăriilor de domiciliu (centre de zi), modelele culturale care favorizează retraficarea.

Specialiștii participanți la cercetare oferă sugestii pentru îmbunătățirea asistenței copiilor victime ale traficului de minori: asigurarea resurselor umane la nivelul DGASPC; asigurarea finanțării serviciilor de asistență (publice și private); elaborarea unor proceduri clare, cu atribuțiile fiecărui actor, pe diferite etape; formarea specialiștilor (judecători, polițiști, asistenți sociali, psihologi, avocați, executori judecătorești etc.); specializarea investigatorilor pe tema traficului de persoane, pe lucrul cu minorii victime, formarea actorilor formali și informali (preoți, cadre medicale, studenți la medicină, cu cei care lucrează în camerele de gardă, personal din cadrul echipelor mobile care intervin în cazuri de urgență, diverse categorii profesionale care pot să intre în contact cu copii vulnerabili); un program coerent de pregătire a specialiștilor; crearea unor centre rezidențiale regionale pentru copilul victimă a traficului (după organizarea ANITP); crearea unor centre de zi pentru reabilitarea copiilor victimă a traficului de persoane; activarea consiliilor comunitare consultative; monitorizarea proactivă a copiilor în situație de risc; crearea unui fond pentru victimele infracțiunilor; schimbări legislative pentru diferențierea clară dintre traficul de persoane și alte infracțiuni; eliminarea principiului teritorialității în furnizarea asistenței; testarea medicală gratuită a copiilor care au fost exploatați în industria sexului; realizarea unor metodologii de identificare a victimelor traficului de ființe umane în punctele de trecere a frontierei; aplicație de semnalare pe telefon (informare, identificare); includerea opiniei minorului în deciziile care îl privesc; pe parcursului asistenței acestuia; campanii de informare la nivel de comunități și acțiuni desfășurate în echipa multidisciplinară.

Exemple de bune practici sunt menționate de respondenți din activitatea furnizorilor organizațiilor publice și private: activitatea Asociației Reaching Out, activitatea DGASPC Cluj de la Câmpia Turzii (de asistență a copiilor victimă); capacitatea de adaptare a personalului ANITP la restricțiile din pandemie, când au desfășurat activități de asistență și monitorizare online; asigurarea expertizei legată de asistența victimelor traficului în timpul audierilor de către personalul ANITP, programele educaționale implementate în școli (Asociația eLiberare).

Participanţii la cercetare subliniază şi o serie de factori care au contribuit la succesul în asistenţa copiilor victime identificaţi în practică: stabilirea de relaţii de colaborare personale, specializarea avocaţilor pe problematica traficului de fiinţe umane, expertiza psihologică extrajudiciară care poate fi folosită în dosarul penal, lucrul în echipă interinstituţională şi integrat şi cu întreaga familie, programe de asistenţă diferite în funcţie de metoda de recrutare şi tipul de exploatare; serviciile integrate şi serviciile cu cazare sau adăpost.

Mediul de proveniență al victimelor este în principal cel rural, dar procentul celor care provin din mediul urban este asemănător. Zonele de exploatare, atât la nivel naţional şi internaţional sunt relativ aceleaşi în perioada 2020-2022.

Mulţi copii victimă nu doresc să primească servicii sau renunţă după 2-3 întâlniri de consiliere, spun specialiştii intervievaţi. Aproximativ jumătate dintre victimele minore nu doresc să beneficieze de perioadă de recuperare şi reflecţie), fapt care afectează accesarea unor drepturi.

Există exemple pozitive dar şi probleme în ceea ce priveşte colaborarea interinstituţională pentru asistenţa şi protecţia copiilor victimă. Unii profesionişti şi unele victime ezită sau refuză să colaboreze cu profesioniştii care oferă protecţie şi asistenţă copiilor victime.

Procentul copiilor obligaţi la diversele forme de exploatare sexuală (principala formă de exploatare a acestei categorii de victime) este în scădere. La fel şi vârsta victimelor. Aceste tendinţe nu indică neapărat o scădere a interesului traficanţilor faţă de anumite forme de exploatare, sau categorii de vârste, ci mai degrabă schimbări în abordările acestora care fac mai dificilă detectarea.

Identificarea unor minori victime ale traficului cetăţeni străini sau apatrizi în România este rară (un singur caz în ultimii trei ani, în condiţiile în care în ultimul an au tranzitat teritoriul naţional peste 3,9 milioane de refugiaţi din Ucraina, o mare parte copii), iar persoanele migrante sunt considerate a fi între categoriile cele mai vulnerabile la trafic.

Recomandarea nr. 5. Realizarea unor campanii de informare/conştientizare care să vizeze cetăţenii străini cu privire la riscurile de trafic şi canalele de raportare (în centrele de recepţie, în comunităţile de migranţi, în cadrul unităţilor de învăţământ superior unde studiază cetăţeni străini etc.).

Recomandarea nr. 6: Promovarea faptului că notificarea cazurilor de trafic poate fi făcută anonim, precum şi a faptului că datele despre victime pot fi înregistrate sub anonimat.

Recomandarea nr. 7. Dezvoltarea unor standarde minime de calitate pentru servicii sociale organizate ca centre de zi dedicate copiilor victime ale traficului de persoane.

Recomandarea nr. 8. Asigurarea unui fond pentru acoperirea costurilor legate asistenţa copiilor (costuri de deplasare, servicii medicale, inclusiv testare etc.);

Recomandarea nr. 9. Crearea unui program de finanţare a serviciilor de asistenţă a victimelor traficului pentru subcontractarea de servicii specializate de la furnizori privaţi;

Recomandarea nr. 10. Activarea şi susţinerea activităţii consiliilor comunitare consultative pentru a facilita informarea şi conştientizarea comunităţilor cu privire la impactul traficului de copii, identificarea şi asistenţa victimelor;

Utilizarea datelor colectate

ANPDCA colectează date complexe referitoare la copiii victime identificaţi. În acelaşi timp aceste date sunt colectate manual, de către persoane care nu sunt specializate pe temele pe care colectează informaţii. Aceste date sunt nepublice iar ANPDCA nu realizează studii şi analize tematice pe tema traficului de minori, pe baza acestor date.

Colectarea datelor cu privire la grupurile vulnerabile a fost extinsă şi la copiii refugiaţi din Ucraina, prin intermediul aplicației Primero. Participanţii la studiu nu au putut indica modalităţi prin care aceste date sunt valorificate pentru identificarea victimelor minore ale traficului de persoane.

Recomandarea nr. 11. Publicarea informaţiilor colectate de ANPDCA referitoare la asistența victimelor traficului de minori sub formă de date deschise (www.data.gov.ro).

Recomandarea nr. 12. Realizarea de către ANPDCA a unor rapoarte tematice periodice pe domeniile pe care colectează date.

Recomandarea nr. 13. Identificarea unor modalităţi practice prin care datele colectate referitoare la grupurile vulnerabile pot fi utilizate pentru susținerea abordărilor destinate identificării copiilor victime, inclusiv a copiilor care nu sunt cetăţeni români dar se află pe/tranzitează teritoriul României.

Direcţii viitoare

Recomandarea nr. 14. Studierea cauzelor pentru care un procent însemnat dintre victimele minore nu doresc să beneficieze de perioadă de recuperare şi reflecţie, a legăturii dintre această atitudine şi renunțarea la servicii de asistență, precum şi a impactului renunțării asupra reabilitării copiilor victime.

Recomandarea nr. 15. Completarea perspectivei oferite de prezentul studiu cu cea a copiilor în risc de trafic şi a celor victime şi a părinților/persoanelor de îngrijire a acestora.

Anexa I – Definiţii[193]

Traficul de persoane

În conformitate cu art. 210 din Codul penal român, existenţa infracţiunii de trafic de persoane presupune îndeplinirea concomitentă a 3 categorii de condiţii, după cum urmează:

Acţiunea: recrutarea, transportarea, transferarea, adăpostirea sau primirea unei persoane, caz în care pot fi realizate una sau mai multe acţiuni;

Mijlocul: prin constrângere, răpire, inducere în eroare sau abuz de autoritate, profitând de imposibilitatea de a se apăra sau de a-şi exprima voinţa ori de starea de vădită vulnerabilitate a acelei persoane; prin oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori de alte foloase în schimbul consimţământului persoanei care are autoritate asupra acelei persoane;

Scopul: exploatarea persoanei.

În lipsa existenţei oricăreia dintre aceste categorii de condiţii, fapta nu poate fi considerată infracţiunea de trafic de persoane.

Traficul de minori

Aşa cum prevede art. 211 din C. pen., traficul de minori reprezintă recrutarea, transportarea, transferarea, adăpostirea sau primirea unui minor, în scopul exploatării acestuia.

În cazul infracţiunii de trafic de minori nu este necesară îndeplinirea condiţiilor privind mijloacele prevăzute la infracţiunea de trafic de persoane.

Exploatarea

În conformitate cu art. 182 C. pen., prin exploatarea unei persoane se înţelege realizarea oricăreia dintre următoarele acţiuni: supunerea la executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii, în mod forţat; ţinerea în stare de sclavie sau alte procedee asemănătoare de lipsire de libertate ori de aservire; obligarea la practicarea prostituţiei, la manifestări pornografice în vederea producerii şi difuzării de materiale pornografice sau la alte forme de exploatare sexuală; obligarea la practicarea cerşetoriei; prelevarea de organe, ţesuturi sau celule de origine umană, în mod ilegal.

Victima traficului de persoane

Subiectul pasiv al faptelor prevăzute la art. 210, 211, 264 şi 374 din Codul penal sau al tentativei la una dintre aceste fapte. Nu prezintă importanţă dacă victima participă sau nu în procesul penal în calitate de persoană vătămată.

Orice persoană fizică despre care există informaţii că a suferit o vătămare fizică sau psihică, o suferinţă emoţională, o pierdere economică sau o vătămare gravă a drepturilor sale fundamentale, prin acţiuni sau inacţiuni care încalcă legislaţia penală în materia prevenirii şi combaterii traficului de persoane.

[193] Conform HOTĂRÂRE nr. 88 din 31 ianuarie 2023 pentru aprobarea Mecanismului naţional de identificare şi referire a victimelor traficului de persoane.

Consimţământul victimei, în ceea ce priveşte infracţiunile de trafic de persoane şi trafic de minori, nu constituie cauză justificativă.

Victima potenţială a traficului de persoane - persoana detectată înainte de a fi exploatată, în timpul exploatării sau după ce a evadat din situaţia de trafic şi care prezintă indicii specifice procesului de trafic.

Victima prezumată a traficului de persoane - persoana despre care există indicatori că a fost traficată, decizia privind statutul acesteia realizându-se în baza unui interviu iniţial de identificare.

Victima identificată a traficului de persoane - este victima prezumată care, în urma coroborării datelor şi informaţiilor suplimentare, îşi capătă statut de victimă a traficului de persoane conform prevederilor legale.

Victima minoră - persoana cu vârsta mai mică de 18 ani, subiect pasiv al infracţiunii de trafic de minori.

Victima cetăţean străin - victima traficului de persoane care nu are cetăţenia română, cetăţenia unui alt stat membru al Uniunii Europene sau al Spaţiului Economic European ori cetăţenia Confederaţiei Elveţiene.

Victima apatrid - străinul, victima traficului de persoane, care nu are cetăţenia niciunui stat.

Victima cetăţean al Uniunii Europene - victima traficului de persoane care are cetăţenia unuia dintre statele membre ale Uniunii Europene, altul decât România.

Victima cetăţean străin beneficiar al art. 50 din Tratatul privind Uniunea Europeană - victima traficului de persoane, cetăţean britanic care se află în România şi continuă să îşi aibă reşedinţa pe teritoriul României după încheierea perioadei de tranziţie, membrii de familie ai acestuia care îl însoţesc sau care i se alătură ulterior încheierii perioadei de tranziţie în cazul în care aveau calitatea de membri de familie înainte de încheierea acesteia, precum şi copiii născuţi sau adoptaţi după încheierea perioadei de tranziţie.

Ţara de origine sau de reşedinţă

Ţară al cărei cetăţean este victima, în cazul cetăţeanului străin, sau, dacă acesta deţine mai multe cetăţenii, fiecare ţară al cărei cetăţean este victimă. În cazul apatrizilor, ţara sau ţările în care aceştia îşi au reşedinţa obişnuită.

Ţara de destinaţie

Ţara în care persoana a fost/este/ urmează să fie exploatată.

Detectarea victimei

Detectarea victimei traficului de persoane este acţiunea care presupune depistarea indiciilor care sugerează o posibilă situaţie de trafic şi a victimelor potenţiale, determinând sesizarea organelor de urmărire penală sau notificarea către ANITP/furnizori publici sau privaţi cu servicii specializate pentru victimele traficului de

persoane.

În cazul minorilor victime ale traficului, profesioniştii sunt obligaţi să semnaleze cazul la DGASPC, la numărul unic naţional 119, potrivit prevederilor art. 96 din Legea nr. 272/2004 privind protecţia şi promovarea drepturilor copilului, republicată, cu modificările şi completările ulterioare.

Identificarea victimelor traficului de persoane

Identificarea victimelor traficului de persoane este procesul de evaluare şi constatare a faptului că o persoană este victimă a traficului de persoane. Constituie prima etapă a mecanismului de identificare şi referire. Identificarea victimei traficului de persoane va ţine cont atât de perspectiva legală, cât şi de perspectiva victimologică.

Indicii/indicatori de identificare

Indiciile/indicatorii de identificare sunt semne care pot indica faptul că, în cazul persoanei, s-au folosit elemente componente ale traficului de persoane: acţiuni/mijloace/scop, respectiv că aceasta se află/s-a aflat în situaţie de exploatare, ca urmare a unei infracţiuni de trafic de persoane. Analiza indiciilor/indicatorilor se realizează conform Anexei nr. 1, care face parte integrantă din prezentul mecanism.

Evaluarea riscurilor şi a nevoilor

Acţiune realizată cu scopul de a identifica şi evalua riscurile asociate situaţiei în care se află persoana traficată şi în baza căreia se va lua decizia privind asistarea şi protejarea persoanei: în ţara de origine sau destinaţie; într-o locuinţă protejată/centru rezidenţial sau în familie sau privind repatrierea acesteia. Evaluarea riscurilor şi a nevoilor reprezintă un proces continuu, care se va realiza de la primul contact cu victima şi până la finalul programului de asistenţă şi protecţie în care aceasta este inclusă. Evaluarea riscurilor şi a nevoilor se realizează pe 2 direcţii: evaluarea din punctul de vedere al securităţii personale, cu sprijinul poliţiei şi evaluarea din punctul de vedere al sănătăţii fizice, psihologice şi nevoilor de asistenţă, de către furnizorul de asistenţă, în colaborare cu parteneri cu responsabilităţi în protecţia şi asistenţa victimelor.

Abuz al unei stări de vulnerabilitate

În identificarea victimei traficului de persoane, se va avea în vedere vulnerabilitatea personală, situaţională sau circumstanţială, intervenită anterior traficului şi care a predispus persoana la această formă de victimizare. Vulnerabilitatea persoanei include: istoric de abuz/neglijare în familia de origine; sărăcie; dizabilitate; factori ce ţin de comunitate şi excluziune socială; migraţie nereglementată; proveniența dintr-o zonă cu conflicte armate. În procesele de trafic, recrutorul/traficantul se foloseşte în mod intenţionat de vulnerabilitatea persoanei în scopul exploatării sale, astfel încât persoana ajunge să considere că dându-şi acordul pentru forma de exploatare e singura alternativă reală şi acceptabilă pentru situaţia în care se află. Caracteristicile personale ale victimelor şi circumstanţele în care se află vor fi luate în calcul de specialistul implicat în identificarea persoanei, în ceea ce priveşte stabilirea abuzului stării de vulnerabilitate.

Victimizare secundară/revictimizare

- trauma suferită de victimă, care nu apare ca un rezultat direct al faptei penale, ci prin reacţia inadecvată faţă de victimă a instituţiilor şi a persoanelor cu care aceasta intră în contact.

Referirea

Încredinţarea victimei traficului de persoane către furnizorii publici sau privaţi de servicii specializate de protecţie şi asistenţă în conformitate cu nevoile lor specifice.

În funcţie de nevoile specifice ale victimelor şi de disponibilitatea serviciilor, referirea se poate realiza şi către serviciile de sprijin pentru victimele infracţiunilor sau alte servicii specializate, în cazul adulţilor, şi la serviciile specializate pentru copiii victime ale violenţei, în cazul copiilor.

Asistenţa victimelor traficului de persoane

Măsuri, programe şi servicii specializate implementate de organizaţii neguvernamentale, autorităţi locale sau prin colaborarea dintre cele două, care pot include, fără a fi limitate la: asistenţa rezidenţială, medicală, psihologică, materială, educaţională, legală şi reinserţie profesională. Programele de asistenţă pot fi furnizate în regim de criză, pe termen mediu şi lung, atât în ţările de origine, cât şi destinaţie.

Protecţia victimelor traficului de persoane

Componenta esenţială a oricărui program de asistenţă, atât în ceea ce priveşte măsurile luate pentru siguranţa fizică, cât şi pentru consolidarea perspectivelor de (re)integrare socială a victimei atât în ţara de origine, cât şi în cea de destinaţie sau într-un stat terţ.

Beneficiar al programului de protecţie şi asistenţă

Victima traficului de persoane inclusă într-un program de servicii de protecţie şi asistenţă în criză, de lungă durată, în vederea reintegrării sociale, în vederea repatrierii, organizat de un furnizor privat sau public de servicii specializate.

Serviciu specializat în domeniul traficului de persoane

Serviciile specializate în asistenţa victimelor traficului de persoane sunt acordate de către specialişti în domeniu şi care au drept scop menţinerea, refacerea şi dezvoltarea capacităţilor individuale pentru depăşirea situaţiei de dificultate în care se află victima şi familia acesteia şi care impun un şir de intervenţii complexe ce pot include orice combinaţie cu alte servicii specializate în domenii precum toxicodependenţă, violenţă domestică, persoane care trăiesc cu HIV/SIDA, probleme de sănătate mintală).

Perioada de recuperare şi reflecţie

Drept acordat victimelor traficului de persoane cetăţeni români sau străini de a avea până la 90 de zile la dispoziţie pentru a se stabiliza fizic, psihologic şi social, pentru a evita influenţa traficanţilor sau pentru a lua o decizie în cunoştinţă de cauză privind cooperarea cu autorităţile competente. În perioada de recuperare şi reflecţie, victimele traficului de persoane beneficiază de consiliere psihologică, de asistenţă medicală şi socială, de medicamente şi hrană, precum şi de cazare, la cerere, în centrele sau locuinţele protejate şi sunt informate cu privire la procedurile judiciare şi administrative aplicabile.

Manager/responsabil de caz

Specialistul, reprezentant al unui furnizor public sau privat de servicii sociale, care coordonează şi monitorizează implementarea tehnicilor şi procedurilor specifice intervenţiei de protecţie şi asistenţă specializată planificate pentru creşterea bunăstării fizice, emoţionale şi economice a victimei, beneficiară de servicii.

Mediator intercultural

Un profesionist care funcţionează ca intermediar între migranţi, autorităţi locale, organizaţii neguvernamentale, căutând să soluţioneze o situaţie de vulnerabilitate în care se găseşte migrantul, pentru facilitarea integrării acestuia în contextul social şi cultural al ţării gazdă. Profesionistul lucrează respectând principiile neutralităţii, secretului profesional şi medierii echidistante între instituţie şi beneficiar.

Repatrierea voluntară asistată

Procesul de pregătire a întoarcerii voluntare în ţara de origine sau de reşedinţă a unei persoane traficate pe teritoriul altui stat. Presupune o serie de acţiuni şi măsuri menite a asigura întoarcerea persoanei în condiţii de siguranţă, cu asistenţă specializată şi cu preluarea victimei(lor) în ţara de origine sau reşedinţă. În cazul persoanelor adulte, repatrierea se face în baza consimţământului acestora. În cazul copiilor români neînsoţiţi pe teritoriul altui stat, consimţământul nu este necesar, însă informarea este obligatorie şi se ţine cont de opinia acestora, în funcţie de vârsta şi gradul de maturitate.

Interesul superior al copilului*1)

*1) Convenţia ONU cu privire la Drepturile Copilului, 1989

Principiu în virtutea căruia statul se angajează, prin măsuri specifice, să asigure copilului protecţia şi îngrijirea adecvate, luând în considerare drepturile şi obligaţiile părinţilor. În determinarea interesului superior al copilului se au în vedere:

a) nevoile de dezvoltare fizică, psihologică, de educaţie şi sănătate, de securitate şi stabilitate şi apartenenţă la o familie;

b) opinia copilului, în funcţie de vârsta şi gradul de maturitate;

c) istoricul copilului, având în vedere, în mod special, situaţiile de abuz, neglijare, exploatare sau orice altă formă de violenţă asupra copilului, precum şi potenţialele situaţii de risc care pot interveni în viitor;

d) capacitatea părinţilor sau a persoanelor care urmează să se ocupe de creşterea şi îngrijirea copilului de a răspunde nevoilor concrete ale acestuia;

e) menţinerea relaţiilor personale cu persoanele faţă de care copilul a dezvoltat relaţii de ataşament.

(Re) Integrare

Procesul de recuperare şi integrarea economică şi socială în urma unei experienţe de trafic de persoane. Aceasta include asigurarea unui mediu stabil şi sigur, acces la un nivel de trai rezonabil, bunăstare mentală şi fizică, oportunităţi de dezvoltare personală, socială şi economică şi acces la sprijinul social şi emoţional. Aceasta poate implica întoarcerea în familia şi/sau comunitatea de origine. De asemenea, poate implica şi integrarea într-o nouă comunitate şi chiar într-o ţară nouă. Un aspect central al integrării reuşite este cel al abilitării, respectiv sprijinirea victimelor să dezvolte abilităţi de independenţă şi de autoprotecţie şi să se implice activ în recuperarea şi (re)integrarea lor.

Anexa II – Instrumente

A. Ghid de interviu cu specialişti din serviciile sociale dedicate asistenţei victimelor traficului de persoane/traficului de minori

– instituţii publice şi private locale/regionale –

Studiul pe care îl realizăm îşi propune să contribuie, prin cercetarea unor documente relevante şi consultarea opiniilor specialiştilor din domeniul asistenţei victimelor minore ale traficului de fiinţe umane, la identificarea unor soluţii practice pentru optimizarea identificării copiilor victimă, îmbunătăţirea colaborării interinstituţionale şi furnizarea de servicii de asistenţă de calitate.

Participarea la această cercetare calitativă este voluntară, iar dacă un respondent nu doreşte să participe sau se retrage în timpul discuţiei, el/ea poate oricând părăsi studiul. Informaţiile şi punctele de vedere formulate vor fi confidenţiale şi utilizate doar în scopul realizării prezentului studiu. Pentru a le utiliza vom avea nevoie de consimţământul dvs., acordat în scris.

Q1. Care este rolul dvs. în cadrul instituţiei?

Q2. Care sunt serviciile pe care le oferă instituţia dvs. pentru copiii victime ale traficului de persoane?

Q3. Aceste servicii fac parte dintr-un serviciu licenţiat dedicat copiilor victime ale traficului de persoane?

Q4. Dacă NU – de ce? Care sunt obstacolele în calea licenţierii unui serviciu social dedicat copiilor victime ale traficului de persoane?

Q5. Cum ajung copiii victime ale victime ale traficului de persoane la dvs.? Consideraţi că există copii victime ale traficului de persoane care nu ajung la serviciul dvs.?

Q6. Care sunt activităţile pe care le desfăşuraţi pentru asistenţa victimelor traficului de persoane? Care este parcursul unui copil în cadrul serviciului dvs.? Când se încheie acordarea asistenţei? De ce se încheie acordarea asistenţei?

Q7. Colaboraţi cu alţi furnizori de servicii complementare specializate în asistarea copiilor victimă ale traficului de persoane sau a altor categorii vulnerabile cărora victimele le pot aparţine (persoane toxico-dependente, victime ale violenţei domestice etc.)?

Dacă DA – Q8.

Dacă NU – Q10.

Q8. În ce constă colaborarea?

Q9. Cum apreciaţi calitatea serviciilor oferite de instituţiile/organizaţiile furnizoare de servicii sociale cu care colaboraţi?

Q10. Colaboraţi cu alte instituţii pentru protecţia şi asistenţa copiilor victime ale traficului de persoane?

Q11. Cum apreciaţi colaborarea cu aceste instituţii?

Q12. Cum utilizaţi datele culese din interacţiunea cu copiii victime ale traficului de persoane? Partajaţi aceste date cu alte instituţii? Care sunt aceste instituţii?

Q13. Consideraţi că statisticile privind numărul copiilor victime ale traficului de persoane reflectă numărul real al acestora?

Dacă NU – Q11.

Dacă DA – Q17.

Q14. De ce nu sunt detectaţi şi/sau identificaţi toţi copiii victime ale traficului de persoane?

Q15. Care sunt copiii victime ale traficului de persoane care nu sunt detectaţi şi/sau identificaţi?

Q16. Care sunt modalităţile eficiente de detectare/identificare a copiilor victime ale TFU?

Q17. Care sunt principalele provocări în asistenţa copiilor victime ale traficului de persoane?

Q18. Care sunt principalele bune practici identificate în asistenţa copiilor victimă ale traficului de persoane?

Q19. Ce credeţi că ar trebui de făcut/schimbat pentru îmbunătăţirea protecţia şi asistenţa copiilor victime ale traficului de persoane?

B. Ghid de interviu cu specialişti din instituţii de aplicare a legii
– instituţii publice locale –

Studiul pe care îl realizăm îşi propune să contribuie, prin cercetarea unor documente relevante şi consultarea opiniilor specialiştilor din domeniul asistenţei victimelor minore ale traficului de fiinţe umane, la identificarea unor soluţii practice pentru optimizarea identificării copiilor victimă, îmbunătăţirea colaborării interinstituţionale şi furnizarea de servicii de asistenţă de calitate.

Participarea la această cercetare calitativă este voluntară, iar dacă un respondent nu doreşte să participe sau se retrage în timpul discuţiei, el/ea poate oricând părăsi studiul. Informaţiile şi punctele de vedere formulate vor fi confidenţiale şi utilizate doar în scopul realizării prezentului studiu. Pentru a le utiliza vom avea nevoie de consimţământul dvs., acordat în scris.

Q1. Care este rolul dvs. în cadrul instituţiei?

Q2. Care sunt atribuţiile instituţiei pe care o reprezentaţi în protecţia copiilor victime ale TFU?

Q3. Cum ajung copiii victime ale traficului de persoane la dvs.? Care sunt categoriile de persoane şi instituţii care raportează cazurile de trafic? Consideraţi că există copii victime ale traficului de persoane care nu ajung la serviciul dvs.?

Q4. Consideraţi că statisticile privind numărul copiilor victime ale traficului de persoane reflectă numărul real al acestora?

Dacă NU – Q5.

Dacă DA – Q8.

Q5. De ce nu sunt detectaţi şi/sau identificaţi toţi copiii victime ale traficului de persoane?

Q6. Care sunt copiii victime ale traficului de persoane care nu sunt detectaţi şi/sau identificaţi?

Q7. Care sunt modalităţile eficiente de detectare/identificare a copiilor victime ale traficului de persoane?

Q8. Cu ce alţi specialişti din instituţii publice şi private din domeniul asistenţei copiilor victime ale traficului de persoane lucraţi?

Q9. În ce etape ale activităţii dvs. interacţionaţi cu instituţiile publice şi private din domeniul asistenţei copiilor victime ale traficului de persoane? Cum apreciaţi colaborarea cu aceste instituţii?

Q10. Colaboraţi cu alţi furnizori de servicii complementare specializate în asistarea copiilor victimă ale traficului de persoane sau a altor categorii vulnerabile cărora victimele le pot aparţine (persoane toxico-dependente, victime ale violenţei domestice etc.)?

Dacă DA – Q11.

Dacă NU – Q12.

Q11. În ce constă colaborarea? Cum apreciaţi colaborarea cu aceste instituţii?

Q12. Ce cunoştinţe şi abilităţi sunt necesare investigatorilor pentru efectuarea cercetării penale în cauzele cu copii victime ale traficului de persoane astfel încât impactul negativ al acestor proceduri asupra acestora să fie redus? În general, consideraţi că investigatorii au aceste cunoştinţe şi abilităţi/au participat la formări pe tema investigării cauzelor cu minori victime ale traficului de persoane /în ceea ce priveşte măsurile de protecţie?

Q13. Ce cunoştinţe şi abilităţi sunt necesare specialiştilor din alte instituţii cu care colaboraţi în timpul cercetării penale în cauzele cu copii victime ale traficului de persoane?

Q14. Specialiştii cu care colaboraţi, din alte instituţii, deţin aceste abilităţi (din servicii sociale dedicate copiilor victimă sau altor categorii vulnerabile)?

Q15. Care sunt principalele bune practici identificate în activitatea dvs. legate de asistenţa copiilor victimă ale traficului de persoane?

Q16. Ce credeţi că ar trebui de făcut/schimbat pentru îmbunătăţirea protecţia şi asistenţa copiilor victime ale traficului de persoane?

C. Ghid de interviu cu specialişti

ANITP (central şi regional)

Studiul pe care îl realizăm îşi propune să contribuie, prin cercetarea unor documente relevante şi consultarea opiniilor specialiştilor din domeniul asistenţei victimelor minore ale traficului de fiinţe umane, la identificarea unor soluţii practice pentru optimizarea identificării copiilor victimă, îmbunătăţirea colaborării interinstituţionale şi furnizarea de servicii de asistenţă de calitate.

Participarea la această cercetare calitativă este voluntară, iar dacă un respondent nu doreşte să participe sau se retrage în timpul discuţiei, el/ea poate oricând părăsi studiul. Informaţiile şi punctele de vedere formulate vor fi confidenţiale şi utilizate doar în scopul realizării prezentului studiu. Pentru a le utiliza vom avea nevoie de consimţământul dvs., acordat în scris.

Q1. Care este rolul dvs. în cadrul instituţiei?

Q2. Care sunt atribuţiile instituţiei pe care o reprezentaţi în protecţia copiilor victime ale TFU?

Q3. Cum ajung copiii victime ale traficului de persoane la dvs.? Consideraţi că există copii victime ale traficului de persoane care nu ajung la serviciul dvs.?

Q4. Cum colectaţi datele privind copiii victime? Ce date se colectează? Ce piedici sunt în colectarea de date? Consideraţi că statisticile privind numărul copiilor victime ale traficului de persoane reflectă numărul real al acestora?

Dacă NU – Q5.

Dacă DA – Q8.

Q5. De ce nu sunt detectaţi şi/sau identificaţi toţi copiii victime ale traficului de persoane?

Q6. Care sunt copiii victime ale traficului de persoane care nu sunt detectaţi şi/sau identificaţi?

Q7. Care sunt modalităţile eficiente de detectare/identificare a copiilor victime ale traficului de persoane?

Q8. Cu ce alţi specialişti din instituţii publice şi private din domeniul asistenţei copiilor victime ale traficului de persoane lucraţi?

Q9. În ce etape ale activităţii dvs. interacţionaţi cu instituţiile publice şi private din domeniul asistenţei copiilor victime ale traficului de persoane? Cum apreciaţi colaborarea cu aceste instituţii?

Q10. Colaboraţi cu alţi furnizori de servicii complementare specializate în asistarea copiilor victimă ale TFU sau a altor categorii vulnerabile cărora victimele le pot aparţine (persoane toxico-dependente, victime ale violenţei domestice etc.)?

Dacă DA – Q11.

Dacă NU – Q12.

servicii sociale dedicate copiilor victimă sau altor categorii vulnerabile)?

Q15. Care sunt principalele bune practici identificate în activitatea dvs. legate de asistenţa copiilor victimă ale traficului de persoane?

Q16. Ce credeţi că ar trebui de făcut/schimbat pentru îmbunătăţirea protecţia şi asistenţa copiilor victime ale traficului de persoane?

Q11. În ce constă colaborarea? Cum apreciaţi colaborarea cu aceste instituţii?

Q12. Ce cunoştinţe şi abilităţi sunt necesare investigatorilor pentru efectuarea cercetării penale în cauzele cu copii victime ale traficului de persoane astfel încât impactul negativ al acestor proceduri asupra acestora să fie redus? În general, consideraţi că investigatorii au aceste cunoştinţe şi abilităţi?

Q13. Ce cunoștințe și abilități sunt necesare specialiștilor din serviciile sociale dedicate asistenței copiilor victime ale traficului de persoane? În general, considerați că aceștia au cunoștințele și abilitățile necesare?

Q14. Care sunt principalele bune practici identificate în activitatea dvs. legate de asistența copiilor victimă ale traficului de persoane?

Q15. Ce credeți că ar trebui de făcut/schimbat pentru îmbunătățirea protecția și asistența copiilor victime ale traficului de persoane?

D. Ghid de interviu cu specialişti ANDPDCA

Studiul pe care îl realizăm îşi propune să contribuie, prin cercetarea unor documente relevante şi consultarea opiniilor specialiştilor din domeniul asistenţei victimelor minore ale traficului de fiinţe umane, la identificarea unor soluţii practice pentru optimizarea identificării copiilor victimă, îmbunătăţirea colaborării interinstituţionale şi furnizarea de servicii de asistenţă de calitate.

Participarea la această cercetare calitativă este voluntară, iar dacă un respondent nu doreşte să participe sau se retrage în timpul discuţiei, el/ea poate oricând părăsi studiul. Informaţiile şi punctele de vedere formulate vor fi confidenţiale şi utilizate doar în scopul realizării prezentului studiu. Pentru a le utiliza vom avea nevoie de consimţământul dvs., acordat în scris.

Q1. Care este rolul dvs. în cadrul instituţiei?

Q2. Care sunt principalele acţiuni pe care ANDPDCA le implementează în prezent în ceea ce priveşte protecţia şi asistenţa copiilor victime ale TFU?

Q3. Deşi există un standard de minim de calitate pentru serviciile dedicate copiilor victime ale TFU[194] există foarte puţine servicii licenţiate în acest sens (atât de către furnizorii privaţi cât şi la cei publici). De ce credeţi că se întâmplă acest lucru?

Q4. Consideraţi că statisticile privind numărul copiilor victime ale traficului de persoane reflectă numărul real al acestora?

Dacă NU – Q5.

Dacă DA/Nu ştiu – Q8.

Q5. De ce nu sunt detectaţi şi/sau identificaţi toţi copiii victime ale traficului de persoane?

Q6. Care sunt copiii victime ale traficului de persoane care nu sunt detectaţi şi/sau identificaţi?

Q7. Care sunt modalităţile eficiente de detectare/identificare a copiilor victime ale traficului de persoane?

Q8. Colaboraţi cu alte instituţii internaţionale, naţionale (centrale şi locale, publice şi private) pentru protecţia şi asistenţa copiilor victime ale traficului de persoane (pentru repatrierea şi integrarea copiilor români, pentru detectarea/identificarea/asistenţa copiilor străini)?

Q9. Cum apreciaţi colaborarea cu aceste instituţii?

Q10. Ce fel de date solicitaţi de la DGASPC referitoare la copiii victime, modalitatea şi frecvenţa de colectare? Cum se raportează – există un sistem? Există persoane specializate în colectarea de date la nivel local/birou unic? Cum se centralizează datele la nivel central?

Q11. Cum utilizaţi datele culese din activitatea cu copiii victimă a traficului de persoane? Partajaţi aceste date cu alte instituţii? Care sunt aceste instituţii?

Q12. Care sunt principalele bune practici identificate în ceea ce priveşte protecţia şi asistenţa copiilor victimă ale traficului de persoane?

Q13. Ce credeţi că ar trebui de făcut/schimbat pentru îmbunătăţirea protecţia şi asistenţa copiilor victime ale traficului de persoane?

[194] Ordinul nr. 1335/2020 privind aprobarea Standardelor minime de calitate pentru serviciile sociale cu cazare, organizate ca centre rezidenţiale de îngrijire şi asistenţă pentru copiii victime ale traficului de persoane

E. Ghid focus grup

Studiul pe care îl realizăm îşi propune să contribuie, prin cercetarea documentelor relevante şi consultarea opiniilor specialiştilor din domeniul asistenţei victimelor minore ale traficului de fiinţe umane, la identificarea unor soluţii practice pentru optimizarea identificării copiilor victimă, îmbunătăţirea colaborării interinstituţionale şi furnizarea de servicii de asistenţă de calitate.

Participarea la această cercetare calitativă este voluntară, iar dacă un respondent nu dorește să participe sau se retrage în timpul discuției, el/ea poate oricând părăsi studiul. Informaţiile şi punctele de vedere formulate vor fi confidenţiale şi utilizate doar în scopul realizării prezentului studiu. Pentru a le utiliza vom avea nevoie de consimţământul dvs., acordat în scris.

1. Consideraţi ca femeile/ fetele sunt mai vulnerabile decât băieţii la traficul de persoane? Precizările din legislaţie fac ca băieţii sa fie mai puţin vizibili/sa primească mai puţin sprijin?

2. Din perspectiva standardelor minime - ce tipuri de servicii licenţiate ar trebui să existe pentru acoperirea nevoilor copiilor victime ale traficului de persoane?

Consideraţi utile/necesare centrele cu cazare pentru victimele minore ale traficului?

Ar fi utila crearea de standarde specifice de servicii pentru copiii victime ale traficului fără cazare/centre de zi?

3. Lipsa standardelor pentru centre de zi are o influenţă asupra numărului de victime identificate/asistate?

4. Există nevoi medicale ale victimelor copiii ale traficului care nu sunt acoperite? Care sunt piedicile?

5. Cu ajutorul Primero se monitorizează copii în situaţia de risc de trafic. Cunoaşteţi modalităţi prin care datele colectate pot fi utilizate pentru identificarea copiilor victimă a traficului?

6. În practică, există posibilitatea ca un copil care este/poate fi victimă a traficului de fiinţe umane să nu fie înregistrată în SIMEV?

7. În anul 2022 datele statistice indică o creştere semnificativă a procentului copiilor care refuză ca datele lor personale să fie introduse în SIMEV. Care ar fi explicaţia pentru acest fapt? Care este impactul acestei opţiuni? Care este diferenţa dintre copiii introduşi în SIMEV şi copiii introduşi dar anonimizaţi?

8. Aproximativ jumătate dintre copii renunţă la perioada de recuperare şi reflecţie, care consideraţi că sunt cauzele şi ce impact produce această opţiune?

9. Cunoaşteţi situaţii de identificare/ referire a victimelor traficului ca urmare a cercetării penale/ asistentei specializate acordate pentru o alta infracţiune (de ex. consum de droguri)?

Bibliografie

1. Agenţia Naţională Împotriva Traficului de Persoane. (2021). *Analiză succintă privind traficul de persoane în 2020*.
2. Agenţia Naţională Împotriva Traficului de Persoane. (2022). *Analiză succintă privind victimele identificate în 2021*.
3. Agenţia Naţională Împotriva Traficului de Persoane. (2023). *Analiză succintă privind victimele traficului de persoane identificate în anul 2022*.
4. Departamentul de Stat al SUA. (2021). *Trafficking in Persons Report*.
5. Departamentul de Stat al SUA. (2022). *Trafficking in Persons Report*.
6. Comisia Europeană. (2022). *Raport al Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor. Raport privind progresele înregistrate cu privire la combaterea traficului de persoane (al patrulea raport)*.
7. Direcţia de Investigare a Infracţiunilor de Criminalitate Organizată şi Terorism. (2021). *Raport de activitate pe anul 2020*.
8. Direcţia de Investigare a Infracţiunilor de Criminalitate Organizată şi Terorism. (2022). *Raport de activitate pe anul 2021*.
9. Direcţia de Investigare a Infracţiunilor de Criminalitate Organizată şi Terorism. (2023). *Raport de activitate pe anul 2022*.
10. European Commission. (2022). Commission Staff Working Document. Statistics and trends in trafficking in human being in the European Union in 2019-2020. Accompanying the document *Report from the commission to the european parliament, the council, the european economic and social committee and the committee of the regions report on the progress made in the fight against trafficking in human beings* (Fourth Report).
11. European Commission. (2020). *Data collection on trafficking in human beings in the EU.*
12. Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings (GRETA). (2022). *Online and technology-facilitated trafficking in human beings. Summary and recommendations*.
13. Ministerul Public. (2021). Raport de activitate pe anul 2020.
14. Ministerul Public. (2022). Raport de activitate pe anul 2021.
15. Ministerul Public. (2023). Raport de activitate pe anul 2022.
16. Parlamentul European. (2021). *Raport referitor la punerea în aplicare a Directivei 2011/36/UE privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia*.
17. Parlamentul României. (2020). *Raportul Comisiei parlamentare de anchetă privind situaţia cazurilor copiilor dispăruţi*.
18. Răspuns M2-1/17125/13.03.2023 din partea Ministerului Afacerilor Externe, la solicitarea Asociaţiei Alternative Sociale nr. 38/27.02.2023.
19. Răspuns nr. 456211/S1/ANITP/NP din 14.03.2023 din partea Agenţiei Naţionale împotriva Traficului de Persoane la Solicitarea Asociaţiei Alternative Sociale din data de 28 februarie 2022.
20. Răspuns din data de 13 martie 2023 din partea Direcţiei de Investigare a Infracţiunilor de Criminalitate Organizată şi Terorism la Solicitarea Asociaţiei Alternative Sociale nr. 33 din data de 27 februarie 2022.
21. Răspuns nr. 38i/4473/15.03.2023 din partea Inspecţiei Muncii la Solicitarea de informaţii de interes public nr. 37 / 27.02.2023 a Asociaţiei Alternative Sociale adresată ANOFM.
22. Substance Abuse and Mental Health Services Administration. (2014). Substance Abuse and Mental Health Services Administration. SAMHSA's Concept of Trauma and Guidance for a Trauma-Informed Approach. HHS Publication No. (SMA) 14-4884. Rockville, MD.

23. https://news.un.org/en/story/2023/01/1132767
24. https://www.unicef.org/romania/stories/14000-ukrainian-refugee-children-were-registered-primero-first-4-months-its-launch

Documente internaţionale

1. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.
2. Convenţia Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de fiinţe umane din 16 mai 2005.
3. Convenţia Consiliului Europei pentru protecţia copiilor împotriva exploatării sexuale şi a abuzurilor sexuale, Lanzarote, 25 octombrie 2007.
4. Convenţia Consiliului Europei privind prevenirea şi combaterea violenţei împotriva femeilor şi a violenţei domestice
5. Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic şi Social European şi Comitetul Regiunilor referitor la Strategia UE privind combaterea traficului de persoane 2021-2025
6. Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic şi Social European şi Comitetul Regiunilor- Strategia UE pentru combaterea mai eficace a abuzului sexual asupra copiilor", 2020
7. Comunicare a Comisie către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic şi Social European şi Comitetul Regiunilor- Strategia UE privind drepturile victimelor (2020-2025)
8. Convenţia cu privire la drepturile copilului adoptată de Adunarea Generală a Organizaţiei Naţiunilor Unite la 20 noiembrie 1989.
9. Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea şi protecţia victimelor criminalităţii şi de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului.
10. Directiva 2011/36/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 5 aprilie 2011 privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane şi protejarea victimelor acestuia, precum şi de înlocuire a Deciziei-cadru 2002/629/JAI a Consiliului.
11. Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European şi a Consiliului 2012/29/UE din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea şi protecţia victimelor criminalităţii şi de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului.
12. Directiva 2004/81/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind permisul de şedere eliberat resortisanţilor ţărilor terţe care sunt victime ale traficului de persoane sau care au făcut obiectul unei facilitări a imigraţiei ilegale ş i care cooperează cu autorităţile competente.
13. Directiva 2011/93/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor şi a pornografiei infantile şi de înlocuire a Deciziei-cadru 2004/68/JAI a Consiliului.
14. Protocolul privind prevenirea, reprimarea şi pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor şi copiilor, adiţional la Convenţia Naţiunilor Unite împotriva criminalităţii transnaţionale organizate.
15. Protocolul împotriva traficului ilegal de migranţi pe calea terestră, a aerului şi pe mare, adiţional la Convenţia Naţiunilor Unite împotriva criminalităţii transnaţionale organizate.
16. Protocolul facultativ la Convenţia cu privire la drepturile copilului referitoare la vânzarea de copii, prostituţia copiilor şi pornografia infantilă.
17. Raportul referitor la punerea în aplicare a Directivei 2011/36/UE privind prevenirea şi combaterea traficului de persoane şi protejarea victimelor acestuia, 2021

Legislație națională

1. LEGE nr. 678 din 21 noiembrie 2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane.
2. HOTĂRÂRE nr. 299 din 13 martie 2003 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a dispozițiilor Legii nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane.
3. LEGE nr. 230 din 30 noiembrie 2010 pentru modificarea și completarea Legii nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane.
4. ORDONANȚĂ DE URGENȚĂ nr. 41 din 27 aprilie 2011 pentru modificarea Legii nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane.
5. HOTĂRÂRE nr. 1.216 din 27 noiembrie 2001 privind aprobarea Planului național de acțiune pentru combaterea traficului de ființe umane.
6. STRATEGIE NAȚIONALĂ din 31 octombrie 2018 împotriva traficului de persoane pentru perioada 2018-2022.
7. HOTĂRÂRE nr. 1.064 din 2 octombrie 2021 privind modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 861/2018 pentru aprobarea Strategiei naționale împotriva traficului de persoane pentru perioada 2018-2022 și a Planului național de acțiune 2018-2020 pentru implementarea Strategiei naționale împotriva traficului de persoane pentru perioada 2018-2022.
8. HOTĂRÂRE nr. 88 din 31 ianuarie 2023 pentru aprobarea Mecanismului național de identificare și referire a victimelor traficului de persoane.
9. Codul Penal.
10. Codul de Procedură Penală.
11. LEGE nr. 255 din 19 iulie 2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale.
12. HOTĂRÂRE nr. 1.584 din 8 decembrie 2005 (*actualizata*) pentru înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale împotriva Traficului de Persoane**).
13. LEGE nr. 272 din 21 iunie 2004(**republicată**).
14. HOTĂRÂRE nr. 49 din 19 ianuarie 2011 pentru aprobarea Metodologiei-cadru privind prevenirea și intervenția în echipă multidisciplinară și în rețea în situațiile de violență asupra copilului și de violență în familie și a Metodologiei de intervenție multidisciplinară și interinstituțională privind copiii exploatați și aflați în situații de risc de exploatare prin muncă, copiii victime ale traficului de persoane, precum și copiii români migranți victime ale altor forme de violență pe teritoriul altor state.
15. HOTĂRÂRE nr. 1.443 din 2 septembrie 2004 privind metodologia de repatriere a copiilor români neînsoțiți și asigurarea măsurilor de protecție specială în favoarea acestora.
16. ORDINUL nr. 1.335 din 31 august 2020 privind aprobarea Standardelor minime de calitate din 31 august 2020 pentru serviciile sociale cu cazare, organizate ca centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru copiii victime ale traficului de persoane.
17. Hotărârea nr. 1238/2007 privind aprobarea Standardelor naționale specifice pentru serviciile specializate de asistență și protecție a victimelor traficului de persoane.
18. LEGE nr. 39 din 21 ianuarie 2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate.
19. LEGE nr. 190 din 18 iulie 2018 privind măsuri de punere în aplicare a Regulamentului (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor).
20. LEGE nr. 211 din 27 mai 2004 privind unele măsuri pentru asigurarea informării, sprijinirii și protecției victimelor infracțiunilor.
21. HOTĂRÂRE nr. 1.295 din 13 august 2004 privind aprobarea Planului național de acțiune pentru prevenirea și combaterea traficului de copii.

22. LEGE nr. 292 din 20 decembrie 2011 asistenței sociale.
23. LEGE nr. 197 din 1 noiembrie 2012 (*actualizată*) privind asigurarea calității în domeniul serviciilor sociale.
24. LEGE nr. 248 din 20 iulie 2005 privind regimul liberei circulații a cetățenilor români în străinătate.
25. LEGE nr. 565 din 16 octombrie 2002 pentru ratificarea Convenției Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, a Protocolului privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, precum și a Protocolului împotriva traficului ilegal de migranți pe calea terestră, a aerului și pe mare, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, adoptate la New York la 15 noiembrie 2000.
26. LEGE nr. 300 din 11 iulie 2006 pentru ratificarea Convenției Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane, adoptată la 3 mai 2005, deschisă spre semnare și semnată de România la Varșovia la 16 mai 2005.
27. HOTĂRÂRE nr. 1.238 din 10 octombrie 2007 privind aprobarea Standardelor naționale specifice pentru serviciile specializate de asistență și protecție a victimelor traficului de persoane.
28. Legea nr. 156/2000 privind protecția cetățenilor români care lucrează în străinătate, republicată, cu modificările și completările ulterioare.
29. Legea nr. 416/2001 privind venitul minim garantat, cu modificările și completările ulterioare.
30. Legea nr. 116/2002 privind prevenirea și combaterea marginalizării sociale, cu modificările ulterioare.
31. Legea nr. 682/2002 privind protecția martorilor, republicată.
32. Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, republicată, cu modificările și completările ulterioare.
33. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 78/2016 pentru organizarea și funcționarea Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, aprobată cu modificări prin Legea nr. 120/2018.
34. 9. Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, republicată, cu modificările și completările ulterioare.
35. 11. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 194/2002 privind regimul străinilor în România, republicată, cu modificările și completările ulterioare.
36. HOTĂRÂRE nr. 779 din 23 septembrie 2015 pentru aprobarea Strategiei naționale de ordine și siguranță publică 2015-2020.